

ARGIA

POLITIKA

Hauteskundeen
leko oihartzuna
irruaren hotsaren
menpeko

EEBB

siltasun indioaren
amaiera heldu da

PAULO TXIKIA

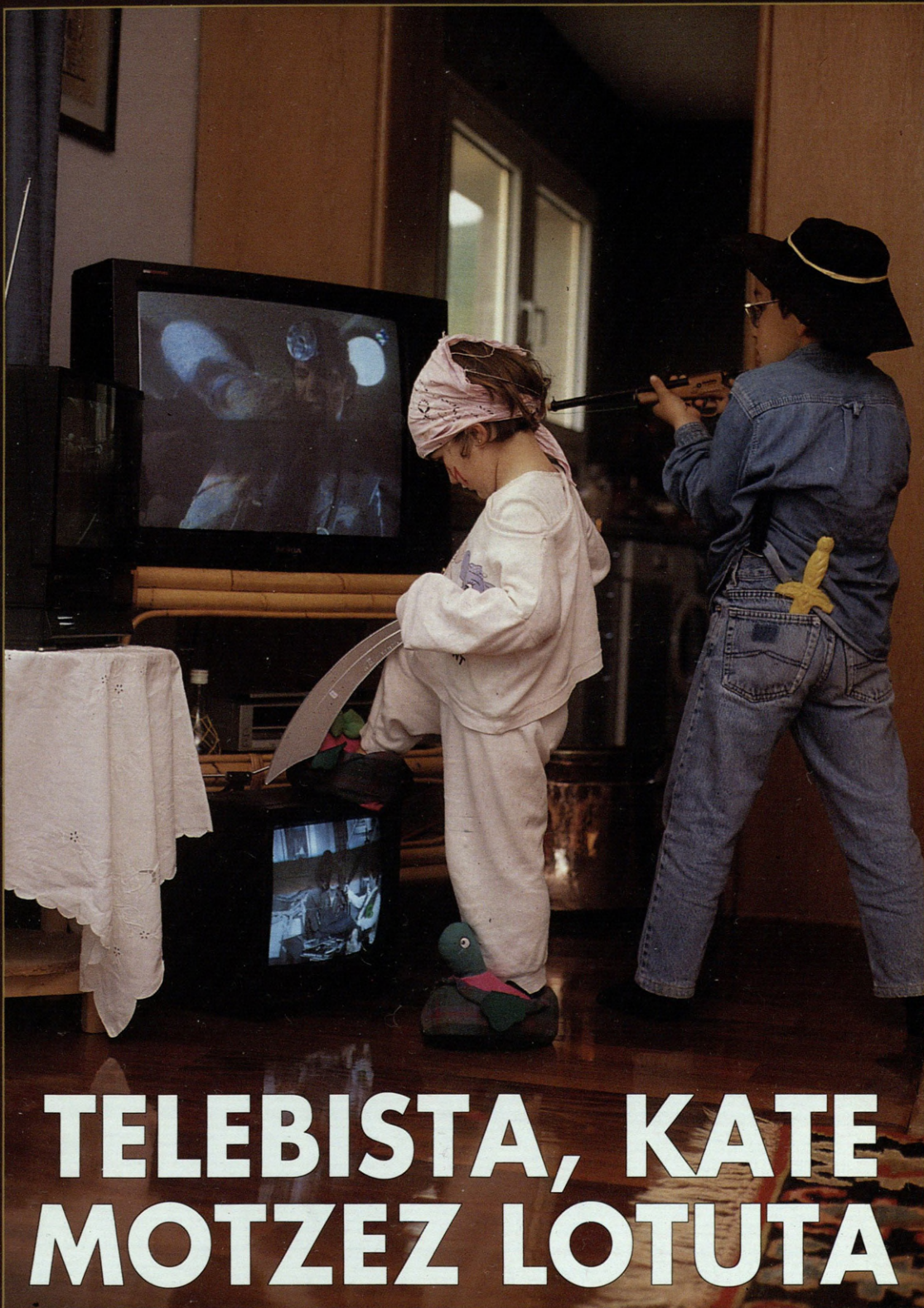
«Txapelketa
sistemak ez nau
behin ere
komentzitu»

GIZARTEA

Kaltetutako
euskara kaletik
epaitegietara

RAMON ZALLO

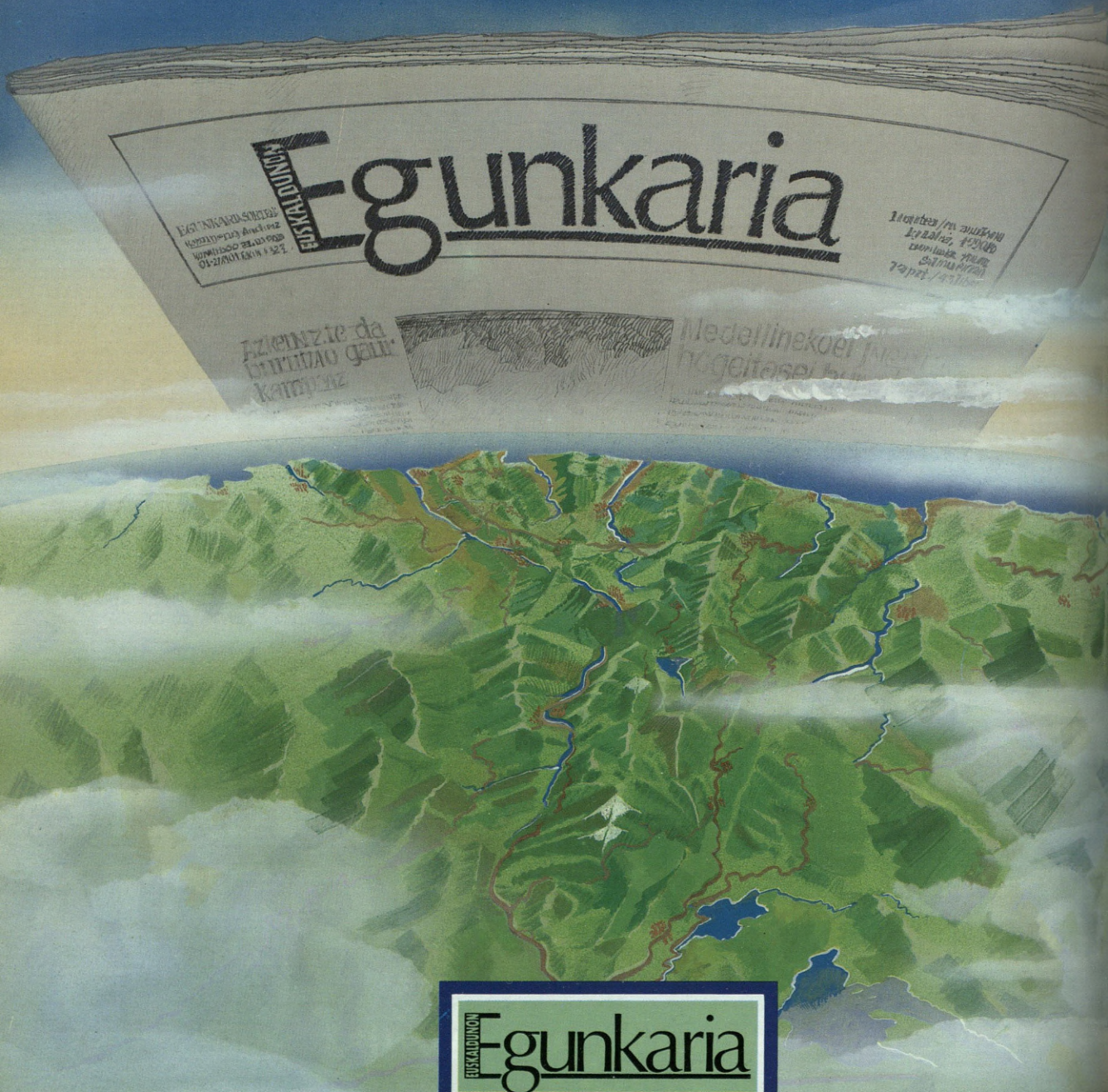
Euskal kultura ez
doa aurrera; gure
saltsan egosten
ari gara»

TELEBISTA, KATE MOTZEZ LOTUTA

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

EUSKALDUNON
Egunkaria

IRAKUR- LEAK MINTZO

Plastikoko poltsak

ASPALDIDANIK kezkatzen nau plastikozko poltsen arazoak eta ikusirik nolatan denbora joan eta hainbat talde ekologista egonik, inor gutxi hartzten duen gai honek arduraz handirik, salatu nahi nuke hemendiketik kasu hau, benetan arazo kezkarria dela kontura gaitezen. Besteak beste, txuturaldaketa jasan dute Tolosako ibai-errekak paper pasta geratu zenez gero eta beste zenbait fabrikak ateak itxi eta beren isurketak geratu, baina uraren garbitasunak behar bada gehiago nabarmentzen du ertzetako zikinkeria. Eta normalean, zikinkeria gehien zuhaitz adarretan erantsita gelditzen diren plastikozko izaten dira. Ez dut uste, bestetik, gertakizunak aipamen handirik behar duenik, plastikozko poltsen bazter guztietako espektakulua nabarmena baita. Bestetik, guztiz normala da etxeetarako zaborrak biltzearen plastikozko poltsak erabiltzea. Kasu honetan, zabor poltsa horiek, zabortege kontrolatueta lurperatzen dira, eta hor geratu, ez baititu lurra desegiten.

Beste lurraldeetan zer nolako poltsak erabiltzen dituzten ez dakit, baina egunero elebistan sartzen dizkiguten pelikulatxo amerikarretan ikusten dugu jendea supermerkatuetatik janariak paperezko poltsa

handietan ateratzen. Eta jakina da amerikarrek tontoak behintzat ez direla.

Gauzak honela, ez al genuke paper birziklatuz eginiko poltsen aldeko apostua egin behar?

**Ateari
(Zaldibia)**

Arazoak HABEn

HABE, Eusko Jaurlaritza eta irakasleak konbenioaren gainean dituzten desadostasunak direla eta, egiten ari den grebaren ondorioz sortutako egoerak ikasleoi kalte larri eta konponezinak dakarzikigula kontutan hartuta, ondorengo salatua nahi dugu iritzi publikoaren aurrean.

Lehenik, bere garaian euskara ikasteko helburu eta ilusioarekin geure burua HABEko euskaltegi batetan matrikulatzea erabaki genuenok, bi aldean (Eusko Jaurlaritza eta irakasleak) desadostasuna dela eta eskubide hauek ukatu egin zaizkigula uste dugu. Martxoaren 11n hasi ginen grebaren ondorioak pairatzen, orduan astean klase egun bat galtzen genuen. Gaur egun egunero ordu t'erdiko geldialdia jasaten dugu, ordu erdiko hiru zatitan banatzen dena.

Euskal Administrazio Publikoaren «nola-baiteko» kontraesana salatu nahi dugu; alde batetik, funtzionariak epe konkretu batean euskaldundu nahi ditu eta bestetik, ez dizkie helburu hori lortzeko beharrezko bitartekoak eskuratzen.

Halaber, jakinarazi nahi dugu arazoak eragindako ikaslekoaren barruan funtzionariez gain euskalduntze prozesuan murgilduta dauden beste hainbat kolektibo ere badirela eta gertakari hauek beren asmoak deuseztu egiten dituztela.

Sofritzen ari garen kalteak direla eta, haserre bizian, egoera hau salatu nahi dugu, arazo honen arduradunei berehalako irtenbidea exigitzearekin batera.

**Fernando Landazuri
(eta HABEko ikasleak)**

H I R U G A R R E N B E G I A

Emaiguzue argia, behingoz

GURE hurrengo promozio eta propaganda kanpainarako esaldia izan liteke, baina ez da halakorik. Joan den astean itaun transzendenteen alorrean genbiltzan, gure ignorantziaren lokatzetan murgilduta, eta aste honetan areago zipiztindu gara.

Ezjakintasun geografikoak argituta, materiaren garroek harrapatu gaituzte orain. Euskal nortasunean ziur garrantzi handia duen elementua izan dugu aztergai: harria. **Euskal Harria, Harritzko Herri hau.** Zer da harria, baina? Aldizkaria ixten duen azken artikulua utzi gin-

tuen denok *harri* eta *belarri*, azken azalpenak(?) hain zuzen ere: *«Sarritan entzun izan da harri butsez 310 edo 320 kiloko harria jasotzerik ez omen dagoela, bolumen bantdiegia hartzen duelako. Hori ez da egia, 320 kiloko harriak 20 edo 50 kilo berun badaramatza, kendu berun hori eta sartu harri butsa, borren orde, harriak daukan butsunean eta bolumen bera eta pisu bera izango du. Baina, orduan, non dago arazoa? Grabitatearen legean. Lurretik ateratzea ezinezkoa baita».*

Laborategietako tresne-

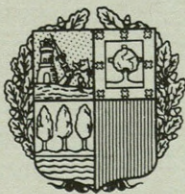
riaz bete da erredakzioa. Kazetari bat dinamometroaz azaldu da; gerrikoa estututa ere etorri da bat baino gehiago harri eta berunak bizkarreratu asmoz; honezkero hautsak eta lizunak jandako BBB garaiko fisika liburuak berreskuratu ditu beste batek... Alferrik. Hamaika frogatuta eta tesi egin bai, baina emaitzarik ez. Bolumena ezin dela bera izan, grabitateak ez daukala zerikusirik, grabitatearik ez dagoela harrijasotzaileentzat (hau ere norbaitek esan du). Kazetariak larri eta fisikari onak izan nahi.

Sakona bera edo **El-huyar**reko kideen laguntza ezinbestekoa zaigu (eta ez da txantxa, ez baitugu ongi ulertzen azalpena). Erredakzioa errotzeaz dago. Makina batek egin dute gau pare bat zuhaitz baten azpian **Isaac** zaharraren moduan. Ez denak, batzuk lehendik ere ez dabilta kaskotik ondoegi. Kulturakoek ez daukate sagarrondo azpira joan beharrik. Lehen ere zuhaitz hostotsuetan dabilta maitasun fruituak biltzen. Ez da ahuntzaren gauerdiko eztula.

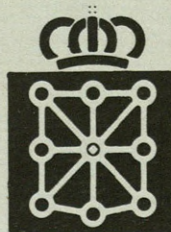
MIKEL ELORZA

N O N - Z E R

7. Politika kronika. AITZIBER YARZA.
 8. Hauteskundeen kaleko oihartzuna diruaren hotsaren menpeko. AITZIBER YARZA.
 10. Politika ttantaka.
 12. Nazioarte kronika. LUKAS MARTINEZ.
 14. Isiltasun indioaren amaiera. CARLOS MOLINO, JESUS GOZALEZ.
 18. Nazioarte ttantaka.
 20. Luken Goia, APIKA Informatikako gerentea. «Bezeroak lehen prezioari bezala orain zerbitzuari begiratzen dio. PELLO ZUBIRIA.
 22. Telebistari katea botaz. AMAGOIA IBAN.
 27. Eskulangintzaren etorkizuna berrikuntzen baitan dago. AMAGOIA IBAN.
 30. Kaltetutako euskara kaletik epaitegietara. ALBERTO IRAZU.
 34. Paulo Txikia: «Txapelketa sistemak ez nau behin ere komentzitu». RITXI LIZARTZA.
 40. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.
 42. Euskal musika garaikidearen astea. JOXI GOIKOETXEA.
 46. Maiatzaren 18tik 20a arte Galarrotsak jaialdia iraganen da Donibane Lohizunen.
- Lotan zegoen antzerkiaren loratzea. IXABEL ETXEBERRIA.
48. Ramon Zallo, EHuko Informazio eta Zientzia Sozialen Fakultateko irakaslea: «Euskal kultura ez doa aurrera; gure saltsan egosten ari gara». J.J. PETRIKORENA.
 51. Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.
 52. Kultura Agenda.
 54. Argitalpenak.
 56. Kultura ttantaka.
 58. Aukeran.
 64. Denborapasa.
 66. Ikastolen aukera galdua. JOXERRA GARTZIA.

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

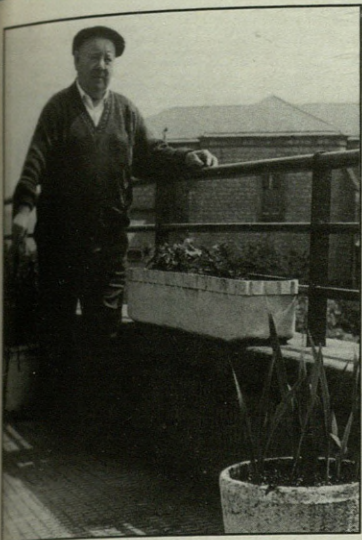
Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

POLITIKA: Hego Euskal Herrian hauteskundeen aurrekanpainan guztiz murgildurik gaude jada. Udaletxeek ateratako arau berrien ondorioz ez ditugu kartelak toki guztietan ikusiko. Diru kontuetan ere, krisiaren ondorioz alderdiek aurrekontuak murrizteko asmoa azaldu dute. Hala ere, beraien ahotsa kalean entzun ahal izateko alderdiek dirua ordaindu behar dute. Kanpo publizitatean dirutza ugari jorratuko dute zenbait alderdik./8

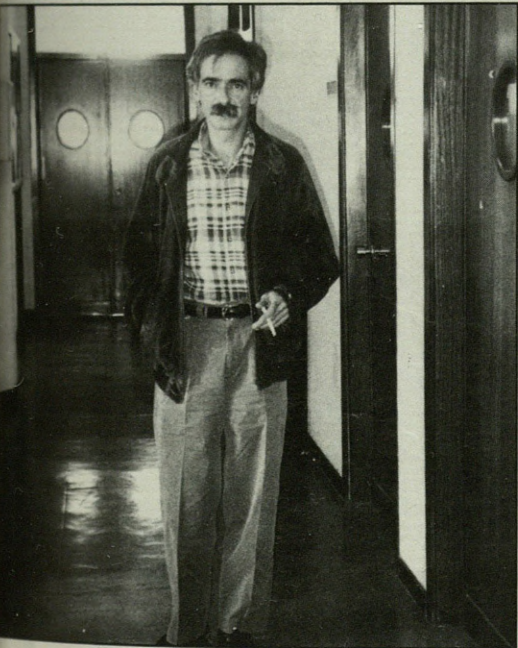
NAZIOARTEA: EEBBetako indioak, Iparramerikako biztanleak, erreserbatan banatuak bizi dira egun. Zeharo baztertuak dira EEBBetako langabezia eta alkoholismo tasa altuenak dituzten komunitate hauek. XIX. mende bukaeran garai hartan joan zen konfinamendu sistema honek, ordea, izan ditu erantzukizunak. Azken aldian ere bai. Beren kultura eta hizkuntzak mantentzeko eskatzen dute./14

PAULO TXIKIA: Bertsolari hermaniarra ekarri dugu erdiko elkarriketara. Umetan bertsotan hasita, Txirritarekin kantatua, bere garaiko bertsolaritzari eta bertsolarie buruz mintzatu zaigu: Uztapide, Zepai, Lasarte, Basarri... Irakurzalea, egungo bertsolaritza ere hurbiletik jarraitzen du, eta bere iritziak luazatu dizkigu giro, eskola eta txapelketei buruz. Elkarriketa arin eta bizikoa, euskara ederrean adierazi dizkigu bere pentsamendu eta kontakizunak./**34**

TELEBISTA: Espainiako telebista kate publiko zein pribatu guztiek kode etiko bat hitzarmendu berri dute. Bere bitartez, haur eta gazteei zuzendutako programazio orduetan eskainitakoa nolabait kontrolatzea nahi da, irudiak ez daitezen kaltegarriak izan haurrentzat. Baina kodeak ez du ekarri kontrol batzorde baten osaketa. Zalantza handiak daude, beraz, kode etiko estreinatu berriaren baliagarritasunaz./**22**

RAMON ZALLO: Komunikazio ekonomian aditua, EHuko Informazio eta Zientzia Fakultateko irakaslea dugu Ramon Zallo. «El mercado de la cultura» liburua kaleratu berri du. Nazioarteko egoera errepasatzeaz gain, euskal kulturaren diagnostikoa osatzen du bertan, atalez atal. Ez badugu gure saltsan egosita bukatu nahi, datozen hamar urteotarako beharrak aztertuz politika mailako diseinu kulturala osatu behar dugula azpimarratu du./**48**

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda, Aitziber Yarza.

Bilbon: Maite Artola, Myriam Garcia, Maite Iriondo, Xabier Letona, Maite Lizarraga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Nere Portillo, Idoia San Sebastian, Lierni Uribarren, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogitia.

Iruñean: Iñaki Camino, Patxi Larion, Ixiar Rozas, Iñigo Herce, Ander Usabiaga.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Gasteizen: Ismael Diaz de Mendivil, Jon Maia, Leire Lopez de Aberasturi, Igone Olatte, Estixu Ugarte.

Kolaboratzaileak: Iñaki Agirresarobe, Mikel Antza, Xabier Alegria, Edorta Arana, Hilario Arbelaitz, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Gorka Arrese, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Jean Louis Davant, Elhuyar, Joxan Elozegi, Xarlo Etxezarreta, Luis Fernandez, Fernan Goni, Andres Gostin, Jimu Iturralde, Josu Landa, Juan Jose Lapitz, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Xabier Mendiguren, Bego Montorio, Imanol Murua, Jaione Ogiza, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Joxe Mari Ostolaza, Bota Punttuba, R.M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardegi, Iñaki Uribe, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Iñaki Zarata, Pello Zubiria.

Hizkuntz arduraduna: Mikel Elorza.

Argazkiak: Aitor Bayo, Leire Arzuaga.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Infografia: Beñat Azurmendi, Iñaki Martiarena.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Josu Martikorena.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X

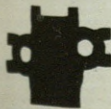
Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria, Iratxe Monastegia 70 3.ezk 31011 Iruñea.

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63, (948) 17 80 78

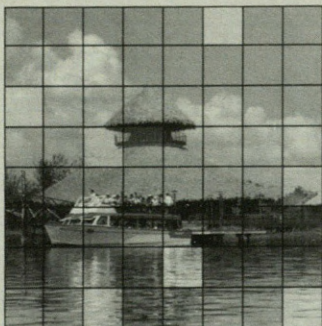
Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomekanika: ANTZA.

kutxa fundazioa
fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutzaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

Gezi eroriak / Hitz batuketa / Errefrau ezkutua /
Logika jokoa / Gurutzegramak / Poema
presoa / Begi-flash / Haur jolasak /
Abaraska / Kate hitzak...

LEHIAKETA
ARGIA-
KUBARAKO
BIDAIA

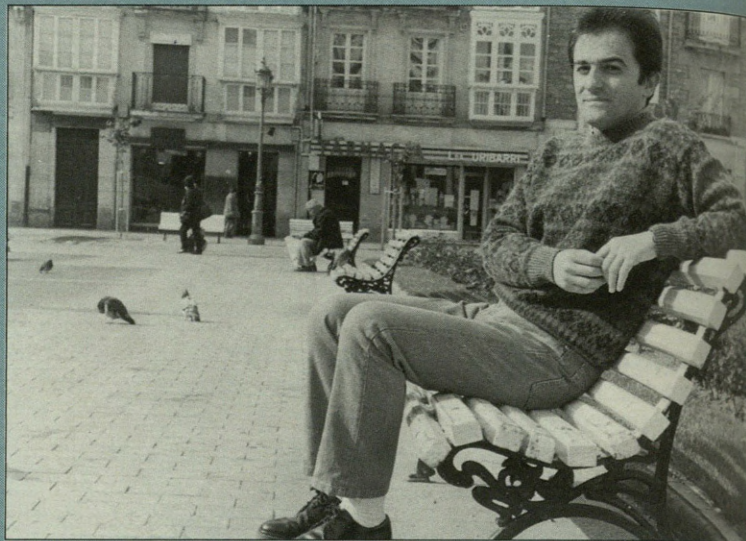
● Gogoan izango duzue TXT denborapasa aldizkaria (ARGIA, 1.429. zenbakia), eta harekin batera plaza-ratutako lehiaketa. Iragarri bezala, bi lagunentzako Kubarako bidaia zozketatu dugu gurutzegramak grafikoa-ren erantzun zuzenak igorri dizkigutenean artean.

● Sekula baino harrera hobea izan du lehiaketa honek: 850 gutun jaso ditugu ARGIA-n.

● Lehiaketa honen irabazlea zeu izango ote zinen esperantzaz baldin bazinen, lasai, izango da beste aukerarik. TXT denborapasa aldizkaria uztailaren kalean izango da berriz, udako oporetan patxadan goza dezazun. Lehiakerarik ere izango du, noski, aldizkaritxo honen bigarren zenbakiak.

TXT - LEHIAKETA

KUBARAKO BIDAIAREN IRABAZLEA

TXEMA EZPELETA ARENAZA

Florida kalea, 74 - 3. ezk.

01004 GASTEIZ

S
O
L
U
Z
I
O
A
K

																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					</
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	----

© Gaia: Kubako hiriak eta pertsonaiak

Borondate kontuak

JOAN den astean Santi Brouarden hilketa dela eta epaiketa burutu zen. Orain, egun batetik bestera aterako den epaiaren zain egotea besterik ez da geratzen. Lerro hauek irakurtzean agian epaia ere ezaguna izango da jada, maiatzaren 14a baino lehen Rafael Lopez Ocañaren aurkako epairik ez badago baldintzapeko askatasunean geratuko baita.

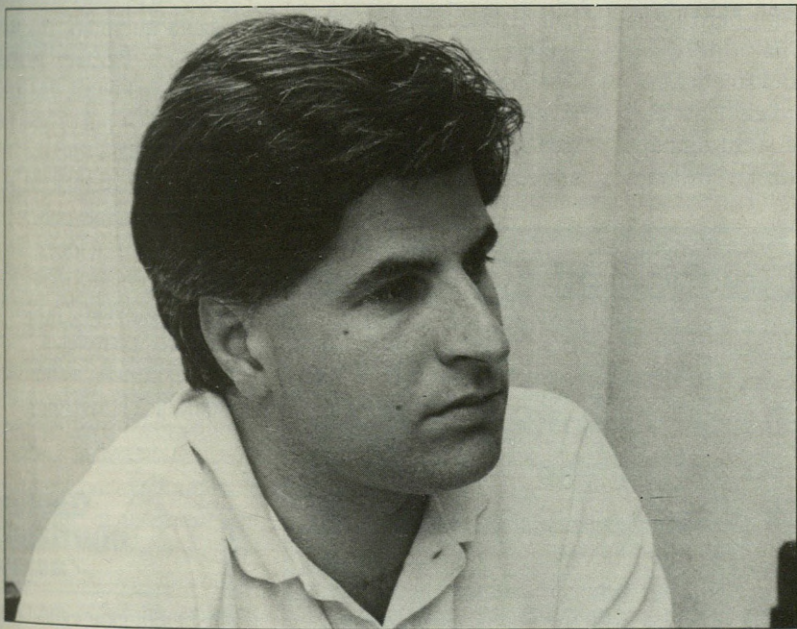
Baina epai honetatik gehiago espero ezin bada ere, egiteke asko dago oraindik. Zortzi urte eta erdi igaro ondoren, lau eguneko epaiketa batek ezer gutxi konpon dezakeela dirudi. Oraindik epaitu beharreko pertsona ugari falta dira Bilboko epaitegian,

agindua nork eman zuen ez baita ikusten. Epaiketa hau egin arren, borondate politikoa ez da aldatu egun hauetan.

Defentsako abokatuen borondatea, berriz, argi azaldu da; epaiketa ahal bezain beste atzeratzea eta gauzak nahastea. Rafael Lopez Ocañaren abokatuak den Maza de Ayalak lehenengo egunetik epaiketa atzeratzeko bide guztiak erabiltzen saiatu da, epaiketa bertan behera uzteko hiru bat saio egin ditu. Oztopoz beteriko etengabeko bidea izan da Brouarden kasua. Rosino komisarik bezala, kasua ez argitzearen errua prentsarena edo beste pertsona batena dela azal-

du badu ere, oztopoak hori baino askoz ere garrantzitsuagoak izan dira, prentsa edo pertsona baten indarra baino askoz ere latzagoa. Ongi azaldu zuen honen zergatia Juan Jose Rodriguez Diaz «El frances-en abokatuak. *Santi Brouarden hilketa Estatu krimena izan da, ezkutuko diruz ordaindua*». Ezertan lagundu ez duen defentsako abokatuak hau esateak, kasuaren giltzak ezkutuan egotearen arrazoia ematen digu. Guztia borondate kontua da.

BITARTEAN politikariek beraien kanpainarekin aurrera darraite eta ohizkoak izaten diren eskaintzen berriz izaten dugu etengabe. Oraingoan, PSE-EEkoen eskaintzak hauteskunde garaian egin eta inoiz betetzen ez diren eskaintza horietako baten itxura nabarmenegia du. 1997rako EAeri transferitzeke geratzen zaizkion 55 gaiak Eusko Jurlaritzaren esku uzteko prest daudela azaldu dute beraien hauteskundeetako proposamenen. Gehiegi esatea dela dirudi, azken transferentziak jaso zirenetik sei urte betetzear direnean, eta azken urtean bost transferentzia negoziatzen ibili dira eta akordioa lortu ezinik dabiltzanean. PSE-EEko kideek Madrilgo beraien buruekin hitz egin beharko lukete, azken urteetako martxa ikusirik ez baitute lan makala hartu behar lau urtetan beste transferentzia guztiak negoziatzeko. Hemen ere, borondate kontua dago guztiaren atzean, transferentziek suposatzen duten guztia onartzeko borondaterik ez baita Madril aldean ikusten.

EAeko PPko bozeramaileak ez du amore ematen. Duela hilabete batzuk Gregorio Ordoñez «gaur, ERNE, Jarrai, HB eta ETA gauza bera dira» esanez azaldu zen. Ondorioz, ERNEk bere aurkako salaketa bat jarri zuen. Orain berriro ere, gauzei bere izenez deitzea atsegin duela azaldu du, antza denez berak esandakoek atzerako biderik ez dute.

Aitziber Yarza

Hauteskundeen kaleko oihartzuna diruaren hotsaren menpeko

Hauteskundeetako aurrekanpainan guztiz murgildurik gaude jada. Baina aurten ez ditugu hainbeste kartel eta banderatxo kaleetan ikusiko, udaletxeek ateratako arau berrien arabera, leku jakin batzuetan besterik ezingo baitira jarri. Bestetik, alderdi guztiak diru gutxiago jorratzearen alde agertu dira. Hala ere, kalean alderdien ahotsa entzun dadin dirua beharrezko bihurtu da, publizitate lekuak erosteko.

KANPAINA hastear dago, baina aurrekanpainan aspaldi sartuak gara. Hala ere, ez dira bazterrak beste kanpainetan bezain beste nahastu, eta Espainiako beste zenbait hiriburutan bizi den giroarekin aldera-

tuz, nahiko motel hasi da aurrekanpaina.

Zerrendaburu berri ugari daude, baina alderdiko jende esanguratsua aukeratu dute alderdiek. Hala ere, arazo batzuk sortu dira zerrendak osatzeko orduan.

PSOE izan da tirabira gehien izan dituen. Batetik, Bizkaian PSE-EEren Kongresurako bigarren hautagaia Corcuera izatea proposatu zutenean eta bestetik, Carlos Soltxaga Nafarroako zerrendaburu izandatzean.

Garbitasunaren izenean, erabaki ez oso garbiak

EUSKADIKO Udalen elkarteak atera dituen arau berrien arabera, propagandarako lekuak mugatzen dira eta soinua ere gutxitu egin beharko da. Guzti hau garbitasuna dela eta erabaki du Eudel-ek. Erakunde honetan, alderdi ezberdinetako kideak daude, eta guztien artean hartu dute erabakia; eta HBk ezik beste alderdi guztiek onartu dituzte arau hauek.

Hala ere, alderdi txikiek zehaztasunak eman dituzte araudi hau onartzeko orduan. IU, EA-EUE eta PPko kideak alde azaldu arren, horren ordezkari komunikabideetan, batez ere publikoetan, gehiago azaltzeko aukera eskatzen dute. HBk, berriz, «faxistatzat» jo ditu zenbait erabakia, «txartelek, muralak eta antzekoak

tradizio historikoa baitute».

Ekologia eta garbitasunaren alde egiten diren arau hauek ongi etorriak dira, baina bigarren alde bat ere badu araudi honek. Edozein tokitan kartelak ez jarri ahal izateak publizitateari zuzenduriko tokien gainetik ordaintzera bultzatzen ditu alderdiak, diru gehien duten alderdien mesedetan. Horrela, EAJk adibidez bere aurrekontuaren % 60 inguru kanpoko publizitatera zuzendu du. Bestetik, komunikabide publikoetan ez zaie alderdi guztiei aukera bera ematen, eta horrela IU eta UA telebistako eztabaidetatik kanpo geratu dira. Garbitasunari bai, baina berdintasunari antza ez dio mesede gehiegirik egiten araudi honek.

Azkenik, Corcuera Berrizko alderdiaren aurkeztuko da, baina Soltxaga Nafarroan ez da aurkeztuko tentzen da.

Zerrenden osaketa berrak alderdi guztiek gabe egin badira, diru kontuak izan dira kanpaina honetan etengabeko patu direnak. Gaur egun legearen arabera, alderdi bakoitzak pertsona bakoitzeko 28 pezeta eta 22 milioi pezeta autonomi bakoitzeko jorra ditzake. Horrela, alderdi bakoitzak 148 milioi pezeta (7,4 milioi libro inguru) baliatu ditzake Euzkadi eta Nafarroan. Gorteak korretan talde parlatzaletan taria duten taldeek hiru milioi pezeta gehiago jorra ditzakete bizi bizi kete biztanleko, postak eta dalitako txarteletan, baina hauteskunde administratibioak diru hori itzultzen da.

Gastuak murrizteko asmoak

EA-EUEk, gaur egun Euzkadi Herriak jasaten duen kanpaina dela eta, legeak azaltzen duena baino gutxiago joratzeko akordio bat hitzartu nahi zuen, eta horretarako alderdi guztiak deitu zituen. Azkenean, akordioa EA-EUE, PP, IU eta UAK sinatu zuten.

zuten. Akordio honen arabera alderdi bakoitzak 92 milioi erabili ahal izango lituzke guztira. Baina akordioa sinatu ez duten PSOE, EAJ eta HBrentzat irudi hutsa besterik ez da, eta benetako borondatea izanez gero akordioarik ez dela behar azaldu digute EAJ zein HBko ordezkariak.

Kontuak kontu, alderdi bakoitzak hauteskunde hauetan jorratuko duen dirutza ikusirik, krisiaren azkenak batzuetan bakarrik nabari direla esan daiteke. Unidad Alavesa izango da diru gutxien erabiliko duen alderdia, 14 milioirekin —probintzia batean bakarrik aurkezten dela kontuan hartu behar da—, ondoren IU dago 19 milioirekin eta HB 40rekin. PP eta UPNk, biak elkarrekin, 64 milioi jorratuko dituzte eta EA-EUEk 82. Gobernuak alderdiei dagokienez, PSOEk 84 milioi jorratuko ditu, Madriletik ordaintzen diren hainbat mitin eta kartel kontuan hartu gabe, eta EAJk 150 milioi baino zerbait gutxiago. EAJ da PSOErekin batera diru gehien gastatuko duen alderdia, legeak arautzen dituen gehiengoak oso urruti ez dituela. Hala ere, EAJko kanpaina arduraduna den Paco Allendek gasteak jaistera jo dutela azaldu digu. «Argi azaldu dugu gutxiago jorratzeko asmoa, jendeak badakielako zeini eman botoa eta hamabost egunetan ezin baita lau urtetan egin ez dena egin».

Krisiak krisi eta akordioak akordio, 500 milioi pezeta inguru erabiliko dituzte alderdi ezberdinek hauteskunde hauetan.

Kaleko propaganda gutxitza behartuta ikusi dira alderdiak udaletxeek atera dituzten araudi berrien arabera. Honen ordez, komu-

Ipar Euskal Herrian aspaldi hasi ziren kartelak eransteko toki zehatz batzuk jartzen. Aurten, Hegoaldekoak ere udaletxeek jarritako arau berriak izango ditugu eta kartelak ezin izango dira edozein tokitan jarri.

nikabideetan nahiz kaleko publizitate tokiak erabiltzera jo dute alderdi askok. EAJk bere aurrekontuaren %60 inguru jorratuko du honetan eta EAK %30 inguru.

Mitinek, bestalde, garrantzi handia izaten jarraitzen dute, baina zenbait alderdik oso jendetsuak ez diren ekintzetara jo dute. Leku txikietan hitzaldiak ematea modan jarri dela dirudi eta EAJk, adibidez, Ara-

Bitartean, amerikar erako hauteskundeak ezartzeko bidean, kaleko propaganda gutxitu eta telebistako eztabaidak gehitzeko joera nabari da. Ildo honetan, alderdi txikiek eztabaida hauetatik kanpo geratzea salatu dute. Baina ez dago hauteskunde hauetan izar berezirik Euskal Herrian, eta ez dute ikusmin handirik lortu eztabaida hauek. Madrilera gobernuari begira Aznar eta Gonzalezen arte-

ko PP-PSOE lehia baten edo bestearen aldeko botoak lortzeko asmoz. EAJ, berriz, balizko koalizio gobernu batean izan dezakeen papera jakinik, parlamentuan bere taldea mantentzen saiatzen ari da. Ekainaren 6an emango diren hauteskundeetan emaitzen zain dago, CIUk zein pauso ematen duen begiraturaz. Bitartean, EA-EUE koalizioak Gipuzkoan HBri lehen postua kendu eta Bizkaian indartuz Euskal Herriko mapa politikoa aldatzea du helburu. HBk, Madrilera agintea aldatzeak Euskal Herriko egoeran berrikuntzarik ekarriko ez duelakoan, Euskal Herriko mapan indarra handitzen egingo ditu ahaleginak.

Madrilera begira egindako hauteskundeetan kartel eta antzeko gutxiago ikusiko ditugu, baina krisi garaian bagaude ere diruaren indarra oraindik ere hor dago.

■ EAJ da, PSOErekin batera, diru gehien jorratuko duen alderdia; legeak arautzen duen gehienekoa oso urruti ez duela ●

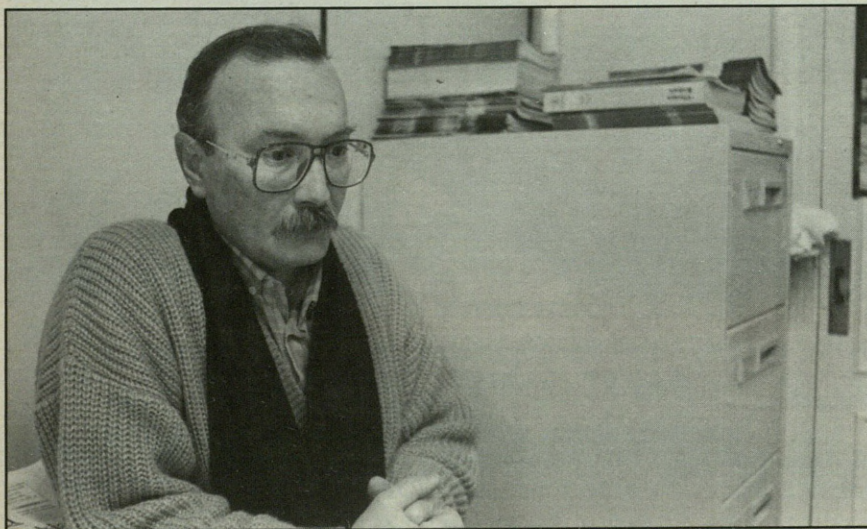
ban honen aldeko apustua egin du 70en bat ekintza antolatuz, herri txikietan zehar. EA-EUEk mitin gutxi eta handiak egiteko joera nabariagoa du. HBk, berriz, mitin ugari egingo ditu, nazio mailakoak eta eskualdekoak.

ko azken uneko eztabaidek hauteskundeetan emaitzak erabaki ditzaketela badirudi ere, ez da gauza bera gertatzen Euskal Herrian.

Estatu mailako alderdiek Espainiari begirako kanpaina egingo dute Euskal Herrian ere, Gobernuak lortze-

Aitziber Yarza

E Z P A L A K

■ GORKA MARTINEZEK EZ ZUEN ERTZAINZA IRAINDU

EAE-KO Auzitegi Gorenak Gorka Martinez parlamentaria absolbitu zuen, Juan Mari Ormazabal «Tturko»-ren omenaldian Ertzaintzaz esandakoengatik. 1991ko abuztuaren 29an Bilboko Etxebarria parkean Ertzaintza eta Turkoren artean izan zen tiroketa batean hil zen azken hau. Bi egun geroago omenaldi bat egin zitzaion Turkoren jaioterrian, Hernanin. Bertan Gorka Martinezek parte hartu eta «ertzainek Tturko lotsarik gabe errematatu zutela» esan zuen.

Adierazpen hauek direla eta Eusko Jaurlaritzako Barne sailak adierazpen hauek «irain eta gezurtzat» jo zituen. Hau dela eta Atutxaren sailak Gorka Martinez parlamentaria salatu zuen eta 100.000 pezetako (5.000 libera inguru) isuna eskatzeaz gain, hilabete eta egun bateko espetxe zigorra ere eskatu zuen. Epaiak Martinezen adierazpenak «gebiegizkoak eta errealtaterik

gabekotzat» jotzen baditu ere, adierazpen askatasunaren oinarritzko eskubideen babesean egindakoak direla ere esaten du.

■ ALMERIAKO PRESOEK ITXIALDIA UTZI DUTE

BOST hilabetez egon dira Almeriako espetxean dauden euskal preso politikoak itxialdian, beraien gutxieneko eskubideak ez zirelako betetzen. Malagako espetxe zaindaritzarako epai-leak presoek eskakizunak zilegi zirela azaldu zuen maiatzaren 4ean. Baina presoek ziurtasunik jaso ezean hertsialdia ez zutela utziko erabaki zuten.

Hurrengo egunean espetxeko zuzendariak espetxeratuak eskubideak errespetatuko zituela azaldu zuen, eta horregatik utzi dute presoek azaroaren 30etik mantentzen zuten hertsialdia. Akordioaren ondorioz, *vis a vis*-ak izan ahalko dituzte, eta miaketak ere oso kasu berezietan besterik ez dira emango. Beste zenbait lorpen izan badira ere, denak modulo batean edo bitan biltzea ez dute lortu.

«HBri Gipuzkoan duen lehen postua kentzea da gure asmoa. Guk boto batzuk ditugu, gure maila non dagoen badakigu eta orain EUEren arduraren ordura iritsi da. Orain da unea Euzkaldunak koalizio bati irizteraren arrazoia duen».

Xabier Albistur, EA-EUEko zerrendaburua kongresurako Gipuzkoatik. Deia, 93-V-2

«Atentatueta gobernua ETA bezain erruduna da. Beste armadak ere oso mesede txikia egin du ETA iritsi den tokiraino iristen uztean».

Ricardo Saez de Ynestroza, Alcala kasuan akusatua eta absolbitua. Deia, 93-V-4

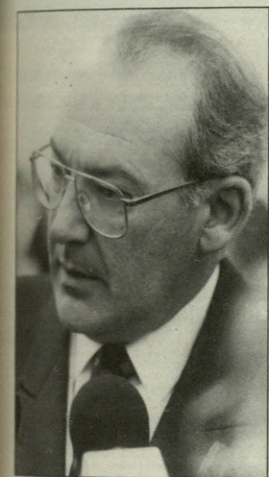
H I T Z I T Z E Z H I T Z

G O R D E T Z E K O A K

IZQUIERDA UNIDAKOAK ETB-REKIN HASERRE

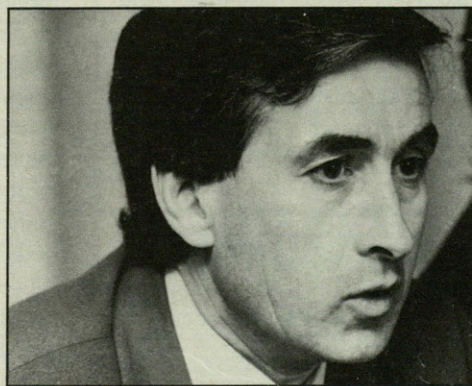
IZQUIERDA Unidak Hauteskunde Batzordean errekurtoa aurkeztuko du, ETBn egingo diren eztabaidetatik kanpo geratu baita. Baztertzeko erabakia EITBko administrazio kontseiluak hartu zuen erabakia IUK Estatuko Legebiltzarrean euskal ordezkariarik ez duelako. Iuren ustez, erabaki honek *«daukaten beldur politikoa estaltzen du»*.

K A R T A J O K O A N

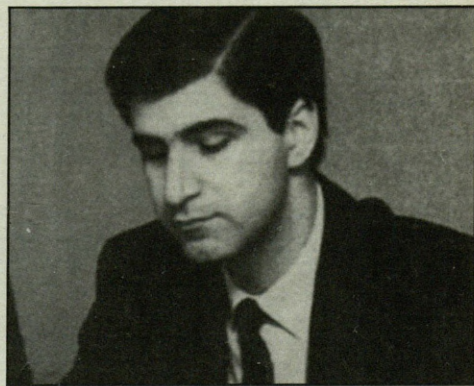
en bido...

...ordago!

RAMON JAUREGI

Ramon Jauregik zuzentzen duen alderdia, kanpainan egingo dituen eskaintzak azaltzen hasia da. Oraingoan, 1997a baino lehen EAEk jaso beharreko transferentzia guztiak lortu ahal izateko borondatea azaldu du. Era honetan sozialistek prozesu autonomikoa amaitutzat eman nahiko lukete *«euskal berriarrek ereferendumean onarturiko autogobernua berreskuratzu»*. Eskaintza hau bilakatuko da alderdiaren kanpainako ardatz nagusienetakoa bat. Honekin batera, gobernu zentralari zortzi azpiegitura egiteko dirua eskatu eta industria suspertzeko beste eskaerak egingo dizkiola azaldu du ●

LEOPOLDO BARREDO

PPren Bizkaiko lehendakariak ez zuen oso begi onez ikusi PSE-EEren eskaintza hau, eta *«txantxatza»* jo zuen. Barredoren ustez, *«orain datorren legegintzaldirako 55 transferentzia eskaintzea txantxa bat dirudi, sei urte baitaramatzagu ezer gabe»*. Senaturako hautagaiak azaldu zuenez, *«botoen berotasunean egiten den hauteskunde garaiko iragarki klasikoa da hau, betetzeko batere asmorik gabe eginiko eskaintza»*. Bestetik, Nicolas Redondo Terreros eta Jesus Egigurenek garapen autonomikorako eginiko parlamentu-txostena urtebetez atzeratu zutela ere gogorarazi zuen ●

«EAJk alderdi bati edo besteari lagunduko balio Gobernua eratzen, barne arazo larri bat sortuko litzateke gure alderdian. EAJk eremu finko bat du, eta hau Euskadi da. Hemen hasi eta bukatzen da gu existitzearen arrazoia».

Jose Antonio Ardanza, lehendakaria.
El Diario Vasco, 93-V-5

«Xabier Arzallus ustelkeriaren babesle nagusi bihurtzen ari da».

Karlos Rodriguez, HBko hautagaia kongresurako Bizkaian.
Egin, 93-V-15

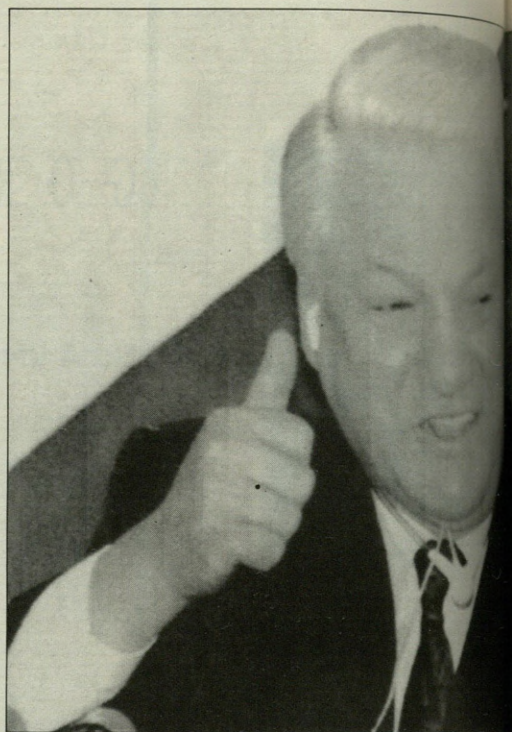
E eguna eta O orduaren zain

BOSNIAKO serbiarrek Vance-Owen bake planari ezetza eman ondoren partehartze militarra batetik bestera gauza daiteke Bosnian. Alia-tuek, ezer erabaki barik bada ere, erasoaz berriketan dihardute aspaldi eta euren mehatxuak sinesgarri egin behar dituzte.

Slobodan Milosebic Serbiako lehendakaria buru, Bosniako serbiarrek legebiltzarrean Belgrad eta Gre-ziako ordezkariak jasotako jipoia nekez ahanztiko du egungo serbiar buruzagitzak. Berak elikatutako txakurrak haginka egin dio nagusiari.

Belgradeko berbazko presioak neurri zehatzetan gauzatu dira jadanik eta Serbiak, laguntza humanitarioa ezik, beste guztia (dirua, armak...) moztuko ziela iragarri zuen Bosniako serbiarren ezetza eta berehala.

Kroaziako gerra hasieratik jada, serbiarrena izan da ekimen militarra eta, beraz, denbora aliatu estrategikoa izan dute. Legebiltzarreko bilkura eta hamabost egunera plana onartzeko erreferenduma planteatzea zentzu

horretan ulertu behar da. Ezetza berba gordinenekin ez esateko beste modu bat da, bizi duten gerra egoera erreferendumaren deialdiak ez baina inongo zentzurik. Baina garrantzitsuena, denbora horretan lurralde gehiago eskura ditzaketela da (jadanik euren eskuetan dute Bosniako lurraldearen % 70). Are gehiago kontuan hartuta Gorazde eta Zepa herriak, Srebrenicarekin batera, legebiltzarrean bozketa egin zenean Bosniako ekialdean serbiarren esku ez zirela den lurralde bakarrak zirela. Azkenean NBek lehenago Srebrenica moduan, beste hiri biak ere bere baitan sekan jartzea erabaki zuen.

T E R M I N O L O G I A

Nagusikeria. 1. Norbaitek bere burua besteen gainetik jarri nahirik egiten duen barrokieriazko ekintza.

Markus Wolf, Ekialdeko Alemania ohiko espioitza burua, gerra hotzaren garaiko espiorik ospetsuenetakoa moduan pasatuko da historiara. Ikusgaitza, isila eta eraginkorra ziren espioitza munduan bere ezaugarri nagusiak. Bere pertsonaren azterketa egin barik, munduko estatu guztiek egiten duten espioitzaren jardueran aritzen zen. Alemania komunistaren zerbitzuan. Orain, Alemania bakarraren garai hauetan, Alemania kapitalistaren epailei egin behar die aurre. Garailei. Goi mailako traizioa eta sobornoagatik ari dira epaitzen lehen Mendebaldeko Alemaniakoak eta orain Alemaniakoak diren epaileak. «Ni 1990etik aurrera naiz Alemaniako herritarra, lehen Ekialdeko Alemaniakoa nintzen, beraz, nor traizionatu dut, bada, nik?», dio berak. Batasuna gertatu zenean, konstituzioak berdintasuna bermatu zien Alemania bietako herritarrei. Baina Klaus Kinkel, Alemania Federaleko zerbitzu sekretuen burua zena Atzerri ministroa da gaur egun; Markus Wolf epaileen aurrean.

ERASOA gainean dago baina aliatuak oraindik ez dira ados jarri berba nola bideratu, indarrak zeinen agindupean egongo diren, edota nondik aterako diren bake plana gauzatzeko beharko ei liratekeen gutxienez 70.000 soldaduak. EKren ustez, eraso gauzatzeko NBEn beste eraso pen bat beharko litzateke; EEBBetzat, laguntza humanitarioa bidetzeko indarraren erabilpena baimentzen duenarekin nahikoa litzateke.

Apirilaren 25eko erreferendumean herritarrengandik jaso zuen konfiantzarekin, Ieltsinek diseinatu du jada erreforma instituzionala. Iragan astean, legebiltzar berria aukeratzeko hauteskundeak deituko dituela iragarri zuen eta, aldi berean, Konstituzioa aldatzeko Errusiako 88 errepublika eta erregioetako ordezkariak osatutako batzar berezi bat eratuko du.

Neurriak

LEGEA omen da gizakion arteko harremanetan indarkeria nagusitu ez dadin erabiltzen dugun bitartekoa. Lege harremanak ikaragarri nahastu eta konplikatu badira ere beti izan dira azken aukera gora beherak bideratzeko, normalean beste bide batzuk aldarrikatu ohi ditugu arazoak eta konponezinak zuzentzeko.

UGARI izan arren beren profesioaren eraginez edo ondorioz hil direnak, goi mailako politiko batek bere buruaz beste egin behar izan du alde guztietatik neurriak eskatzen hasteko, etika eta morala esigitzeko, gizon-emakume publikoen atzean gizaldiak daudela oihukatzen hasteko. Agian beste edozein kasutan zilegi liteke legea lehen mailan jartzea, baina ustez oso konplexua den gizartea zuzentzeko aukeratzen direnek beste neurri batzuk beharko lituzkete, azken finean beraiek direlako legea egin eta indar gabe uzten dutenak. Legeen neurrietan babestu dira gainera beti politikoak (gehienez inmunditate dute) kontuak eskatu zaizkienean, kontu gehiago nahi dute beren jokaera epaitzeko orduan.

JUANJO SAN MIGUEL

Kazetaria

«**LEGEEN** aurka zer edo zer egin badute erantzun beharko dute» esaten da behin eta berriz politikoen aurkako salaketan aurrean, baina zer gertatzen da legeak esaten ez duena zapaltzen dutenean? Zer egin ideia batzuen alde zeudela uste eta juxtu aurkakoa egiten dutenean? Non daude orduan neurriak? Alderdi batentzako diru iturriak legeen aurka bilatzea baino gogorragoa izan daiteke ilusioak zapaltzea. Milioi batzuk eskuratzea baino bortitzagoa liteke estatua bereganatzea. Kondizio onenetan mailegu bat jaso edo ematea baino onartezinagoa da gizaldi arruntan gainetik barre egitea. Eta honen aurkako bidea ez da beste bati botua ematea.

Pierre Berégovoyk ez zuen paper idatzirik utzi, ondorioz sekula ez dugu jakingo egin zuenagatik hil zuen bere burua ala egin gabe utzitakoek eraman ote zuten ausartenean eta koldarrenean duten azken aukera horretara.

Partehartzearen arazoan zuzenean sartu barik, EEBBen irizpidea garaile aterako balitz, hurrengo batzuetarako ere EEBBei ia erabateko askatasuna ematea izango litzateke. EEBBei berdin bazaie ere, oso gauza desberdina da laguntza humanitarioa helarazteko indarraren mehatxua erabiltzea ala bake helburuen atzean indarra alde baten aurka zuzenean erabiltzea.

EZTABAIDAGARRIA izan liteke serbiarren aurkako eraso zuzena. Historiak erakutsi duenez, bake planak armez inposatzea ez da oso errentagarria izan. Baina egun gauzak dauden moduan, nolabaiteko partehartzea ala Bosniari arma enbargua altxatzea ezinbestekoa da, bestela serbiarrek musulmanak irentsiko dituzte eta. NBERen indarrak alde desberdinen artean tartekatzea litzateke lehen neurria. Ondorengoak, tartekatze hori eta gero ikusi behar. Bosnian bakeak gauzaezina dirudien arren, su etena ezinbesteko urratsa da bakea eraikitzen hasteko.

Lukas Martinez

Isiltasun indioaren amaiera

Estatu Batuetan Bill Clintonen izendapenaren ondorioz, aldaketa sentimendua hedatu da. Iparramerikako lehen biztanleentzat, ordea, administrazio berri bat besterik ez da. EEBBetako herri indioez ari gara. Kontinente honen antzinako jabeak, estatu iparramerikarrean bazter ezkutuenean lekoratuta dauden nazioak.

E E B B - E T A K O 1991ko erroldaren arabera, bi milioi indio daude estatu honen mugen artean. Hauetatik erdia Gobernuak emandako lur eremuetan —erreserbetan— bizi da, eta gainerakoek zurien hiriburueta emigratu dute, gobernuak utzitako lurraldeetan bizitza duin bat egiteko aukera ezagatik.

Euren ohiturei eutsiz egin nahi diote aurre XXI. mendeari.

XIX. mendean «Indio Gerrak» deiturikoak bukatu zirenean, 200.000 pertsonak osatzen zuten biztanleria indiarra. Baina azken 100 urteotan, izugarritzko igoera demografikoa eman da, batez ere herri hauek duten jaiotze tasa altua dela eta. Hala eta guztiz ere, herrialde hauen bizi baliabide eskasengatik, haur hilkortasuna handia da eta bizitza itxaropena 50 urtekoa. Gainera, 60ko hamarkadan baimenik gabe eta amarru bitartez emakume indiarren % 25

antzutu egin zituzten «po-breziaren aurkako kanpaina» bat aitzakia bezala hartuz.

Gaur egun, EEBBetan 200 erreserba inguru daude, eta hauek dira bizimodu indioaren bilgune bakarrak. Herrialde hauen historia ezagutzea ezinbestekoa dugu nazio indiarren egungo egoera ulertzeko. 1880. urtean sortu ziren lur-eremu hauek eta bizimodu indiarren eraldaketan erabakiorrak izan ziren, zonalde idor eta antzuenetan koka-

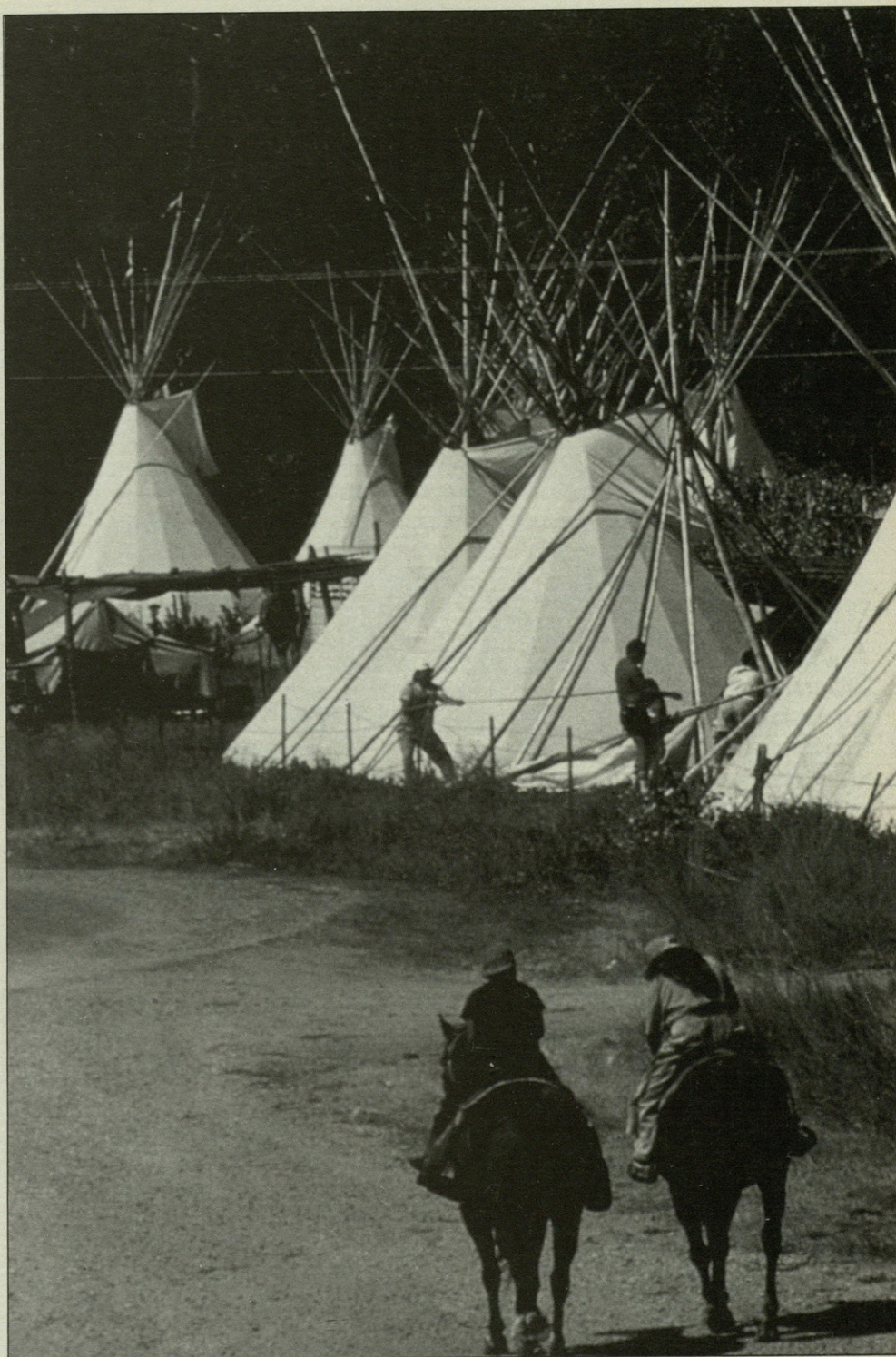
tuta daudelako. Bazter honen ondoren, indioak gazartratzea helburu zuen legezko neurriak hartzea ekin zitzaion. Horrela 1887an Sainen Esleipena

Indioek EEBBetako hilkortasun, langabezia eta alkoholismo tasari handiena dute

ko Legea egin zen. Honen bidez, familia bakoitzari zegokion lurraldeen arabera banatu zituzten erreserbak, tribuak sakabanatu eta euren ohizko komunitarismoa apurtu nahian. Honen emaitza: 50 urtetan 90 milioi akre (3.642 milioi Km²tik gora) galdu zituzten indioek, salmenta iruzurti eta zergen ordainketa bidez. Honi Arazo Indioetarako Bulegoko agenteek eta misiolariak lur-eremuotan egindako lana gehitu behar zaio: euren hizkuntza erabiltzeko debekua, euren kulturen batartzea, derrigorrezko kristautzea inposatzea, euren erlijio erituen debekua eta zurien janzkera eta bizimodua inposatzea.

Progresoaren paradoxa

Goera larri hau nolabait konpontzeko, 1934ean Indiar Berrantolaketak o Dekretua plazaratu zen. Dekretu honen arabera, indiar lurraldeak saltzea debekatu eta lur-eremuen garapen ekonomikorako maila-fondo bat sortu zen. Gobernu federalak lurak erostea ere aurrikusten zen, gutxien zuten indioei itzultzeko. Hala eta guztiz ere, dekretu honek indiar hizkuntzak eta sinesmenak debekatzen segitzen zuen. Gainera, lur-eremuen autogobernurako neurri batzuk ere jasotzen zituen, lurraldeotako biztanle indioek gauzatu beharrekoa baina mendealdeko hautatze-sistema baten arabera. Komunitateen aginte sistema hausten zen berriro ere. Erreserben hiru laurden antolakuntza eredu honi atxiki zitzaizkion, baina dekretuak bi urteko balioa zuen; inolako emai-

tzarik lortzeko denbora gutxi.

50eko hamarkadan kultura hauen aurkako eraso berri bat eman zen, bi arrazoi nagusi medio: Gobernu federalak lurralde gehiagoren beharra zuen, meategi ustiakuntzarako batipat; eta gainera gastu federalak

murritu nahi ziren. Paradoxa latza zen. XIX. mendean, inork nahi ez zituen lurraldeetan bizitzera behartu zituzten indioak; hurrengo mendean, oster, jakin zen estatuko meatze baliabide aberatsenetakoak bertan zeudela. Adibidetxo bat: Estatu Batuetako ikatz

Munduko herrialderik aberats eta indartsuenean, indioek 50 urteko bizitza itxaropena besterik ez dute.

Leonard Peltier: errepresioa ez da bukatu

ESTATU BATUAK maiz azaldu dira giza eskubide eta askatasunen munduko babesle moduan, baita gutxiengo etnikoenak ere —Nikaraguko miskitoen kasua Sandinisten agintearen garaian—. Haatik, beti saiatu da bere lurretan bizirik dirauten nazio indioen aurkako errepresio bortitzean duen erantzukizuna ez-kutatzen; eta kasurik nabarmenena Leonard Peltier-ek jasandakoa da. Peltierrek, AIMeko buruzagi assinihoboine-lakota, hamabost urtetik gora daramatza espetxean, nahiz eta frogatua den bere aurkako salaketa, auzipetzea eta bi agenteen heriotzagariko espetxe zigorra FBIk egindako muntaia izan zela.

Kasuaren aurrekariak 1973koak dira. AIMeko 300 lagunek Pine Ridge-ko (Hego Dakota) erreserbako Wounded Knee etxaldea hartu zuten. Beren asmoa Dick Walson tribuko bruzagiak Administrazioareki n

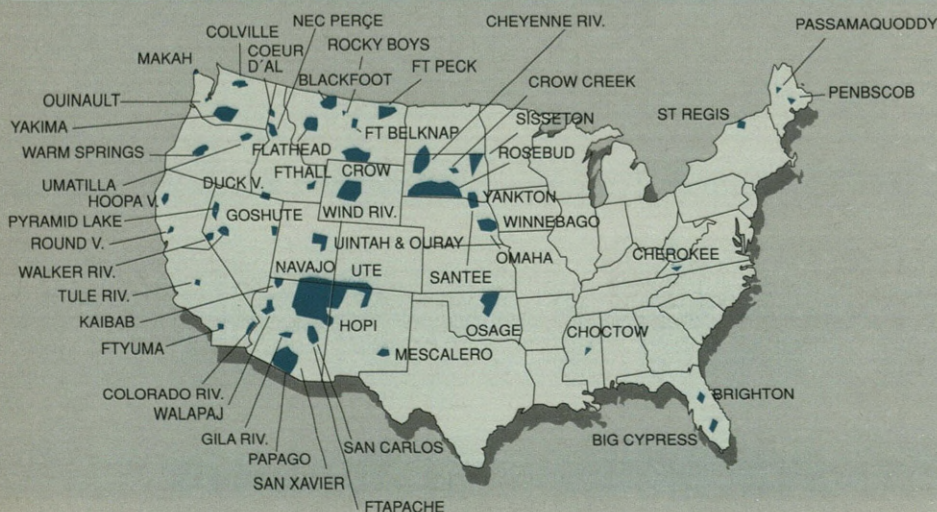
adostasunean zeraman izu eta ustelkeria politika salatzea, hala nola sekula bete ez ziren sinatutako 371 hitzarmenen defentsa egitea. Errepresioa gogortu egin zen hurrengo urteetan, eta 1972 eta 1976 artean inoiz argitu ez ziren 60 indioen hilketak jazo ziren. 1975eko gau batean, FBIko bi agente etxe batean sartu ziren, baimenik gabe, bi bota pare lapurtu omen zituen gazte bat atxilotzera. Liskarraren ondorioz bi agenteak eta Joe Stuntz indioa hil ziren, azken honen heriotza ikertu ez zela. Gertakariak, ordea, harrapaketa politika bati eman zion hasiera eta biktima nagusia Leonard Peltier izan zen. Epaiketari betirako bi espetxe zigor ezarri zizkioten berari, lagunak aske utziz. Epaiketa, denboraren poderioz jakin diren irregulartasun eta amarruz bete izan zen: lekukotasun bat, Gobernuak 1985ean faltsua zela onartu; edota Peltier zuzenean inplikatu

zuten balistika frogen inguruan FBIk izandako eskuhartzea, gerora faltsutzat ere ezagunak.

Hala eta guztiz ere, buruzagi indio honen aurkako diskriminazioa ez da eten. Bere kasuaren berrazterketa lau aldiz ukatu dute, amarruaren frogak izan arren. Espetxean egon den bitartean, berriz, bere izaera hausten saiatu dira, buruan tumorea zuela sinestarazi zioten, itsutasun ia konponezin bat sendatzea oztopatu zioten. Bien bitartean, bere familia mehatxatua izan zen, bere arreba hil egin zuten, etxea suntsitu zioten.

EEBB, munduan «giza eskubide eta askatasunen babesle», ez ditu etxean aintzat hartzen eta Peltierren kasua darabil indioei gogorazteko zuriaren aurkako borroka galdu egin dutela. Peltierrek, anartean, etengabe dio: «Errugabea naiz, mundu guztiak jakin dezan nahi dut: ez nuen inor hil eta ez dut epaiketa justua izan».

EEBB-ETAKO ERRESERBA INDIO GARRANTZITSUENAK

Lehen erreserba indioak 1880an sortu ziren eta gaur egun 200 bat inguru daude EEBBetako lurraldean barreiatuak.

baliabideen herena hopi eta navajoen lurretan dago; uranioaren % 55 (mundu mailan % 11) lakota lurretan. Petrolioaren % 3 ere lurralde indioetan dago.

Indioak, beste behin ere, zuriaren garapenean bidean oztopen ziren, eta erantzuna

berehalakoa izan zen. Amaiera Legea egin zuen Gobernu Federalak, tribuen desagertzea dekretuz ezarri eta zerbitzu mailan zeuden ardura federalak ezabatuz.

Ez dugu ahanzi behar biztanleria indioa, gaur

egun herrialde honetako bizi baliabide txarrenak dituen taldea dugula: hilkortasun, langabezia eta alkoholismo tasarik altuenak ditu. Pine Ridgeko erreserba lakotarraren langabezia tasa % 80koa da, alkoholismoa % 70ekoa, deselikapena % 75ekoa; Estatu Batuetako haur hilkortasuna tasarik altuena du eta munduko gazte eta haurren buru-hiltze indizearik altuena. Bestetik, hirietara jotzen duten indioen egoera ez da askoz ere hobea: % 40 langabezian daude —Estatuko batez besteko langabezia tasa % 10ekoa da— eta familien % 95ek arazoak dituzte alkohola eta drogekin.

Etengabeko erasoen aurrean, indioek elkarte desberdinak sortu dituzte subiranotasun indioaren defentsarako. 1968an American Indian Movement (Amerikar Indioen Mugimendua)

sortu zen. Bi urte geroago, 1970ean, Estatu mailako zabalkundea zuen, eta hainbat ekinaldietan murgildua zen: legez indioenak ziren lurraldeak hartu zituzten, salaketa martxak egin...

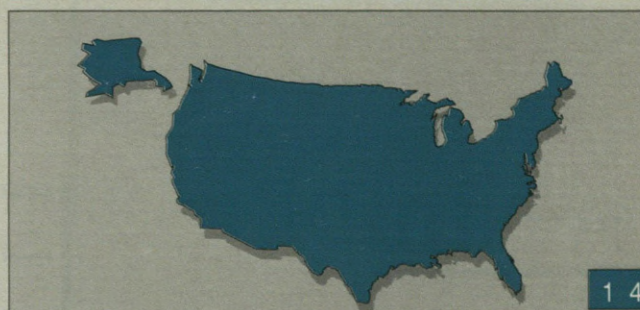
■ Belaunaldi gazteak nazio indioen biziraupen gogoa zabaltzen ari dira mundura ●

Nazio indioen aldarrikapen oinarri politikoak sortzen ari ziren. Azken hamarkadetan, eta mugimendu honen ondorioz, aldarrikapen indiar desberdinak (hitzarmenak, heziketa, ehi-za eta arrantzarako eskubi-deak eta abar) bereganatu dituzten beste elkarte batzuk sortu dira (Indiar Gazteriaren Kontseilu Nazionala, Hitzarmen Indioaren Nazioarteko Kontseilua, Ekialdeko Shoshoneen Kontseilu Nazionala eta abar).

Amerikar indioen belaunaldi berria sortua da, etorkizuna lantzen joateko prest dagoena eta oraindik nazio indioak badirela munduari erakutsi nahi diona. Izan ere, AIMeko manifestari indio batek garbi zioen azken hau arazo latza dela. «*Honezkerok ez garela mitoa ezarri da. Hala ez dela erakustea dugu borroka punturik latzena.*»

Egungo mugimendu indioek ez dituzte alboratu, dena den, beren borrokaren beste arlo batzuk, beren kultura eta bizimodua berantolatzen daramatenak hain zuzen ere. Honela, 70etan navajo nazioan estreineko eskola indioa sortu zen, beren kontrolpean. Roughrock-en kultura eta

HERRIALDE INDIOEN BILAKAERA HISTORIKOA

1 4 9 2

1 8 2 0

1 8 4 0

1 8 6 0

Gizon zuriari ez zaio nahikoa izan indioari bere lurra kentzea, nazio indioen desagerpena du helburu.

historia indioa irakasten zen euren hizkuntzan. Honek, jakina, izan du jarraipenik eta 1982an goi-ikasketa k egiteko berek zuzendutako 21 zentro zituzten indioek.

Arlo sozio-ekonomikoan tribuek lortu dute beren barne gatazkak ohizko jarriren arabera zuzentzea, eta aurrerantz doaz. Modu honetan garapena handiago da zuriaren eredu jarraiki baino. Hegoekialdeko apatxeek, esate baterako,

lorpen ederrak dituzte beren sistema tradizionalak erabiliz: eski zentro bat, turismo guneak laku artifizialen inguruan... Denak beraiek kudeatuak eta posiblekin tribuaren onurarako izanik.

Borroka, hala ere, ez da amaitu eta gero eta publikoago eta jarraioago da, aginte federalaren errepre-sioa bortitza izangatik ere. Bost Konterri Txerokeen Deklarazioko hitz batzuk

erakusgarri: «Zuzenbidez dagokigun tokia berreskuratu arte ez dugu etsiko. Gure gazteei zenbat dakigun esango diegu. Lurreko bazter guztietara bidaliko ditugu gehiago ikas dezaten. Eurak gidatuko gaituzte».

Carlos Molino

Jesus Gonzalez

Erredakzioan itzulia

HISTORIA ETA GERO

DAGOENEKO HASITA DAVIDTARREN FILMEA

ESTATUBATUARRAK ez dira negozioak eskuetatik samur ihesten uzten dituztenetakoak. Herrialde hartan, aste ugari poliziak etxalde batean inguratuta eduki ondoren, dozenaka davidtarren sarraskia gertatu eta bi astera hasi zen David Koreshen azken egunak kontatuko dituen filmea: «Egin beharrekoa: Waco-ko segada». Azkarrak, bai, estatubatuarrak. Sosen batzuk aterako dituzte seguruenik aste askotan estatu osoaren begi eta belarri erakarri zituen gartakarietan oinarritutako filmearekin.

AGINTARIAK ETA KRISIA EKONOMIKOA

EGIA da sarritan kritikatzeko ditugula gure agintariak. Baina egia da, halaber, ez garela konturatzen zer nolako agintariak ditugun eta sarritan edozer aitzakia nahikoa dugula hauek kritikatzeko. Azken boladan, dena den, sekulakoak eta bi egiten ari dira krisiaren aurrean beharrezko austeritate maila erakusteko. Ekainean, adibidez, Naruhito Japoniako printze oinordekoa

ezkonduko da. Bada, austeritate neurri gisa, ezteietan izango diren gonbidatu guztiei ez zaie pentsatuta zegoen zigarro paketea banatuko. Eredugarria benetan.

EKOIZPENA HOBETZEKO METODO BERRIAK

ERRENTAGAGARRITASUN ezak pentsarazi egiten dio edonori eta EEBBetan jendeak buruan dituen gauza guztiek produktibitatean eta lan utzikieran eragiten dute. Guzti hau ekidin guran Pepsi Co. konpainiak oraingoz nahiko emaitza onak erakutsi dituen metodo berria jarri du martxan. Beronen bidez langilea bere lanean zentratzea lortu nahi da. Pertsona bat dauka kontratatua bere langileen plan eta asmoak lortu edo bideratu ditzan. Langileren batek bost minutuero jotzen du Andy King-engana: «Aizu egunaren bukararako oilasko errezeta bat eraman beharko nuke etxera, prestatuko zenidake bat?», «Nire ezkontzaren urteurrena da, prestatuko al zenizkidake gauez ateratzeko leku posible batzuk?». Eta, antza, eraginkorra da enpresarentzat.

E L E M E L E

«Zuen artean irabazle sentitzen naiz... Ez dezagu garaipena porrota biburtu. Zuek erabakitzen duzue Jugoslaviaren etorkizunaz, baina ez dugu gerrarako indarrik. Bakea lortu behar dugu».

Dobrica Cosic, Jugoslavia berriko lehendakaria.

«Munduko azalpen guztiak ere ez dute justifikatzen lehenbizi gizon baten oborea eta gero bere bizitza ere txakurretara botatzea».

François Mitterrand, Frantziako lehendakaria.

«Pertsonen buruak moztzen ikasteko lehenbizi txerrienekin jardun genuen».

Borislav Herac, heriotz zigorrera kondenatutako Bosniako soldadu serbiarra.

O I H A R T Z U N A K

HAUR «INPORTAZIOA» HEGOAMERIKATIK EUROPARA

GERO eta ugariagoa da Hegoamerikatik Europara egiten den haur 'inportazioa'. Argentina, Uruguay eta Costa Rica dira 'inportatzaile' nagusiak. Argentinan egindako ikerketen arabera, urtero 700 umek pasatzen dute atlantikoa negozio hori dela eta. European, oster, Suedia da ume hartzaile nagusia: azken hiru urteetan 15.000. Oso ondo antolatutako mafia sareak ari dira zeregin beltz honetan eta ospitaletako erizain, mediku eta langileak erostea lortzen dute. Eskatzaileentzat, antza, umearen ezaugarriak oso garrantzitsuak dira eta, ile horailak, begi urdinak eta ahalik eta azalez zurienak dira ondoen ordaintzen direnak. Hegoamerikan ume bat 400.000 bat pezetagatik (20.000 bat libera) eros daiteke, baina gero European milioi t'erdian saltzen da.

«Quirinalean eserita dagoen Rasputin zoroa da Italiako krisi politiko bonen erruduna».

Umberto Bossi, Iparraldeko Ligako buruzagia.

«Eliza katolikoak tontakeriak egin ditzake, eta egin egiten ditu, baina nik inoiz ez ditut utziko dominikarrak».

Edward Schillebeeckx, Vatikanorekin arazo gogorak izan dituen teologo belgikarra.

«Mexiko leben diktadura perfektua zen, gaur egun ere diktadura izaten jarraitzen du, baina inperfektua».

Mario Vargas Llosa, idazle eta politikoko peruarrak Mexikon.

AUSTRIARRAK EUREN NEUTRALITASUNA GALTZEKO BELDUR

ESKANDINAVIA eta Erteuropako zenbait herri Europako Komunitatera sartzeko bideak jorratzen ari diren bitartean, herri horietako biztanleek ez dute batere garbi horrek zer mesede ekarriko dien. Austrian, esaterako, oraindik gutxi dira aldekoak. Herritarrek beldurrez ikusten dute euren nekazaritza eta bailara berdeak jaso ditzaketan eraso. Horrez gain, Austriaren ohizko neutraltasuna ere kolokan jartzen da. Zentro-eskuineko Austriar Herriaren Alderdiaren ustez, gerra hotza amaitu zenetik neutraltasunak ez du zentzurik baina Alderdi Sozialdemokrataren esanetan, neutraltasuna estatuaren independentziaren sinboloa da.

Luken Goia, APIKA Informatikako gerentea

«Bezeroak lehen prezioari bezala orain zerbitzuari begiratzaren dio»

Berrogeita bost urteko zubietar hau Donostiako APIKA Informatikako gerentea da. Softwarea ekoiztu eta merkaturatzen duen enpresa honetan 30 pertsona ari dira lanean, eta beren produktu salduena gestiokoa izanik —garraio eta logistikari lotutako produktua batipat—, beste sail ekonomikoetarako produktuak eta oinarritzko tresna informatikoak ere ekoiztu eta saltzen ditu.

ARGIA. Zer moduz ari zarete saltzen, denek baina txartzat jo duten 93 bone-tan?

LUKEN GOIA. Ongi ari gara. Gehienentzat urte

txarrak dira, baina beti bezala oraingoan ere batzuei ondo doakie eta beste batzuei gaizki. Merkatuak, produktuak eta enpresak aldakorrek dira, eta horietara

egokitzeko ahalmenean datza gakoa. Batzuek ikusi dute horretara moldatu beharra, eta beste batzuek lehen-goan segitzen dute. Hor erakutsi behar da trebetasuna.

Guk egokitze horretan orain arte asmatu dugula uste dut, baina beti daukazu huts egiteko arriskuaren beldurra.

A. Zuen alorrean merkatua zertan aldatu da gehien?

L.G. Lehen bezeroak gaur bat erosteko batez ere prezioari begiratzaren zion, eta ez zerbitzuari, informatikaren esperientzia txikia baitzeukan. Askorentzat informatikarekiko lehen harremanak ziren eta informazio falta handia zegoen: jendeak askotan itsumustuan erosten zuen. Gaur informatika munduan kultura bat dago, ikasleak ateratzen dira, merkatua exigenteago bihurtu da. Aldaketa hau azken hiruzpalau urteotan nabaritu da: lehen makinak ziren garrantzizkoak, eta orain makinaren prezioak amildu egin dira eta denek soluzioez hitz egiten dute. Enpresa handiak ere horretaz ari dira, bezeroari soluzioa eskaini beharraz, eta softwarea lantzen dugun enpresen irtenbidea beti hortik joan da.

A. Informatika enpresak onddoak bezala ugartu z-

MUNDUKO INFORMATIKA MERKATUAREN HAZKUNDEA NEGOZIO SAILEN ARABERA

	1991	1992E	1993E	1994E	1995E	1996E	HME
Mainframeak	7,5	7,3	7,7	4,2	2,8	0,5	4,5
Superminiak	-3,9	2,0	5,2	5,4	4,2	3,3	4,0
Miniordenagailuak	-0,1	1,4	7,1	5,8	5,1	6,2	5,1
Mikroordenagailuak	7,7	9,9	11,8	10,2	9,6	9,6	10,2
Periferikoak	3,5	7,2	9,6	9,4	8,8	8,7	8,7
Komunikazioak	-1,8	3,9	7,8	7,3	7,1	6,2	6,5
Softwarea	10,0	12,4	15,4	14,5	12,7	13,4	13,6
Zerbitzuak	18,5	14,8	14,7	15,3	13,8	15,2	14,7
Mantenua	4,7	1,9	4,3	5,1	4,5	4,7	4,1
Besteak	17,1	4,1	6,6	7,2	7,3	7,2	6,5
Denetara	4,9	7,9	10,2	9,6	8,8	9,0	9,1

Iturria: Gother Group

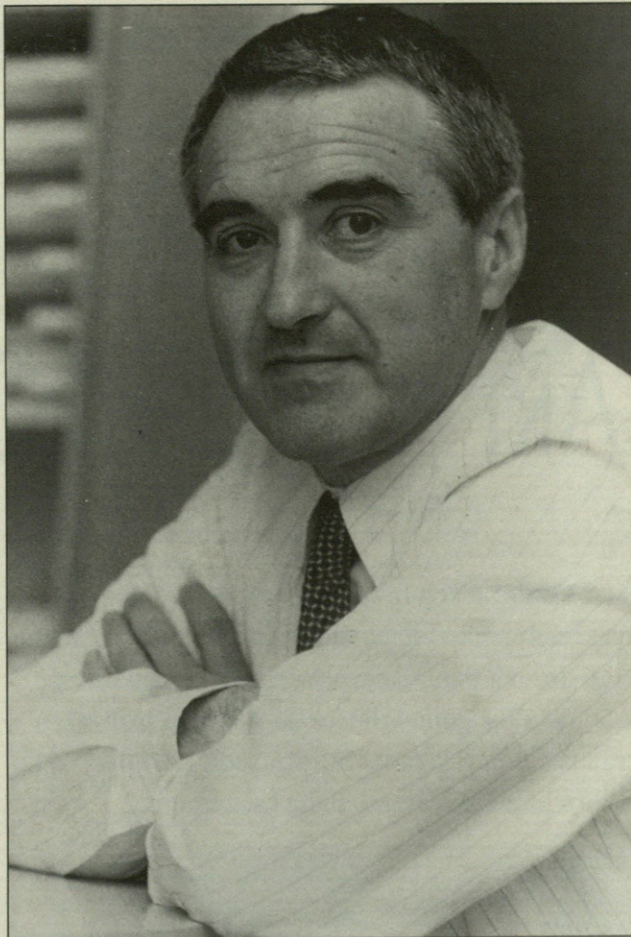
HME: Hazkunde Metatuaren Ehunekoa E: Estimazioa

ren, eta bi urteotan aldiz mordo bat itxi dira. Zer gertatu da?

L.G. Sektore guztietakoa gertatu da: batzuek negozioa azkar eta handia egin nahi dute, eta beste batzuk aldiz gehiago arduratzen dira gauzak ondo egiten, negozioak beste modu batera antolatzen. Azken batean, bezeroaren beharrei erantzuteko iraungo duen enpresa antolatzen. Makinak garestiak ziren garaian horien salmentak ematen zuen etekina, programak zama bat ziren eta zerbitzua *deskafeinatu* egiten zen. Hori aldatzera zihola ikusi ez duenak *txatarra* saltzen jarraitu du, makinak alegia, eta asko borrokatu ondoren eskaintzen zizkion zerbitzuak bezeroari. Gaur ordenagailu bat etxeko beste edozein tresna bezalakoa da, eta softwarea ere berez tresna bat den arren, behar bakoitzari askoz estuago egokitu behar zaio. Intelligentsia gehiago behar du softwareak, eta horrek eta zerbitzuak ematen diote balio erantsia produktuari.

A. Europa dabil denon abotan. Euskal Herriko informatika enpresek lekuri ba al duzue merkatu berri borretan?

L.G. Baten batzuek lortu dute, Ibermática bezalakoen enpresa handiek eta. Guk une honetan nahikoa lan izango genuke gure produktuek Europan ipintzeko. Posibilitate hori beti daukagu, hala ere, buruan eta Europara begira produktu batzuetan pentsatzen eta inbertitzen hasiak gaude. Garrantiaio eta logistika munduarentzako produktua den Transkal, adibidez, Euskal Herriatik kanpo asko saldu dugu, Canarietaraino iritsi gara berekin, eta merkatu

Lana oso ondasun urria dela ohartu behar dute gazteek, Goiaren iritzian.

berriak irekitzen ari gara. Zer gertatzen da? Europako beste merkatuetan sartzeko produktuak egokitu egin behar direla, merkatu horietan presentzia duten beste enpresa batzuekin harremanak estutu behar direla... Informatika saltzea ez da liburu bat esportatzea bezala, zerbitzu handia eskaini behar duzu, eta horretarako beste enpresa batzuekin akordioak lortu behar ditugu.

A. IBMren kontzesionarioak zarete. Nola gestionatzen dituzue multinazional handi batekiko harremanak?

L.G. Enpresak gizakiok egiten ditugu, eta segun eta harremanak norekin ditu-

zun hala doaz askotan negozioak ere. Multinazional baten adibide bat banku bat ere izan daiteke: Credit Lyonnais baten Donostiako bulegoko zuzendaria gaur gizon atsegin eta langilea izan daiteke, zure beharrean izugarri laguntzen dizuna, eta hurrengoan gizon hori kendu eta beste bat ipintzen dute, nola edo hala posizioan igotzea beste ametsik ez duen *tropa* bat, eta enpresa horrekiko zure harremana erabat aldatu da. IBMko jendeekin ere esperientzia zeharo ezberdinak izan ditugu. Horrelako enpresa handietan mugitzea zaila da gainera, elkarrekiko oso jeloskorak izan ohi dira...

IBM ere ohartu da bere

estrategia aldatu behar zuela, galeratan sartuta zegoelako: diru asko egin du makinak salduz, baina gaur soluzioen eskaintza ari da bultzatzen. Horretarako gurea bezalakoen enpresekin lan egitea beharrezkoa zaie. Aldaketak IBMn urtetik urtera ikusten ditugu, baina aldaketak egiteko barruan zail-

■ **«Makinek ematen zuten dirua lehen. Orain, softwarea eta zerbitzua dira garrantzizkoak» ●**

tasun asko dituzte. Gu API-KAn enpresa independente bat gara, eta guk handiei gauza batzuetan aukerak ematen dizkiegun bezala guri ere IBM bezalakoen handi batek gauzak asko erraztu diezazkiguke.

A. Gazte pila bat ari da informatika ikasten. Abolkuren bat ba al duzu horientzat?

L.G. Eskolan oinarritzeko teknika ikasten dute, baina ikasle gazte horiek beren buruan inbertitzen ari baldin badira horri etekina ateratzeko izango da. Teknikaz gain lanarekiko jarrera ere garrantzizkoa da. Jende asko ikusten dugu lanarekiko inplikatzeko ez dena, *kunplitzera* doana. Gazteak bere buruan bezala enpresak ere inbertsioak egin ditu, eta biek atera behar dituzte etekinak lanetik. Honek eratorpen asko ditu, bizitzaren alor guztietan. Lana eskubide bat dela diote batzuek, baina beste ikuspegi batetik lana oso urria den ondasuna bihurtu da gaur egun.

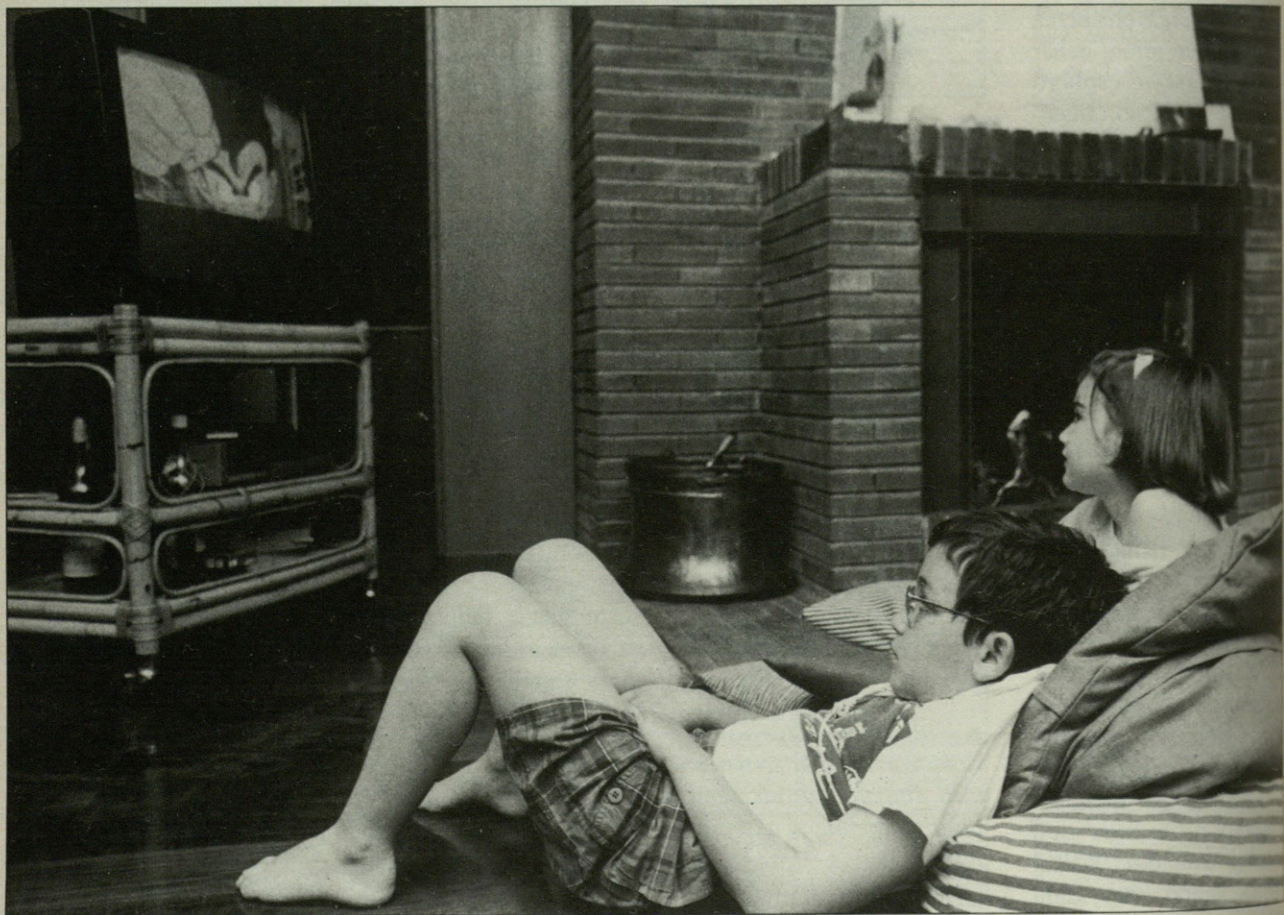
Pello Zubiria

Espainiako telebista kate guztiek kode etiko bat sinatu berri dute

TELEBISTARI KATEA BOTAZ

Telebista etxeetako osagarri ezinbestekoa bihurtu da azken urteotan. Guztiona. Baita haurrena ere. Aurreko belaunaldiek kalean edota etxean jolasean igarotzen zituzten orduak pantailaren aurrean erretzen dituzte egungo haurrek. Telebista umeen laguna bihurtu da. Askotan bizitzaren aurpegirik gogorrena erakusten dien laguna. Gordintasun hori neurtzeko saioak ere egiten hasiak dira hainbat lekutan. Baita hemen ere.

BI eta bost urte bitarteko Euskal Herriko edozein haurrek astero 17 ordu inguru —2,4 ordu egunero— telebistaren aurrean igarotzen dituela esatea ez da txantxetakoa. Are gutxiago kontuak ateratzen hasi eta

Euskal Herriko haurrek telebista aurrean 17 ordu inguru pasatzen dituzte astero.

hamar urte barru haur horiek beren bizitzako urte oso bat pantailaren aurrean pasatu dutela izanik biderketaren emaitza.

Inguruko herrietako haurrek telebista aurrean igarotzen dituzten orduak begiratuta, ordea, datuon gogortasuna ikaragarriagoa izan zitekeela ikusten da. Espainiako haurrek, adibidez, 25 ordu pasatzen dituzte astero pantailari begira. Urteko 54,75 egun kate pribatu zein publikoek eskaintzen dutena irensten. Eta benetan garrantzitsua da kate horiek eskaintzen dutena. Esan bestela Frantziako umeei. Azken hilabeteotan egindako inkesta baten arabera, herri horretako haurrek astero 670 hil-keta, 61 bahiketa, 419 tiroketa edo leherketa, 848 borroka, 11 lapurretara, 27 tortura irudi, 18 irudi droga hartu edo salmentarekin zerikusirik dutenak, 11 gerra irudi eta sexuarekin zerikusia duten 32 pasarte ikusten dituzte. Nola laburbildu irudi guztiok zaku batean? Oso erraza. Hamar urteren buruan haur edo gazte frantziar batek 7.000 krimen ikusten ditu telebistaren bitartez.

Estatistikei gerra

Lenbaki hauek hutsean gera ez daitezten, joan den urtarrilaren amaieran Europar Komunitateko Ikusentzuteko Auzietarako komisiariak arauaren 22. artikulua gogoratu zuen Bruselan. Artikulu honek adin txiki-koen garapen fisiko, moral zein adimenezkoaren aurka doan edozein saioren desagerpena exigitzen du.

Baina Bruselara joan beharrik ez dugu haurrek

CLINT Eastwood-ek Harry Zikinaren Magnum ikaragarria modan jarri zuen une berean hil ziren ire tiragomas guztiak. Alferrik zen halako danbatekoak egiten zituen pistola munduan egonda (dinbi, danba, pin, pan, pun), tiragomas berria egiteko kako bila mendian ibiltzea. Are alferrikakoagoa, bizikleten alkiler dendan goma beltz batzuk lapurtzeko une arrisurtsua aukeratzea.

Harry Zikinaren Magnumak nere haurtzaroko lehen bricollagea suntsitu zuen bere lehenengo tiroaz, eta bertan geratu ziren, garatu gabe, makinak asmatzeko jaiotzez nekarren dohai aparta.

Baina hori ez da ezer gaurko haurrei gertatzen zaienarekin alderatuta: botoi bat sakatu eta zerua lortzen ikasi dute koitaduek. Zerua bai baina infernua ere bai. Bestela galdetu Ninja Dortoeki, galdetu Goku ikaragarriari.

Guk geure imajinazioak sortutakoak lortzen bagenuen nahiko lan. Osteira, imajinazio beharrik ere

Harry Zikina

HASIER ETXEBERRIA

Kozetaria

ez daukate gaurkoek. Beraien irudikazioak sor dezakeen fantasia haundiena, pertsona helduren batek eukiko zuen dagoeneko planetaren bazterren batean. Eta Iurretatik, edo Madrildik, edo Bordeletik joango dira halakoen lanak erostera, telebista azoketara. Izan ere, Donuts edo Barbiren iragarki bat zuzen-zuzen garunetaraino sartzeko ez baitago haur begizabal bat baino bezero errazagorik. Eta hortik jaten eta edaten dute gaur egungo telebis-tek.

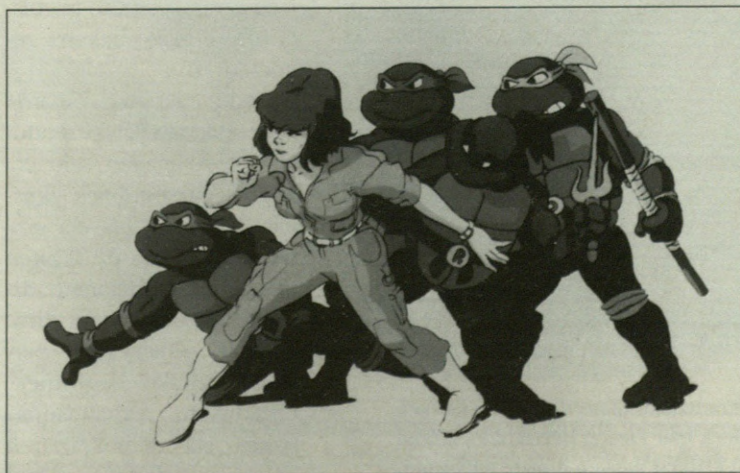
Gabinete psikopedagogiko guztiek bideo-kontsolen aurka hitzegiten badute ere, gure tele-

bistetan, publikoak barne, ez dira falta egunoro bideo-kontsolak aldarrikatzen dituzten programak. Martziano, laser izpi eta guzti. Arrazoa? Dirua eta dirua. Publizitateare n txanponak.

Haur programaziorako Kodigo Etikoa onartu dute orain, indarrean jartzeko batere bitartekorik gabe. Sinatu eta biharamonean, agerian geratu da antzerkia dela guztia. Engainuan dabilta. Txintxo eta progresistaren plantak egiten.

Zer axola biharkoa? Gaur audientzia behar dugu. Eman gogorrena, zikinena, bortitzena. Eman tiroak, odola eta sexoa. Eman zaborra lotsagabeki. Horrek dakar eta sosa.

Biharko irudimenerako gaitasuna entzuten bada, atrofiatzen bada, berdin dio. Hesteetako apendizoa bezala, alferrikako tresna izango da irudimena. Ez du ezertarako balioko. Agian, atakeak emandakoan ikaragarriko irudimen minez pena gorrienean hiltzeko ez bada, behintzat.

«Ninja Dortokak» marrazki bizidun telesailak biolentzia handiko irudiak ditu. Kode etikorekin arabera bere egokitasuna zalantzazkoa litzateke.

Koro Lasarte, ETBko musika eta haurrentzako barne ekoizpenen arduraduna:

«Oso zaila da telebista kate guztiak ados jartzea kodea gauzatzeko»

ARGIA. Zein balorazio egiten duzu ETBk sinatu berria duen kode etikoari buruz?

KORO LASARTE. Izugarria iruditzen zait. Hemen bertako saioak krudelegiak izan ez daitezzen saiatzen garen bitartean, kanpoan erosten diren produktuekiko, marrazki bizidunekiko, adibidez, ez da horrelako begirunerik gordetzen. Oso biolentoak dira gehienak.

Baina zer egin behar da horrekin? Aukeretako bat saio horiek ez eskaintzea litzateke, edota saio hauen egileei esan behingoz ho-

relakoak ez egiteko. Beste zerbaiti jarraiki egin behar ko lituzkete.

A. Kodea sinatu egin da, baina ez da kode hori indarrean jartzeko bitartekaririk asmatu.

K.L. Testua ikusita, argi dago hau proiektu bat besterik ez dela, baina jakin ezazu nor den proiektu hau martxan jarriko duena! Nork erabakiko du saio bat eman daitekeen ala ez?

Ezin da ahaztu telebista asko garela, eta oso pentsamendu desberdinekin gainera elkarren artean. Zer arraio esan behar dut nik Tele 5eko aurkezle batek

haurrei hitz egiteko erabiltzen duen hizkera guztiz desegokia iruditzen bazait?

A. Posible ikusten al duzu kode hori zerbaitetan gauzatzear?

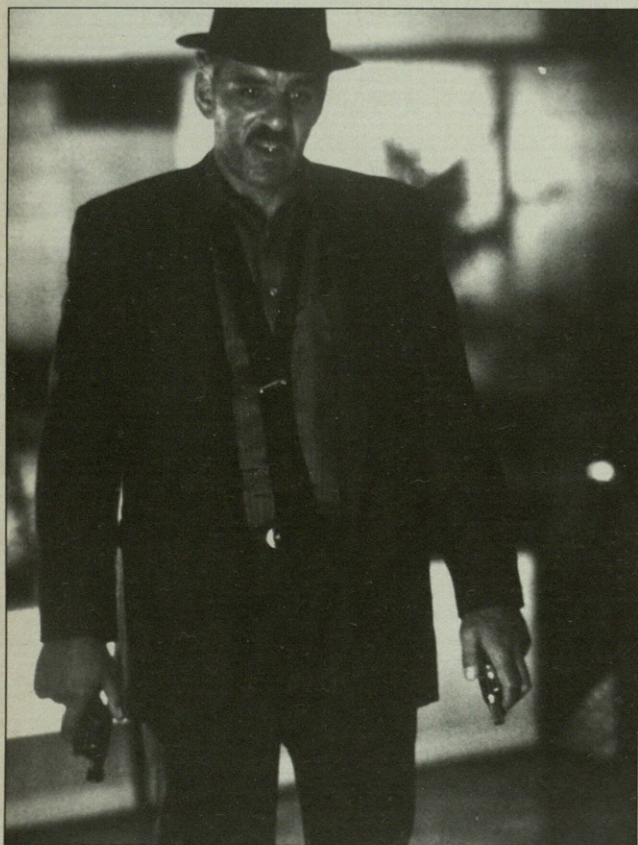
K.L. Proiektua ongi dago, lehen esan bezala, baina ez dakidana da ea telebista kateen aldetik batzorderen bat edo eratuko ote den. Dena dela, oso zaila ikusten dut, batez ere telebista bakoitzak helburu batzuk dituelako.

A. Saioez ari gara, baina telebistan iragarkiek ereildo konkretu bat daramate. Kode horrekin bat ez datorrena ziurrenik.

K.L. Hori ere aztertu beharreko arloa da. «Gaitan hika» saioa egin behar genuenean, adibidez, oso zaila egin zitzaigun bidetik kontsola egokiak aurkitzea. 200 bat programa ikusi genituen indarkeririk ez zutenak aukeratzearen. Zor besterik ez genituen aurkitu, eta SEGA etxeak publizitatea egiten zuenez, azkenean ia behartu egin genituen horrelako programak telebistan erakustera.

A. Dirurik ematen al du egun indarkeria edota sexua ez duen programak?

K.L. Batere ez. Gero hori eskaeraren arabera da.

Estatistiken arabera, Frantziako haurrek (bertan sartzen dituzte estatistika egileek Ipar Euskal Herrikoak), hamar urteren buruan, 7.000 krimen ikusten dituzte telebistan.

telebistan ikusten dutena kaltegarria izan ez dadin programazioen nolabaiteko kontrola ezartzeko ahaleginak aurkitzeko. Igaro berri den apirilaren 26an sinatu zuten Espainiako telebista kate pribatu zein publiko guztiek eta Madrilgo Hezkuntza Ministerioak adin txikiko ikusleei telebistak eskaintzen dionak kalte egin ez diezaienaren aldeko kode etiko bat osatzeko proiektua. Sinatzaileen artean Euskal Herriko telebista kate publiko bakarra zegoen, ETB.

Kode etikoaren oinarria haur eta gazteei zuzendutako ordutegietan saio eta iragarki desberdinek ikuslearen sentsibilitatea eta giza baloreak mindu ez ditzaten lortzea da. Horretarako, ardatz batzuk ezarri dira. Lehenik, sinatzaileek pertsonenganako begirunea, elkartasuna, zabalatasuna, bakea eta demokraziaren baloreen indartzea bultza-

tuko dutela diote. Bigarrenik, heziketarako laguntzaileak diren saioak nabarmentzera konprometitu dira. Hirugarrenik, indarkeria, diskriminazioa (sexua, kolore, arraza, ideologia edota sinesmenengatik), osasunerako kaltegarriak diren sustantzien kontsumoa, se-

■ «Indarkeriaz jositako programak kentzea ezinezkoa iruditzen zait; audientzia handiegia dute» ●
CONCHA FAGOAGA

xua (balio hezitzailea eta duenean) edota hizkuntzarekin (gaizki hitz egiten duenean) lotuta dauden irudiak ematea saihestuko da.

Madrilgo Unibertsitatean Kazetaritza irakaslea eta

diote, baina egungo eskaera eskaintzaren arabera hedatu da. Egileek beste zerbait asmatuko balute, haurrek onartu egingo lukete.

A. «Dragoi Bola» marrazkiak aipatu dituzu. Kode berriaren arabera, kendu egin beharko litzateke. Hori posible al da?

K.L. Oso zaila da. Arrazoi sinple batengatik: kanpoko ekoizpenerako erosketak erabakitzean autonomia guztietako kateak bilduko bagina batzar antzeko batean, eta guztion artean erabakiko bagenu programaziotik kentzea, oso ongi. Baina ez dut uste hori hain garbi dagoenik.

komunikabideek haurren heziketan duen eraginean espezialdua dagoen Concha Fagoagaren esanetan, «beharrezkoa zen bonelako koderen bat. Guztiok dakigu egun telebista dela haurren eragin handien duen komunikabidea, eta Europako herri gehienetan arautua dago, nolabait, bere emanaldietan eskaintzen dena ez dadin mingarria izan umeentzat. Espainian ez zegoen horrelakorik, eta bazen garaia».

Hala ere, Fagoaga eszeptikotasunez mintzatu zaigu: «Ez dakit proiektu hau ez ote den butsean geratuko. Paper bat sinatu dute, bai, baina ez da talde erregulatzailek eratu, eta badirudi kate bakoitzak bereari eutsiko diola. Espainian, kazetaritzaren arlo guztietan bezala, telebistak eskaintzen duena ez du inork kontrolatzen, eta kazetarien esku geratzen da zer eskaini erabakitzea».

France 3 telebista kate frantsesean dagoen euskarazko saio bakarrean aurkezte lanetan aritzen den Allande Boutinek Frantziako telebista kateetan auzi hauek konpontzeko erabiltzen den sistema azaldu di-

gu: «Kate bakoitzak bere araudia du. Pornografia, indarkeria eta publizitate iruzurtia arautzen da batez ere. Horren arabera erabakitzen dute zer eman eta zer ez. Emanaldiaren ondoren, arau horiek bautsi diren ala ez erabakitzeko, Ikusentzutekoen Batzar Nagusia (Conseil Supérieur de l'Audiovisuel) dago Parisen. 15 lagunek osatzen dute batzar hau, eta arauren bat urratu dela erabakitzen badute, isunak ezartzeko eskubidea dute, baita saioa debekatzeko abalmena ere».

Nork bete arauak?

Hala ere, inoiz ez da saiorik debekatu. Isunak ezarri, gehienez. TF1 katea izan da azken aldian gehien jaso dituen, batez ere publizitate iruzurtia egiteagatik. Marrazki bizidunetako hainbat serie ere eten egin dira, kateek zetozkien diru zigorrak aurrikusi dituztelako.

Espainiako telebista kate publikoak ere, kode etikoaren proiektua sinatu eta bi egunera, gazte eta haurrentzako ordutegieta n ematekoak ziren marrazki bizidun serie bat eta filme bat kendu zituen programaziotik, desegokiak zirela esanez. Autonomikoetan, ordea, ez da horrelakorik gertatu. Adibide bat jar tzearren, kate autonomiko gehienetan (ETB barne) eskaintzen diren «Dragoi Bola» edota «Ninja Dortokak» marrazki bizidunak programaziotik kendu ditzaten eskatu du duela gutxi Haurren Eskubideen Aldeko Elkar teak. Bitartean, ETB-1eko audientzia zerrendetan haurrentzako saioetan ikusiena aipatutako «Dragoi Bola» da. Oraingoz, badirudi ez dutela kenduko programaziotik.

«Indarkeriaz jositako programak kentzea ezinezkoa iruditzen zait. Ikusle asko dituzte, eta horrek dirua ematen die katei. Egungo umeek horrelako saioak nahi dituzte. Nire zalantza da horren zerga-

«Dragoi Bola» marrazki bizidun saioak lehen postua du ETB-1eko gazteen audientzia tauletan. Debekatua izan dadin eskatu du Haurren Eskubideen Aldeko Elkar teak.

Haurrentzako saio berezietan hizkuntzaren erabilera egokia ere kontrolatu nahi da kode etikoaren bitartez.

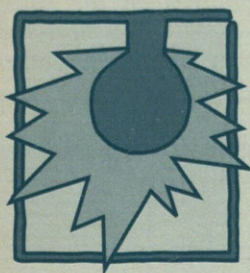
tia ote den eskaintzen zaienari obitu direla, edota beraiengandik ateratzen den nabi hori. Baina ez zait batere normala iruditzen gero eta indarkeria gutxiago duen gizartean gero eta telebista biolentoagoa eskaintzea», Fagoaga irakaslearen aburuz.

Lehen aipatu bezala, indarkeriaz gain, eta telebista kateek sinatutakoaren arabera beti, diskriminazioarekin zerikusirik duten saioak ere kontrolatuko dira hemendik aurrera. Emakundeko zuzendaria den Txaro Arteagak positibotzat jotzen du Madrilen izenpetutako

kode etikoaren barnean sexu desberdintasunaren aipamena egitea: «Baina komunikabideetan eta, batez ere telebistan, emakume eta gizonen arteko diskriminazioen aurkako beste tako konpromezu baten onartu den kodearen atzeteko beste hitzarmen bat beharko luke. Emakumeen obizko irudia aldatzeko, eta hori lortzeko».

Itxaron beharko da kode etikoa zertan geratzen den baloratzeko. Izan ere, edozer gauza eskainita ere, hurrek telebista ikusten jarraitzen dute estatistiken arabera. Telebistak batez ere hezitzailea izan behar duela erabaki da orain. Ikusi behar zer nolako heziketa ematea erabakitzen duten telebista kateetako zuzendariak.

A magoia | ban

ARGIA

Orain ARGIAren harpidedun eginez gero, ANTAXETA argitaletxearen komiki bilduma dohainik izango duzu.

ARGIA: Industrialdea 1-2. LASARTE-ORIA 20.160 Tel. 37 15 45 Fax. 36 10 48

IZEN DEITURAK

HELBIDEA

HERRIA

HERRIALDEA

Tfnoa

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

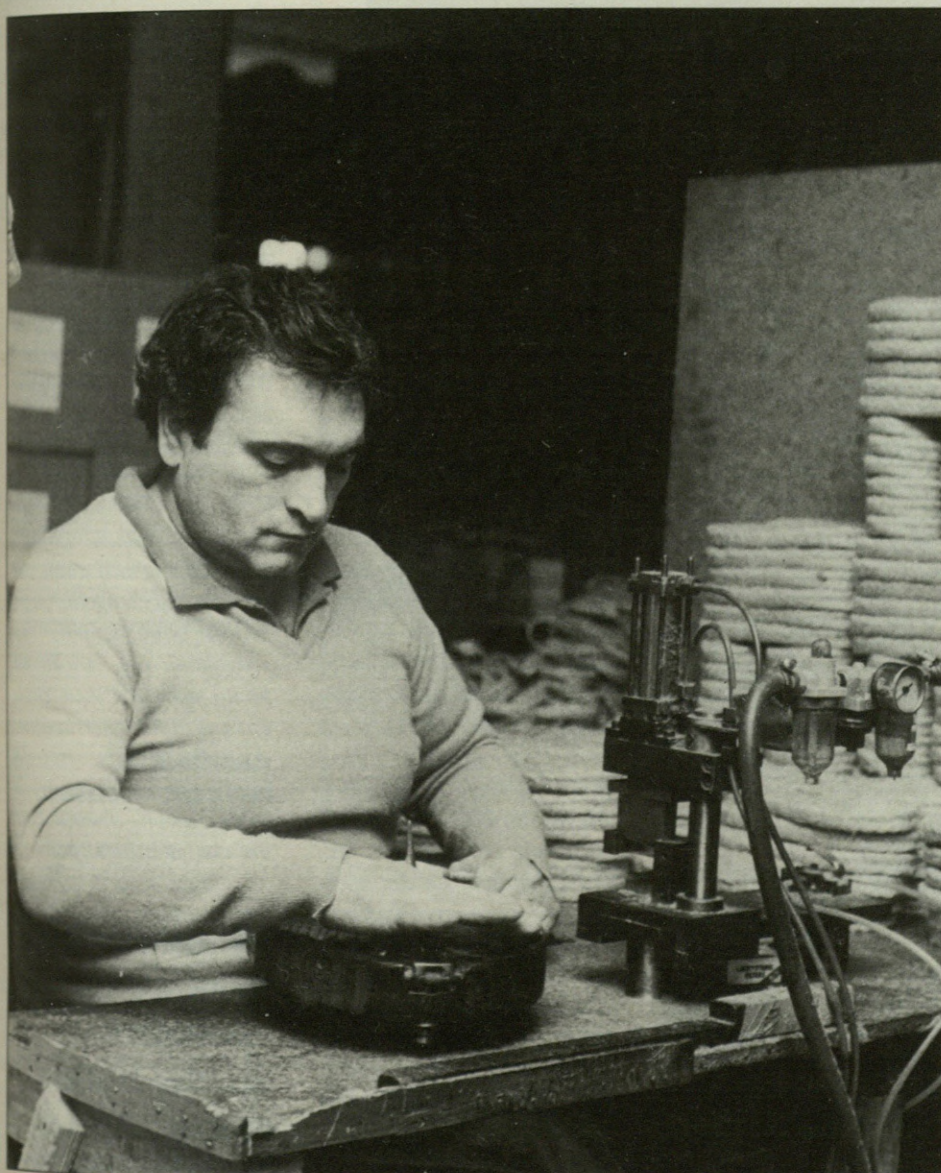
SUKURTSALA

SUKURTSAL ZKA

KONTU ZENBAKIA

HARPIDETZA SARIAK (BEZ barne): Hego Euskal Herria: 10.300 pzta. / Ipar Euskal Herria: 685 libera / Espainia: 10.300 pzta. / Beste atzerriak: 13.450 pzta. / Airez: 21.300 pzta.

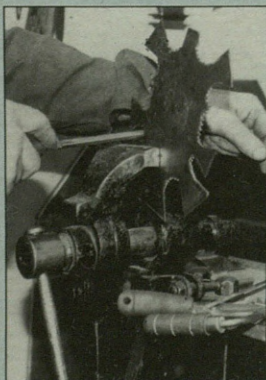
ESKULANGINTZAREN ETORKIZUNA BERRIKUNTZEN BAITAN DAGO

Euskal Herriko eskulangintzak zita bat du urtero Erreenteriako Niessen aretoan. Bertan bildu dira aurten ere eskulangintzaren arlo desberdinak jorratzen dituzten 44 lagun. Makinen lanak giza indarra baztertu artean eguneroko bizitzarako guztiz beharrezkoak ziren langileen teknikaz egiten dituzte lan guztiak.

EHUNGINTZA lan-tzen zuen erakusmahai bateko arduraduna izan da Isabel Lapuente donostiarra, aurten 15 urte betetzen zituen Erreenteriako Eskulangintza Azokan. *«Azokan izan dugun erakusmahaian Iris Marsandek Lubusonon, Lapurdin, duen ebungintza museoan*

Espartingintzan aldaketak ezarri diren arren, eskuz egiten dira oraindik solak eta jostun lanak ere.

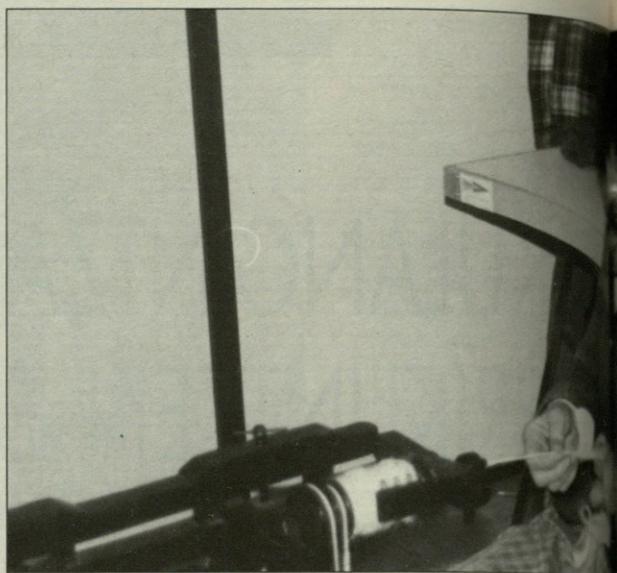
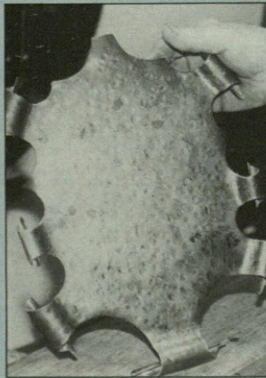
Burdina esku hutsik menperatuz

METALAK lantzeko teknikarik erabiliena berroa izan da ohituraz. Arrazoi xume batengatik: tenperatura altuak biguintasuna eta moldakortasuna eskaintzen dizkie metaleei. Baina badira metalak hotzean lantzen aritzen direnak ere. Oso gutxi dira. Denbora eta indar gehiegi exigitzen omen du lan honek, eta trukean jasotakoak ez omen du biziitzeko lain diru ematen. Hala ere, eta zaletu gisa aritzen diren arren, ikus dezagun nola lantzen dituzten metalak.

Goiko argazkian (ezkerrekoan), guraize berrezi batzuekin moztutako burdina xafla bat dugu. Tornoaren bitartez heldu eta lima arrunt batekin mozketak sortutako hortzak desagerta-

razten dira. Ondoren, eta aurreko argazkiaren albokoan ikus daitekeen bezala, xafla tolestu egiten da molde berezia eta mailuaren laguntzaz.

Behean, ezkerraldean, tolesdurari azken ukituak ematen zaizkio buru biribileko mailuaz. Xaflaren mutur guztiekin prozedura berdina jarraiki lortzen da laugarren argazkian ikus daitekeen emaitza: armariaren oinarria izango den xafla. Azken hau sopletearen bitartez belztea besterik ez da geratzen. Armariaren beste osagarri guztiak berdin landuko ditu langileak. Aldatuko diren gauza bakarrak erabilitako moldeak eta metalak izango dira. Latorria, kobrea eta altzairua ere berdin lantzen dira.

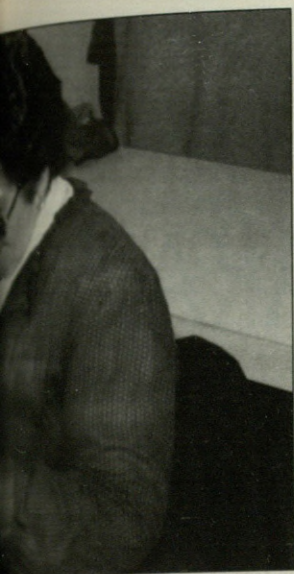
Kastora Agesta etxalartarra omendu dute, besteak beste, aurtengo Euskal Herriko Eskulangintza Azokan. Bera da Euskal Herrian geratzen den azken iruletako bat.

landutako ehunak izan ditugu. Harnaberria izeneko baserri batean dago museoa, eta bertan lan egiten du Marsandek. Emakume hau, XIX. mendeko industrializazioarekin desagertuz joan zen teknika mantentzen saiatu da. Espainian 36ko Gerrarekin amaitu zen prehistoriatik landuz joan zen lanbidea, eta ordutik geratu zaigun adibide bakarra artzaigintzari zuzendutako inguruetan dago. «Aurtengo azokan Kastora Agesta etxalartarra omendu dute, eta bera da azken ehungileetako bat. Bera eta bera bezalako beste laurekin amaitzen da mende mende euskaldunak jantzi dituzten emakumeen ezpala. Jendeak ez du apreziatzen beraien eskulana. Erosleei oso garestiak iruditzen zaizkie beren produktuak —Lapuentek esan digu—. Ehungintza biltzeaz dago, eta museotan bakkarrik ezagutuko da jada bere prozesua».

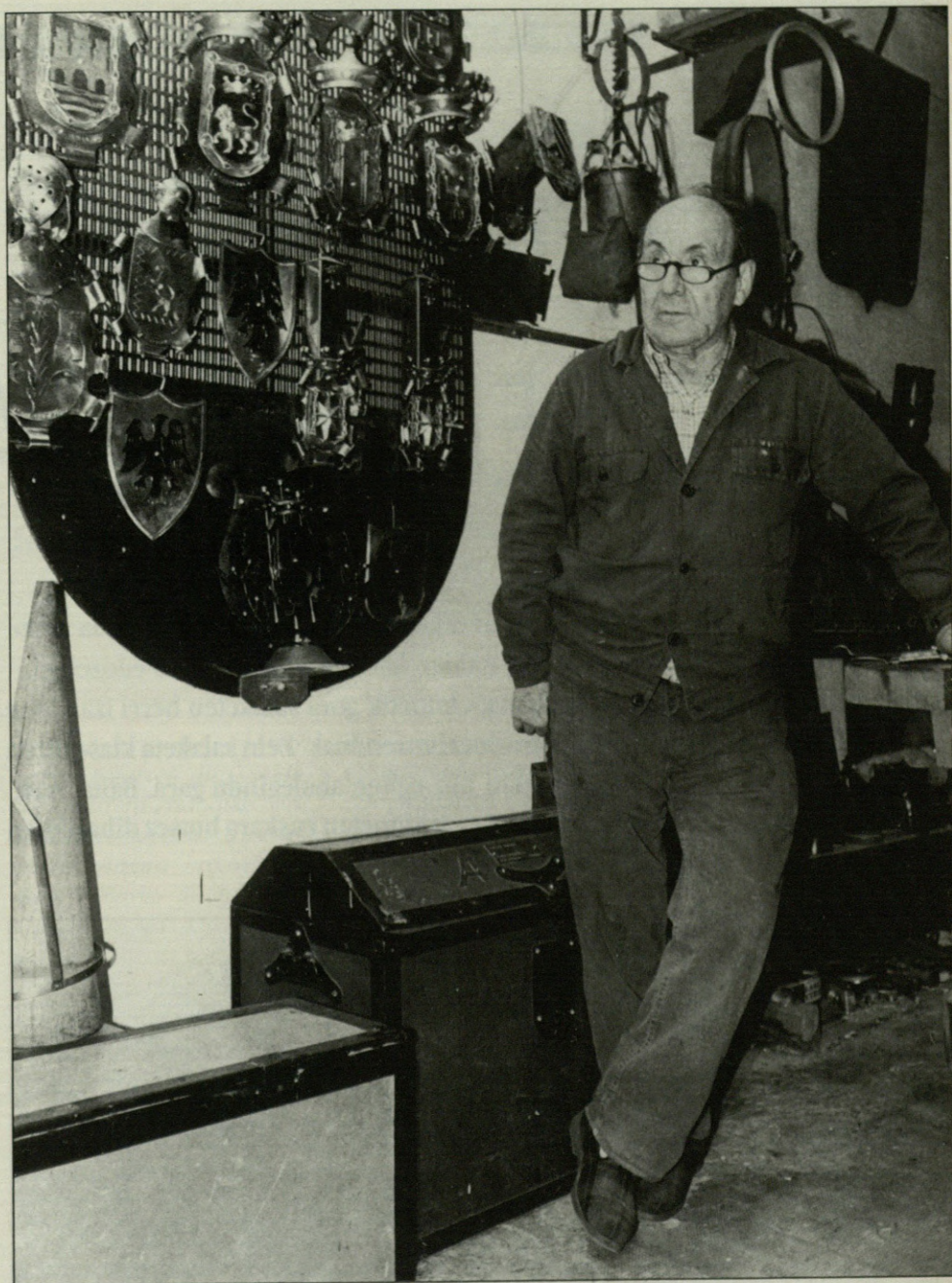
Ehungintzaren etorkizuna beltz ikusten den arren, ez da berdin gertatzen azo-

kan ikusgai egon diren hainbat lanbiderekin. Esparingintzan duela 20 urte aritzen den Hemeterio Dominguez irundarrak, bere lanbidea ogibide izaten jarraitzeko zituen arazoak ikusirik, azken 10 urteotan aldaketak ezarri ditu bere produktuetan: «Apretak egin izan ditut beti, eta duela hamarkada bat gure erosleak apretak Txinatik inportatzen hasi ziren. Askoz ere merkeagoak ziren, baina baita kalitate txarragoak ere. Arloko negozio asko itxi egin ziren, eta guk zerbait berria egitea erabaki genuen. Horrela, betiko apretak egiten jarraitu arren, diseinuzkoak ere ekoizten hasi ginen».

Garai batean egunero 9.000 apreta pare ekoizten zituzten enpresak egun ez dira 250.000ra heltzen urteko

Egun, Dominguezen Calzanor enpresak Erresuma Batua, Hegoafrika, Italia, Alemania eta hainbat herri-tako diseinatzaileak hornitzen ditu, Cacharel, Kenzo eta Red or Dead etxeak barne. Honek ekarri duen diruari esker mantendu ahal izan du bere negozioa. Ahaztuak dira Maule, Azkoitia eta Azpetiko apretagile ospetsuak. «Oso gutxi geratzen dira egun Euskal Herrian. Guztira ez dira 10etik gora izango bonetan dibarduten enpresak, eta baita ere bati dira gauza berriak egiten. Bestela ezinezkoa da ogitarako ateratzea».

Antonio Aranguesek hotzean lantzen ditu metalak. Armarrak egiten ditu batez ere, baina ez omen dira saltzen ia.

Eskuak oraindik nagusi

Berrikuntza guzti hauek, hala ere, ez dute betiko espartingintza erabat aldatu. Garai batean 500 apreta jostun izan zituen enpresak egun 50 soilik izan arren, eskuz josten dira oraindik sola eta ehuna. «Garai batean 9.000 pare ekoizten genituen egunero, baina txinatarren etorrerarekin 250.000 pare besterik ez ditugu ekoizten urteko.

Horregatik berritu beharra izan dugu».

Berrikuntzarik onartu ez duen langilea Antonio Arangues lizartarra dugu. 50 urtez burdingintzan eskuz aritu ondoren, jubilatatu zenean forjaren beste arlo bat lantzen hasi zen: hotzean eginikoa. Zortzi urte pasatu dira ordutik, eta Aranguesek burdina, latorria, altzairua

eta kobrea lantzen ditu batez ere. «Armarrak ekoizten ditut batipat. Baina ez dut lanbide bezala ikusten. Ezinezkoa da. Ez duzu sosis ateratzen. 14.000 eta 18.000 pezetan artean ibiltzen diren armarritxoak oso garestiak iruditzen zaizkie guztiei». Eskulangintzaren etorkizuna berrikuntzetan dagoela uste du

gizon honek, baina eskularnari lekua kendu gabe inoiz. «Eskulangintza oso garestia da, eta gure produktuak bitxikeria bezala ikusiak dira. Horregatik eskaini behar dugu makinek egin ez dezaketen zerbait». Jakitekoa litzateke noiz arte izango ditugun ikusgai.

A magoia Iban

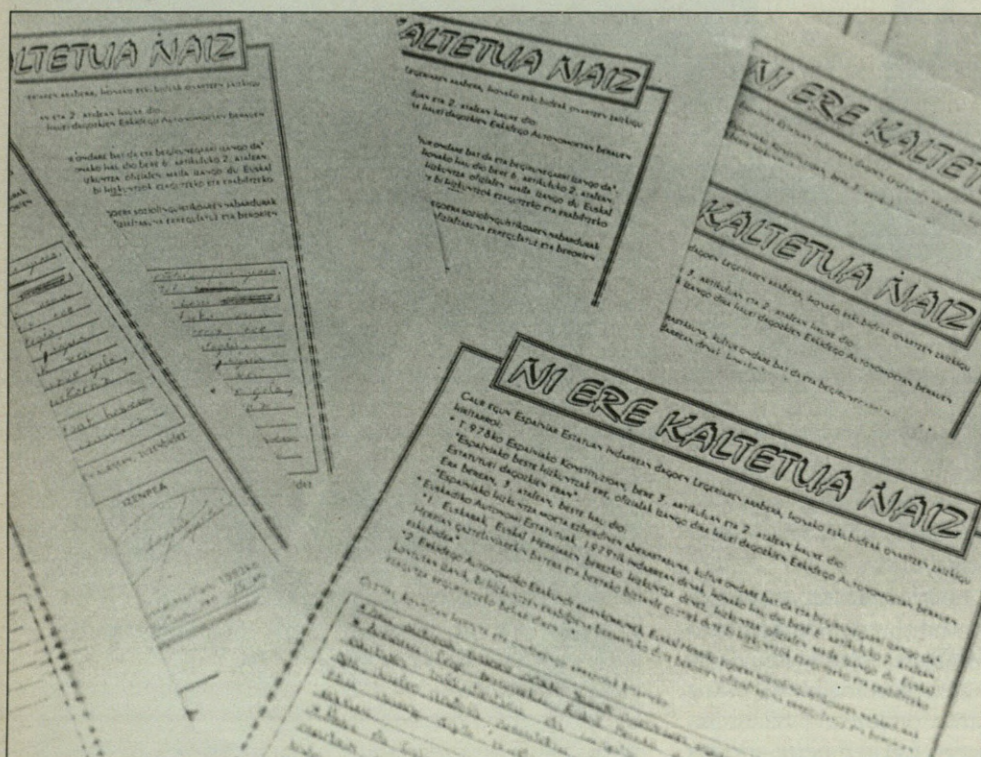
KALTETUTAKO EUSKARA KALETIK EPAITEGIETARA

Otsailean hasi zuen Euskal Herrian Euskaraz taldeak «Ni ere kaltetua naiz» kanpaina. Xedea, euskaraz bizi nahian kalteturik sentituriko edozeinen salaketak jasotzea. Ordutik hona, ehunetik gora salaketen berri izan dute EHEkoek, gehienak Administrazioari zuzenduak. Zein salaketa klase diren jakiteko, salatzaile eta salatuekin hitz egiten ahalegindu gara. Baita, nola ez, euskararen defentsan epaitegi erdaldunetan euskara hutsez diharduten abokatuekin.

OTSAILEAN hasi zuen Euskal Herrian Euskaraz taldeak «Ni ere kaltetua naiz» kanpaina. Ordutik hona, ehun lagunek baino gehiagok, beren hizkuntza eskubideak zapalduak izan direla salatu dute. Horietako salaketa bat Jon Izagirre anoetarrak igorri zuena da: «Judo ikastaro bat egiten ari ginen Angelun. Oraindik hemezortzi urte ez genituenez, gurasoen baimena eskatu ziguten muga igarotzeko». Euskaraz eta erdaraz idatziriko baimena erakutsita sortu ziren arazoak: «Data eta zuzenbidea euskaraz hutsez zeuden, beste gantontzekoa bi hizkuntzetan. Bertako polizia ez zuela ulertzen esan zigun, ezin zigula pasatzen utzi. Beste muga postu batera joan behar izan genuen».

Irun eta Angelu arteko muga postura deituta, gurasoen baimena euskaraz eraman ote daitekeen galdetu diogu bertako polizia-ri: «Ez dago arazorik, baldin eta instituzio publiko baten zigilua baldin badu». Telefonoz, nonbait, ez dago mugan bertararuta adina trabarik.

EHEko prentsa bulegoa-

Jasotako ehunetik gorako salaketen artean, gehientsuenak Administrazioari zuzenduak dira. Euskal Herrian Euskaraz-ek, testuinguru honetan, maiatzaren 15erako manifestaldirako deialdia egin du Donostian.

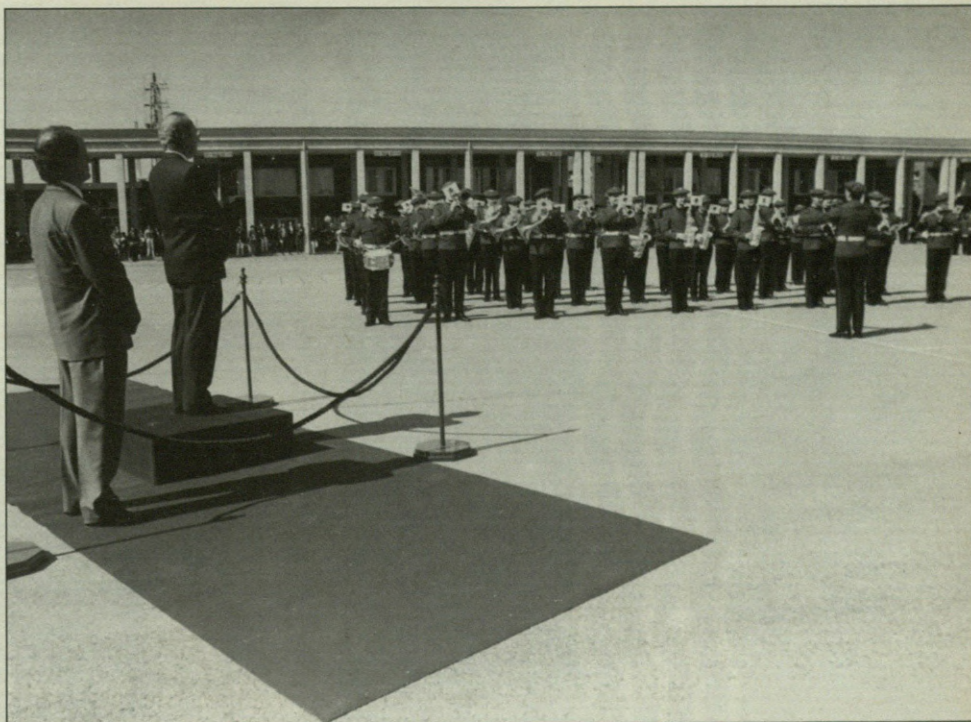
ren arduraduna den Arantza Gutierrez jasotako salaketaren tipologiaz mintzatu zaiugu. «Gehienak Administrazioaren kontrakoak dira, Ertzaintza eta Udaltzaingoaren kontra batez ere. Beste asko medikuaren kontsultan erdaraz egin beharrragatik izan dira, edota unibertsitatean eta irakaskuntzan beren bizikuntz eskubideak zapaldu dizkietela salatu dutenak».

Administrazioari zuzenduriko kexuez gain, bada leku pribatueta euskaraz egin ezinagatik beren burua kaltetutzat jo duenik ere. Aloña Ipiñak bere kasua aipatu digu: «Nire lagun bat eta biok Donostiako bidai agentzietara joan ginen, 8 denetara. Euskaraz ez zutela ulertzen esan ziguten, eta denetan ingelesez bazekiten. Bakar batean zekiten euskaraz. Kexatu egin ginen, noski».

Salatzeko beldur

San bezala, Administrazioari zuzenduriko salaketa gehienak Ertzaintza edota udaltzainen kontra eginak dira. Zentzu horretan, argibide eske, Donostia, Errenteria eta Bilboko koartele-tara hots eginda, bost aldiz eskatu digute erdaraz hitz egiteko. Denak ere, Herri-zaingo Saileko prentsa arduraduna den Jon Goikolearekin hitz egiteko aholkatu digute, ahalegindu arren, posible izan ez dena.

EHEn jasotako salaketa gehienak Gipuzkoatik igorriak izan dira. Salaketa telefonoan ere dextente dira jasotzen diren deiak. EHEko kidea den Fermin Perezek, jende asko salaketak zehazteko orduan beldurtu egiten

dela adierazi digu: «Asko atzera botatzen dira, salaketa aurrera eramatekotan istilutan sartuko direlakoan. Baina bakoitzak ikusi beharko du borretarako prest ote dagoen ala ez».

Salaketa bakoitzaren izaeraren arabera, EHEk neurri ezberdinak hartzen ditu. Leku pribatuen ka-

suan, erasotzailearekin hitz egitera mugatu behar dute. Administrazioa baldin bada erasotzailea, prentsan salatzeari edota epaitegietara eramatea erabakitzen da kasu bakoitzaren arabera.

Salaketa hauek, zenbaitetan, beren fruituak ematen dituzte: «Gutxitan gertatzen da, —diosku Arantza Gutierrezek—. ETB esaterako

Administrazioari zuzenduriko salaketetatik gehienak Ertzaintza eta udaltzaingoen kontrakoak dira.

Arartekoarengan, kexuen % 2 baino ez

HIZKUNTZA eskubideak direla eta, Arartekoarengan ere ez da kexa faltarik izaten. Dena den, hizkuntzaren alorrean eginko salaketa hauek urteko txostenaren % 2 baino ez dira. Kexa hauekin batera, hezkuntza ereduak edota funtzionarioen hizkuntz eskakizunak direla eta, esaterako, beste sailetan ere jaso ohi da euskararen inguruko beste hainbat kexa.

Arartekoari iritsitako kexuen % 6-7 euskaraz

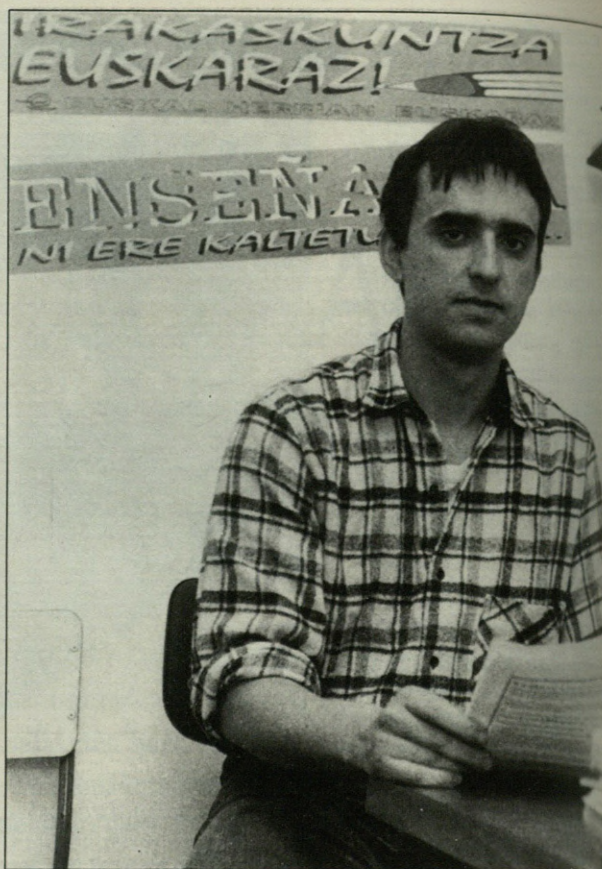
izan ohi da, ondorengo jarraipena, beraz, euskara hutsez egingo zaie. Jasotako kexuak, izan ere, bertara iritsitako hizkuntza berean jarraitzen dira. Iaz 730 salaketa jaso ziren erdaraz eta 51 euskaraz. Beste bi elebidunak ziren. Euskaraz bideratutako salaketen kopuruak pixka bat gorantz egin du azken urteotan.

Arartekoak jasotako salaketako bat «Euskaldunon Egunkaria»-rena izan da, publizitate insti-

tuzionalaren boikota dela eta: «Denok dakigu hori hizkuntzarena baino geiago testuinguru soziopolitiko batean ulertu behar den arazoa dela, —adierazi digute Arartekoarengan—, eskubide bezala Arartekoak zalantzarik gabe «Euskadunon Egunkaria»-ri arrazoia eman dio. Orain, gainontzeko denak, gure terrenotik aldegiten du. Gure egitekoa Administrazioari sujerentzia egitea baino ez da».

La Casa del Café

— Juan Irujo, S.A. —
D O N O S T I A

Euskal Herrian Euskaraz taldeko Gipuzkoako arduraduna den Fermin Perez-en aburuz, jende askok sarritan atzera egiten du bere salaketak aurrera eramateko orduan.

askotan salatu dugu bere aldizkarian erdara nagusi delako, eta berdin jarraitzen dute. Iaz, aldiz, bipermekatuetan jarraipena egin genuen. Eroski salatua izan zen, eta aste honetan bertan zenbait iragarki euskaraz egiten hasi direla ikusi da».

Luis Manuel Martin-en ustez, ETBko prentsa bulegoko arduraduna, oso zaila da horrelako arazoei konponbide egokia aurkitzen: «Nik behintzat ez dut horrelako salaketen berri izan. Badakit komunikabideetan zerbait aterala dela, baina besterik ez». ETBren aldizkarian euskara erabiltzeko irizpideen berri eman digu ondoren. «Aldizkariaren bi eredu daude, bat % 25 euskaraz idatzia da eta % 75 erdaraz. Bestea alderan-

tziz. % 75 euskaraz idatzirik dagoen hori biztanleen % 30 gutxienez euskaldun diren eskualdetan banatzen da. Bestela gertatu bada distribuzio arazoren baten ondorioa izan da. Bilbo eta Ibar Ezkerran, aldiz, erdara nagusi den aldizkaria banatu dela adierazi digu Martinek.

Epaitegietan euskara hutsez

Leostuinguru honetan, baten batek bere salaketa epaitegietara eramateko erabakia hartzen baldin badu, bada denbora puska bat Bizkaiko Abokatu Bazkuneko Euskara Batzordea sortu zene-tik. Batzorde honek, norbaitek epaitegietara bidera-

Endika Garai, Bizkaiko Abokatu Bazkuneko Euskara Batzordeko idazkaria:

«Ezin zaituzte erdaraz hitz egitera behartu»

ARGIA. Justizia arloan bermatzen al da euskaldunok harreman guztia euskaraz izateko eskubidea?

ENDIKA GARAI. Ez. Guk euskaldunak izateko eskubidea justiziara modu aktiboan joaten garenean bakarrik dugu, baina ez pasiboan. Esate baterako, zuri zerbaiterako erdara hutsez deitzen baldin badizute, haiek lege aldetik zuzen ari dira. Praktikan gertatzen dena da guk tramitazio guztia euskaraz egiten dugula eta erantzunak erdaraz iristea. Legeak horrelako portaerak babesten ditu.

A. EHEk jasotako hainbat salaketa Ertzaintzari dagozkio. Horrelako kasue-

tan zein bide har daiteke erantzukizuna eskatzeko?

E.G. Zuk ikusten baldin baduzu euskaraz hitz egiteagatik luzeago egon zarela edota bestelako arazoak izan dituzula, zure funtsezko eskubideak zapalduak izan direla sala dezakezu. Konstituzioaren 14. garren artikulua babesean baliteke bide horretatik segitzea. Zu ezin zaituzte erdaraz hitz egitera behartu. Kasu horretan, hizkuntz eskubide horiek ukatzeagatik zure ondarean edota zure interesetan kalteak pairatu dituzula erakusterik baldin baduzu au-

rrera segitu dezakezu. Denbora galdu duzula, lana, dirua... edota beste kalte batzuk pairatu dituzula erakutsiz. Baina oso bide zaila da. Oso zaila, halaber, euskaraz egin ez zaizulako kalte materialik izan duzunik frogatzea. Bestalde, Administrazio batera baldin bazoaz eta ez badizute euskaraz erantzuten eta ez badizute itzultzaileak jartzen... beste hainbeste.

tuak dituzte euskara hutsez gaur egun administrazio autonomiko zein estatal ezberdinetan. EAEko administrazioari dagokionez, Eusko Jaurlaritzako Bizkaiko Lurraldeko Nekazaritzarako Erakundearen Landalur Alorrekiko Ebazpen Batzordearen kontra salaketa sartua dute. Aipatu kasuan, funtsezko eskubideen babeserako prozedura

■ Bizkaiko Abokatu Bazkuneko Euskara Batzordeak ofizioko abokatu euskalduna izateko eskubidea bermatu berri du ●

medio, Administrazioak euskarazko tramitazioaren itzulpena eskatu izana salatu dute. Beste kasuetako bat Estatuko Hazienda Sailera bideratutakoa da. Kasu honetan, hasiera batean, tramitazioa euskaraz bidali zen, baina itzuli egin zen Bizkaiko abokatu hauen bulegora. Bigarren aldiz bidalia, oraindik ez da erantzunik jaso.

Testuinguru honetan, egoskorkeria beharrezkoa dela adierazi digu Bizkaiko Abokatu Bazkuneko Euskara Batzordeko idazkaria den Endika Garaik. Garai-
pen txikiak lortzen direla horrela, gaur egun arte eus-

A. Euskara erabiltzeko eskubidea ez errespetatzea-
gatik sartu duzuen kasu-
ren bat aipa egidazu.

E.G. Une honetan Eusko Jaurlaritzako Bizkaiko Lurraldeko Nekazaritzarako Erakunde sail baten kontra sartua dugu kausa. Arazo zibil bat medio, guk tramitazio guztia euskaraz sartu dugu, eta Administrazioak itzulpena eskatu zuen. Hori zela eta, funtsezko eskubideen babeserako prozedura berezia sartu genuen, eta berehala euskarazko itzulpena egiten hasi ziren. Baina guk nahi duguna da onar dezaten funtsezko eskubide bati uko egin diotela. Orain hizkuntz eskubideei heldu diegu, administrazioaren defentsaren jarrera hizkuntz eskubideei dagokienez erabat euskararen kontra joan baita.

karari itxirik egon diren administrazio eta justizia alorrean. Bizkaiko Foru Aldundian, esaterako, errekursoak egitean ere euskaraz erantzun diezaieten lortu dutela nabarmendu digu Endiak. Aipatzeko da, bestalde, Madrileko Gobernuaren eskuduntza den Bizkaiko Jabego Erregistroaren departamentuan euskara hutsezko bi erregistro sartzea lortu dutela Bizkaiko abokatu hauek. Seguruenik inoiz Euskal Herrian euskara hutsez eginiko lehen bi jabego idatziak.

Oraindik asko dago, hala ere, lortzeko. Euskarak bide berriak ireki behar ditu. Salaketak guztiak euskaraz bideratzea da zirrikitu horietako bat. Inor kaltetua ez sentitu arte.

Alberto Irazu

«Txapelketa sistemak ez nau behin ere komentzitu»

Bertsolari hernaniar ezaguna, beste garai bateko bertsogintzaren lekuko zuzena da. Txirritarekin lehen plaza egina, Zepai, Saiburu, Basarri, Uztapide, Lasarte eta batez ere Lazkao Txiki izan zituen kide. Paulo Zubiarrain parrandazale amorratua ere izana da, bi eta hiru egunetarako joaten zen bere bizikletan plazak egitera. Eskolatik oso gutxi edana, gizon jakintsua da bere buru argia eta batez ere irakurzaletasunari esker.

ARGIA. *Urumea bailara bonetan oso aritua zara sagardotegi inguruan bertsotan. Asko aldatu al da bertsogintza giro horretatik gaur egungora?*

PAULO TXIKIA. Lehen bertsolaritza bizi egiten zen, egun osoa ematen genuen koadrilan bertso-kantari, lanean, parrandan, sagardotegian... Zaletasuna ere sekulakoa zen.

A. *Ez ote da biburtu zuen garaian afizioz egiten zen bertsogintza ofiziokoa gure egunetan?*

P.T. Gure denboran ez zen dirurik irabazten. 30 duro kobratzen genituen Hernanitik Zugarramurdira, Errazu, Arizkunera... bizikletaz joanez. Orain nahi dutena esango dute, baina hemen gojainkoa dirua da. Hala ere gustatu egin behar du, besteak aditzen eta. Afizioa bertsolariari jaio egiten zaio, berez etortzen da. Eta etxe-

ko giroak ere laguntzen du, aitonaarekin zaletu nintzen ni. Anaiak ere aritzen ziren bertsotan eta ez ziren txarrrak.

A. *Txikitatik, zortzi urterekin lotsagabeki Txirritari erantzuten ausartu zinetik, beti izan da zure inguruan haren itzala.*

P.T. Txirrita eta Saiburu ezagutu genituen. Txirrita gizon handia zen eta ona zen plazan laguntzen, arrazoitzen, eta ondokoari moztu gabe. Ateraldi hoberenak bereak ziren. Tarteka astakeriaren bat ere botatzen zuen baina... Gu haien ondoan ez ginen lotsatzen, aurrekoa zenbat eta hobea

orduan eta nahiago, aurre egiteko.

A. *Binaka plazaz plaza joaten zinela eta, zein izaten zen zure kidea?*

P.T. Mitxelena urte askotan, baina ez zen bakarrik; Zepai, Uztapide, Lasarte... eta Lazkao Txiki bera.

A. *Lazkao Txikirekin ere maiz aritu zara plazaz plaza. Zein oroitzapen duzu hil berri den bonetan?*

NORTASUN AGIRIA

1912ko urrian jaio zen Hernanin ● Hamaika ofizio bete ditu: tornero, zapatari, atezain... ● Bere ametsak: Ameriketara joatea eta pilotari aritzea ● Bertso-jartzaile ere aritua da ● Uda oso batean 3.000 pezeta atera zituen lantegian eta 14.500 bertsotan ● Basarrik eta berak elkarri idazten dizkiote gutunak ● Emaztearekin bizi da Hernaniko zaharretxean ● Paseatzaile amorratua, Hernani inguruan edo lagunak bisitatzen aritzen da etengabe

«Txapelketan badira gauzak gustatzen ez zaizkidanak, adibidez epaimahaiko juezak elkarren ondoan egotea, komentarioak egin eta pentsatzen dutena esanez... Bakoitzak bazter batean egon behar luke norberak bere iritzia emateko».

P.T. Lagun ona zen, parrandetan kide ona. Berrogei urte luze ibili gara elkarrekin, Zaldibian lehen saioa, bera oso gazte zela egin genuenetik. Txiste kontari aritzen ginen biok, xelebrea zen. Azken alde

dorenean izan zen Tolosako lehen saioaz geroztik. Donostian ere bi bider eta Erreterian ere bai. Basarri, Uztapide... denekin.

A. Orain txapelketak bil-tzen du arreta handiena.

■ «Txapelketa batean ezin da bertsolari baten etorria probatu, saio luzeagoa behar du izan» ●

bajaturia zen asko, pertsona ahitu egiten da eta.

A. Txapelketetan ere aritu zara urte askotan.

P.T. Bai hala da, gerra on-

Batzuk basi dira txapelketaren aurka iritziak jaurtitzeko. Zer deritzozu zuk gai boni buruz?

P.T. Ez dira lehen bezalakoak. Orain eskolan ikasiak

baloratzen dira eta zer jakingo genuen guk horretaz? Baina badira gauza batzuk gustatzen ez zaizkidanak. Epaimahaiko juezak elkarren ondoan egotea, komentarioak egin eta pentsatzen dutena esanez... Bakoitzak bazter batean egon behar luke norberak bere iritzia emateko.

Behin ere ez zait buruan sartu bertsolari on batek txapelketa batean bere gaitasuna erakutsi beharra izatea. Hor ezin da bertsolari bat probatu, saio luzeagoa behar du izan. Gainera ez dira behartzen hiru edo lau saio hogei bana bertso kantatzen jartzen. Uztapidek hala esaten zuen, «Jenera-

ikasita. Baina ikasi baino, bertsolariak jaio egin behar du. Guk ez dugu horrelakorik ikasi eta ahal genuen moduan aritzen ginen. Orain irakurtzen ohituta daude eta beste era bateko bertsoak egiten dituzte, oso prestatuak.

Ikasteak argitasuna eman die eta edozein gairi aurre egiteko jantzita daude, historia eta jendearen bizitzaren aldetik; santuenak ere bai. Gu herriz herri joan eta askotan ez genekien ezer aipatzen ziguten pertsona inportante bati buruz. Zein saio mota egingo genuen horrela?

A. Eskolan oso ibilia ez baina hamaika kontu dakizkizu eta gainera irakurtzen ematen duzu denbora luzea.

P.T. Niri irakurtzea gustatu eta horregatik moldatzen nintzen hobeto gai baten aurrean. Bestalde, gure aurreko bertsolari askoren lanak eta, kantuz ez zenean, irakurriz jaso ahal izan ditut: Etxahun, Xenpelar, Bilintx... Oso onak dira eta kostatuko zaie gaurko bertsolariei hobeak jartzea. Euskara hizkuntzak balio duen arte balioko dute. Pasatua dut Auspoaren sail nagusi osoa. Beste gauza asko, euskarazko aldizkariak eta egunkariak ere bai.

A. Zer nolako bertsoak ziren zureak?

P.T. Oso parrandazaleak ginen eta umorezko jardunak ugari ziren, ahal genuela handienak elkarri esaten. Jator ere bai e! Orain baino, lehen parranderoagoak ziren bertsolariak. Hori zela eta denok fama txarra izaten genuen.

A. Orain batere aritzen al zara bertsoan?

P.T. Orain bi urte arte, ur-

tero egiten genuen afari batean aritzen nintzen jardunean, baina burua galtzen joaten zara eta gauzak ahazten. Argiñarena anaiak, Etxeberria, Lazkao Txiki,

«Nahi dutena esango dute, baina orain hemengo jainkoa dirua da» ●

Amuriza, Mitxelena... Utzi egin nion joateari. Orain berriz, oso gutxi, lardaskatzen aritzen naiz tarteka, baina nola etorri hala joaten da pertsonaren memoria. Lehenago bai, hizketan baino gusturago.

A. Noiz egin zenuen azken plaza?

P.T. Oraindik ere sasoikoa nintzela, hirurogei urtetik gora behintzat. Nire iloba baten ezkontza batean izan zen, Uztapide eta Lasarterekin batera, Herrera aldean. Badira honezkero 20-25 urte. Geroztik sagardotegietan asko aritu naiz, Lasarteko Etxeberriarekin, Garmendiarekin, Lazkao Txikirekin...

A. Bertsolarien jardunak jarraitzen al dituzu?

P.T. Oso gustuko dut bertsoak entzutea eta ikustea; batzuetan onak, besteetan txarrak... Atsegin dut telebistaz ikustea eta irratan entzutea.

A. Bi liburu argitaratuak dituzu, «Ja kantuz bezala», 1985ekoa eta «Gazi-gozak», 1988koa, eta beste bi burutzear.

«Afizioa bertsolariari jaio egiten zaio, berez etortzen da».

lean izango dira/sagardotegi eta tabernak/bertsolari a probatutzeko/diran lekuri onenak». Txapelketako gai batean hiru bertso jarri eta gai ona edo txarra egokitu liteke, baina hor ezin da jukatu, ezin baita lan txiki horretan gauzak azaldu; eta bertsolariak etorria duen frogatu egin behar du.

Txapelketa sistemak ez nau behin ere konmentzitu bertsolari onena ezagutze-ko.

A. Txapelketetako finalera iristen ari diren bertsolari gazteez, zer iritzi duzu?

P.T. Bertsolari gazte asko sortzen ari da eskoletatik, errimak eta beste gauzak

«Gu Txirrita eta haien ondoan ez ginen lotsatzen, aurrekoa zenbat eta hobia orduan eta nahiago, aurre egiteko».

P.T. Bi liburu horiek bertso liburuak dira, pasadizoren bat tartekaturik agertzen dela. Zaharretxera etorri baino lehen beste biri ekin nien, baina orain arte utzi samar izan ditut alferkeriaz edo. Aita Zavalak ditu bildurik eta laster lotu beharko natzaio lanari. Aurreratuen dudan lanean Ondarroako Jose Gorostiagak bere bizitza kontatu eta gorabeherak, ateraldiak eta bertsoak esan zizkidan bezala biltzen ari naiz. Historia luzea du, Ameriketako artzain ere ibili zen eta bai dirutza pilatu eta Ondarroan sekulako base-ria egin ere.

A. Horrenbeste urtetan plazan, oso gustuko bertsolariak ezagutuko zenituen.

P.T. Bordari asko estimatzen nuen, artikulua onak ere idazten zituen gainera. Basarri ere oso ona zen; Uzta-pide arrazoiketako goi mai-

lakoa... oso pertsona ona. Lasarte ere bai. Mugaz harantzakoa, Xalbador oso ona zen. Beste 15 urtez bizi izan balitz fenomeno izango zen. Poeta handia zen hura. Prantses txikia ere oso ona iruditzen zitzaidan.

■ «Zerbaitek pena ematen badit zera da, euskaldunak izan eta Euskal Herrian hainbeste politikari elkarren kontra aritzea» ●

A. Bertsolaritzak gora egin duela eta, zenbaitek gehiegi barrotu dela esaten dute.

P.T. Modan dagoela dirudi, eta gauza bat horrela jartzen denean agian behar baino gorago igotzen da eta horrek beldurra ere ematen du.

A. Bertsolari ibilita, batera

eta bestera, euskalkiak eduki ikasi dituzu urte luzetan, bizkaieraz, nafarreraz eta beste era askotan aritua baitzara hitz egiten.

P.T. Leku guztietara joan eta denekin konprenitzen ginen ondo. Eta Nafarroa

aldera hainbeste joanik, ez da harritzekoa hango hitzak, doinua eta esaerak hartzea. Eta gauza bera urtero Ondarroa aldera plaza egitera joanik.

A. Pilotazale amorratua ere izan zara, jokatu ere bai.

P.T. Beti izan ditut lagun

pilotariak, herriko jaietan beraiekin bateginik. Gure garaian Larralde, Orbegoza Altzakoa, Inziart, Egia eta beste batzuk izaten ziren. Haiekin ere parranda eder-rrak egiten genituen.

A. Politika aldetik ere ideiak oso argi azaltzen dituzu.

P.T. Niri zerbaitek pena ematen badit zera da, euskaldunak izan eta Euskal Herrian hainbeste politikari elkarren kontra aritzea. Kanpotarrak poztuko dira gu mutur joka ikusita. Egokorrak izateagatik edo... baina ezin gara ondo konpondu. Otaño zenak aspaldi esan zuen: «Utzi ditzagun alde batera/ ezjakinen txar-keriak/ eta euskaldunak izan gaitezen/ denok elkar-rran anaiak». Leku ederrean gaude!

Ritxi Lizartza

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g
ASTEASU

EKO VILLALBA
San Juan Kalea, 9
EIBAR

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

AUTOSERVICIO GORA-BERA
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

EKO EUOMAR
Nafarroa ibilbidea, 37
ZARAUZ

SUPER ANDONAEGUI; C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO - DONOSTIA

MERKEK IGLESIAS
Azkene Kalea, 12
TRINTXERPE

SAN JUAN BAUTISTA KOOPERATIBA
Villas auzoa
HERNANI

EKO IRUN
Blas de Lezo, 22
IRUN

EKO LEZO
Avda. Jaizkibel, 1
LEZO

EKONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz-Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Eliceagi kalea, 5
ERRETERIA

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, z/g
BERAUN - ERRETERIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUZ

EKO LEGAZPIA
Urola s/n
LEGAZPIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ARABARKA jalebarean alizean)
HONDARRIBIA

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR

EKO AIETE
Etxaidi Salla
AIETE - DONOSTIA

BASTIDA
Erdiko kalea, 32
MUTRIKU

ZURE ETXE ONDOAN

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

Gose direnentzat errezetak

LIBURU salduenaren saria eman diote Subijanari Liburu Egunkoa eta gero. Errezetak eta errezetak. Non-bait, eta Subijana edo Argiñanoren arteari hurbiletik erreparatzeko aukera gutxi baitzegoen lehen, telebistak izartu eta distiratsu bilakatu ditu. Baten perexila eta bestearen piperra, literaturaren gainbeheraren (hala diote bederen salmentek) antidoto egokia bilakatu da gero, argitale-txeentzat. Baita egunkari eta aldizkari-entzat ere. Egungo literaturak ez du

jatekorik ematen. Begietatik ahora zer eraman erakusten diguten liburuek bai.

Nola politika hala kulturaren el-tzean, Argiñano eta Subijanaren ja-kinduriak ez du baina, zereginik. Eskola Legearen jantziak ez zikintzeko, azken orduan, mantala jantzi duen sukaldariak hala ere, sare pribatuan jarraituko duten ikastolentzat (inor asebetzeko bazkaria ukatu eta gero) errezeta gustagarria prestatu omen du postretarako. Hain zuzen ere, EAEko

gubernukideek lorturiko akordioaren arabera, 1997ra bitarteko finantzaketa berezia eskainiko zaiela haizatu da. Postretarako bidean sabela hutsik eduki duten Ikastolen Elkarteak, bere proiektuaren ardatzak nola ziurtatu bilatzen ari den honetan, adostasun-erako aukerarik badagoela esan du bere aldetik.

Maiatzaren 25a izango dute azken epea. Armoniaz beteriko musikaren konpasean amaitzetik tripako minez mahaitik altxatzera tarte handiegia dagoela jakitun dira bi aldeak, eta gauzak honela, azken orduko koilarakada hauetan neurtuko da bakoitzaren sabela. Aipaturiko trantsizio epearen inguruan mamitu daitekeenari buruz zehaztasunik eman ez badaiteke ere, elkarriketen bideak ire-

Nafarroako Euskararen Legearen aldaketarako osatutako lan taldeak, urtarrilean hasi eta zazpi bilera burutu ondoren, aho batezko akordioa lotu du, zeinaren arabera eremu ez euskaldunetan euskarazko irakaskuntza bermatzen den, eremu mistoko ereduari jarraikiz. Lege proposamen batez bideratuko den akordio honek Euskararen Legearen 26. artikulua berrituko luke eta UPN ezik Parlamentuko alderdi guztien botoak ditu bere alde. Egoera honetan,

EAk, legea datorren ikasturtean indarrean jartzeko xedez, berehala tramitatu dadin eskatu du, eta eskaera publikoa luzatu dio HBri horretara jar dadin. Hain zuzen ere, HBk, azken bileran, hauteskundeak pasatu arte prozesua etetea proposatu zuen, puntu gehiago eztabaidatu eta aldatu behar direlakoan. Ezezko erantzuna eman dio EAren eskaerari, eta bide batez, Euskararen Legea sakonean aldatzeko eskatuz mozioa aurkeztuko duela iragarri du.

kitako atea iragarpen berrietarako aukerarik jarri du mahai gainean. Baina Eskola Legearen diseinu orokorra zertan den ikusita ezusteko handirik ez daiteke espero.

DUELA hamar urte, Arrasateko sukalde txikian, sutan jarritako eltzetik euskararen erabilera sustatzeko gutxion gustuko errezeta jaso digu. Lehengai nagusiak, administrazioen eta herri elkartearen arteko elkarlana izan dira. Gero, saltsa horretan iraki-

**— Duela hamar urte,
Arrasateko sukalde
txikian, sutan jarritako
eltzetik euskararen
erabilera sustatzeko
moduko errezeta egokia
jaso dugu ●**

ten euskarazko aldizkaria eta telebista hazi dituzte, eta guzti honen usainean, herritarren inplikazioa. E-mailak begibistakoak gertatzen dira: Arrasate Euskaldundu Dezagun-ek (AED) aurten egindako inkestaren arabera, % 25ek erabiltzen du euskara egun, duela zazpi urte zifra % 11 zenean.

Eltze honetatik jaten duenak errepikatzen baitu, hiru urteko hitzarmena berritzea deliberatu dute AEDk, Hizkuntz Politikako Idazkaritza Nagusiak (HPIN) eta Arrasateko Udalak. Euskararen gurariak, gosea eta egarria kendu artean jan eta jan aritzeko moduko errezeta hau gainera, orain arteko zoritxarreko gose dietak gainditzeko ezin aproposagoa bilakatu da, herriaren hedatzen ari diren antzeko mugimenduek erakusten duten legez.

J.J. Petrikorena

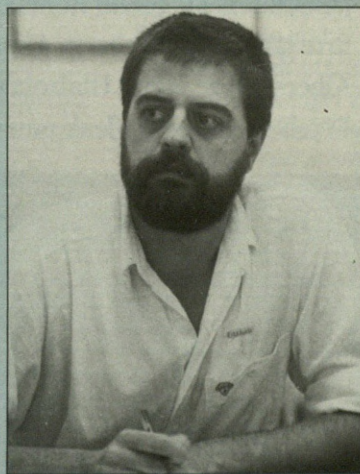
MIN TZO AK MIN TZO

Bada biderik

EUSKARAREN berreskuratze lanari buruzko irudi soziala, bestelakorik aurkeztu nahi bada ere, eskeintza eta gonbidapen gisa finkatzen ari da Euskal Herri osoan zehar. Euskararekiko jarrera ez da inola ere isladatzen komunikabideetan nagusi agertzen den konfrontazio politiko giroan. Euskara suspertzeko neurriek jasotzen duten oposizio bakarra politikoki eraturakoa da. Euskarak egungo gizartearen borondatearen arabera garapena duela diotenenez gezuraren tamaina ezkutatu nahian dabilena.

BATZUTAN legearen indarrean babesturiko gezurra dugu. Diman eta Zeanurin eza-gutu berri den bezalaxe. Edo akordio politiko interesatuen ondorioz sorturiko eskolaren legeak ezarritako oztupoak lekuko. Nafarroan Vasconicearen legearen inposaketak sortzen duen diskriminazioak berresten duen indarkeriaz jantzirik. Iparraldean euskararen izatea bera ukatzen duen diktadura jakobi-noa dela medio.

Bestetan erdaldungoaren borondatea manipulatu, bilduraren mamua hedatzeko agertzen zaigu kalera. Inposaketaren aldarrikapenaren babesten den gezurra. Euskaraz bizi ezina jasaten duen biktima erasotzailea bilakatu nahi duena. Hernaniko gertakizunak ezin egokiago erabiltzen dituen.

XABIER ALEGRIA

KASU guztietan zera ezkutatu nahia da, gizartearen euskararen berreskuratzea abiada bizian doala eta orain arteko lanari esker sorturiko aukerak azkar eta eraginkorki bideratzeko oztupoak gizartearen baino legedian zein instituzioen jokabideetan aurki daitezkeela nonahi. Bidea ari gara egiten. Hamargarren Herri Urratsek adierazi bezala. Arrasateko Hitzarmenaren eragin sozialak erakutsi edota azken Korrikaren arrakastak isladatu bezala.

Hizkuntzaren berreskuratze prozesuan herri edo gizarte mugimenduek duten zeresana aztertzeak merezi du noski baina premiazkoena gizarteak irekitako bide horri bide ematea da. HABEren bidea edota «Euskaldunon Egunkaria»-rekiko jokabidea erabat bazterturik, elkarlarenako bidea irekiz. Hortik abiatutik, bada biderik.

Euskal musika garaikidearen astea

Maiatzaren 17tik 22ra bitarte burutuko dira Musikaste musika jardunaldiak. Euskal musikari garaikideak bultzatzea helburu duen jaialdiaren 21. edizio honetan, duela ehun urte jaio ziren Norberto Almandoz, Antonio Alberdi, Jose Maria Olaizola eta Miguel Etxebeste musikagileak omenduko dituzte.

ERREENTERIAKO

musika jardunaldiek Euskal Herriko lau musikagile ospetsu omenduko dituzte beren jaiotzaren mendeurrena aurten beteko dela eta. Norberto Almandoz, Antonio Alberdi, Jose Maria Olaizola eta Miguel Etxe-

bestek konposatu zituzten zenbait obra entzun ahal izango dira, eta aurten ere hitzaldiak nahiz Kaputxi-noen Elizan burutuko diren abesbatza emanaldiak, eta antzinako zein musika garaikideko emanaldiak antolatu dira.

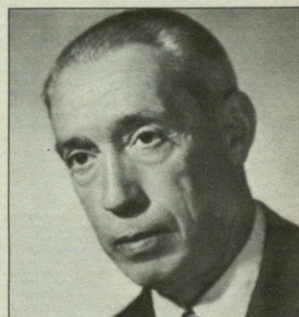

1973an lehenengo aldiz antolatu zen Musikaste izan da abangoardiako musika landu duen lehen ekitaldia.

Antzinako eta egungo euskal musika erakutsi eta bultzatzea da jardunaldien helburua.

PROFILA

ANTONIO ALBERDI

DURANGON jaio zen. Bere gurasoek Alberdi Organu Fabrika sortu zuten Barzelonan, eta hiri honetan egin zituen musika ikasketak. Kantu nahiz pianorako obrak eta abesbatza piezak egin zituen. Poema kataluniar askori musika jarria, organurako Euskal Sinfonia Handia aurkeztu zuen 1964ean. Bilbon hil zen 1986an.

PROFILA

JOSE MARIA OLAIZOLA

ZUMAIAN jaio eta Valladolideko Seminarioan ikasi zuen. Oñati, Zumaia, Erreterria eta Bilboko parroketako organu jole, Euskal Herriko Txistularien Elkarteko lehendakaria eta RSBApeko Kaperak Maisua izan zen. Musikagile izateaz gain, literatur-musika obrak izan ziren bere lan eza-gunenak. Bilbon hil zen 1979an.

hartu zuten, eta aurren Ipar Euskal Herriko zenbait musikagileren obrak eskainiko dira. Nahiz eta denak bertakoak ez izan, badute herrialde honekin loturarik eta gaur egun bertan dihardute. Horrela, maiatzaren

20an, Frederic Boulard, Felix Ibarrondo, Michel Sendrez eta Ramon Lazkanoren obrak entzun ahal izango dira Juan Jose Menak zuzenduko duen Pablo Sorozabal haize boskotearen eskutik.

Felix Ibarrondo, oñatiarra

lehen argitalpena
lau hilabetetan agortua

*emakume
biboteduna*

2

argitalpena

Xabier Montoia
ren ipuin liburua

x

S U S A © (943) 37 07 38

Aukerak ugaritu

Ortero, joera modernoak jorratzen dituzten zenbait musikagile gazteren piezak biltzen dira jardunaldietako egun batean. Aurreko edizioetan Gasteiz, Nafarroa eta Bizkaiko artistak parte

MIGUEL ETXEBESTE

LESAKAN jaio zen. Irunen hasi ikasketak eta Madrilko kontserbatorioan bukatu zituen. Espainia, Frantzia, Holanda eta Belgikan egin zituen emanaldiak, eta Iruñeko Musika Akademiako zuzendaria izan zen. Estilo ezberdinetako obren sortzailea, ezezagunak dira bere zenbait organu partitura. Iruñean hil zen 1962an.

NORBERTO ALMANDOZ

ASTIGARRAGAN jaio eta Gasteiz nahiz Parisen egin zituen ikasketak. Sari nahiz titulu anitz eskuratu zituen. Euskal herri-melodia ugari idazteaz gain, euskal musikariak kontratatzeako bitartekari izan zen Sevillan. Easo nahiz Maitia abesbatzak eta Donostiako Orfeoiko ohorezko bazkide, Sevillan hil zen 1970ean.

Aurten ere izango da abesbatza emanaldirik Erretereriako Kaputxinoen elizan.

gaur egun musika garaikidea lantzen ari da Parisen. Michel Sendrez Donibane Lohizuneko da, eta jardunaldietan aurkeztuko den bere obra hiru ahotsez kantatutako pieza modernoa izango da. Lan honetan zenbait estilo berri nahasten dira. Bi artista hauez gain beste bi gazteren lanak ere bilduko dira: Frederic Boulard baionarra eta Ramon Lazkano donostiarrak konposaturikoak. Azken hau sari asko jasotzen ari da azken aldian, eta gero eta artista ospetsuago bilakatzen ari da euskal musika garaikidearen barruan.

1973an antolatu zen Musikasteren lehenengo edizioa, eta Eresbileko zuzendaria nahiz talde antolatzaileko kidea den Jose Luis Ansorenak azpimarratu digun bezala, «*garai horietan ez zen ia abangoardiako obrarik entzuten. Musikaste izan zen, hain zuzen ere, motorea, eta orain abangoardia musika lantzen duten jardunaldi ezberdinak antolatzen dira Euskal*

Herria osoan». Musikaste izan da, beraz, musika estilo honi arreta eskaini dion lehen ekitaldia.

Ansorenaren ustez jendea uzkurtu egiten da abangoardia musikaren aurrean, «*baina euskarri bat eskaini behar zaie musikagileei beren ideiak ager ditzaten*». Estilo hau jorratzen duten

dagokionez, interesgarria da aipatzea 21 urte hauetan estilo ezberdinak entzuteko izan den aukera: musika elektroakustika, collage musika, beste batzuen artean. Eresbileko zuzendariak komentatu digunez, «*lehen, jotzeko garaian musikariek askatasun handia izaten zuten partiturak aurkezten ziren, eta gaur egun musikariak zer jo behar duen zebatz adieraziz idazten dira piezak*».

Gaur egun musikagileen aukerak ugaritu egin dira, eta entitate ofizialek ere —Donostiako Musika Hamabostaldia eta Euskadiko Orkestra Sinfonikoak, esate baterako— zenbait lan eskatzen dizkiete. Askotan, Espainia nahiz Frantziatik etortzen zaizkie proposamenak. Musika garaikidea osatzen duten estiloek bilakaera handia izan baitute bi hamarkada hauetan, eta guzti hau Musikaste jardunaldien historiak islatu du.

«Euskarri bat eskaini behar zaie musikagileei beren ideiak ager ditzaten» ●

J.L. ANSORENA

Euskal Herriko edo euskal musikarekin erlaziorik duten musikagileen obrak bakarrik biltzen dira Musikasten, eta Euskal Herriko artista garaikideak soilik aritzen diren jaialdi bakarra bilakatu da.

Abangoardiako musikari gazteen jardunaldian, eta musikaren eduki teknikoari

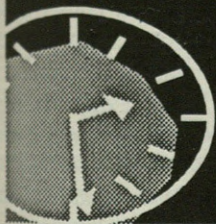
Joxi Goikoetxea

OM 1224
FM 99'8

ENTZUN!

14.30 - 16.00

KALE KANTOIAN

Laxaro
Azkune

BISEKTOR

OM 1.224 DONOSTIA

LOIOLA FM 99'8

Radio
POPULAR

HERRI
Irratia

G I P U Z K O A

Maiatzaren 18tik 20ra arte Galarrotsak jaialdia iraganen da Donibane Lohizunen

Lotan zegoen antzerkiaren loratzea

Antzinako urteetan bezala, Euskal Antzerki Taldeen Biltzarrak Galarrotsak jaialdia antolatu baldin badu ere, beste kezka batzuei erantzuten saiatu da. Bereziki etorkizunari buruz zenbait urrats eman nahi izan ditu, eta antzerki mundua aski kementsu dagoelakoan, kostaldean, beste egiturekiko harremanak sendotu ditu.

ANTZERKI mundua lotan zegoela zurrumurrua Ipar Euskal Herrian hedatzen hasi baldin bazen ere, ikusi ahal izan ditugun antzezlanek frogatu digute pausaldi baten kontua izan dela, izatekotan.

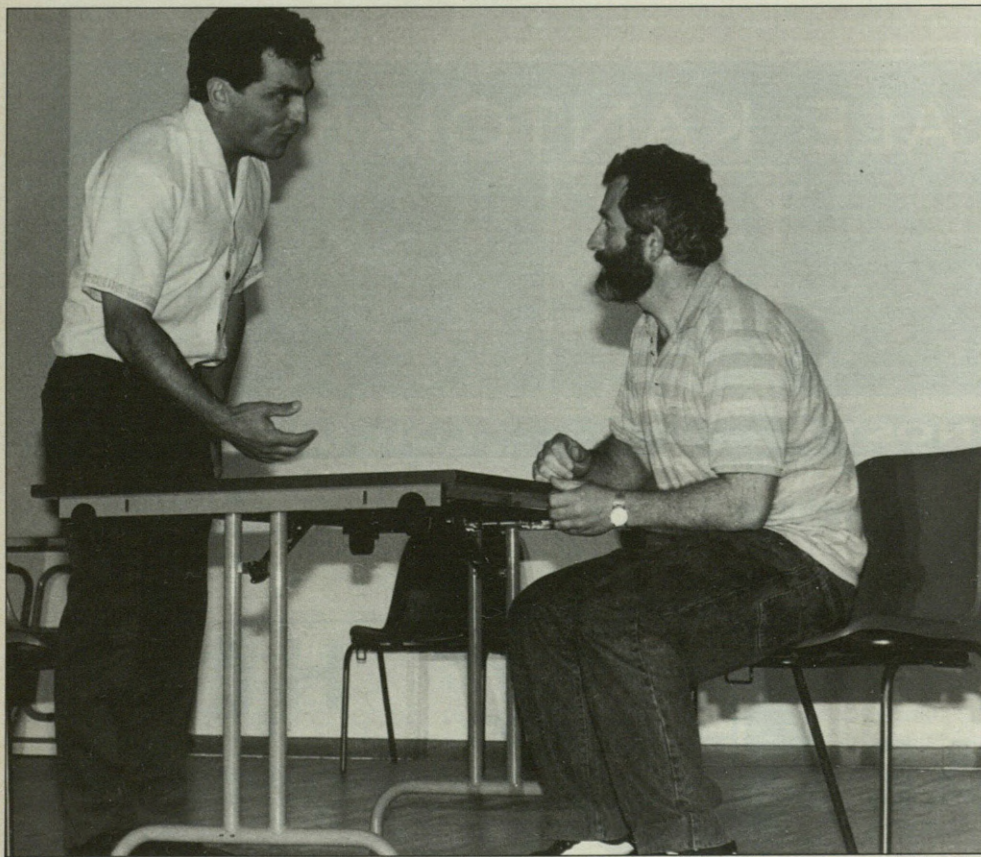
Kanboko animazio gelan aurkitu ditugu antzerkila-

riak, lanean, arratsaldeko zortzietan, azken xehetasunak zuzentzen. Horietarik batzuk oso gazteak dira, ikastolan dabilzanak oraindik, eta zazpi hilabeteetan zehar eraman duten lanaren fruituak eskaintzera datoz. Hain zuzen ere, Galarrotsak ekitaldiaren aurretiko berezitasuna horretan datza, gazte mundua ekarri nahi izan dela antzerkira.

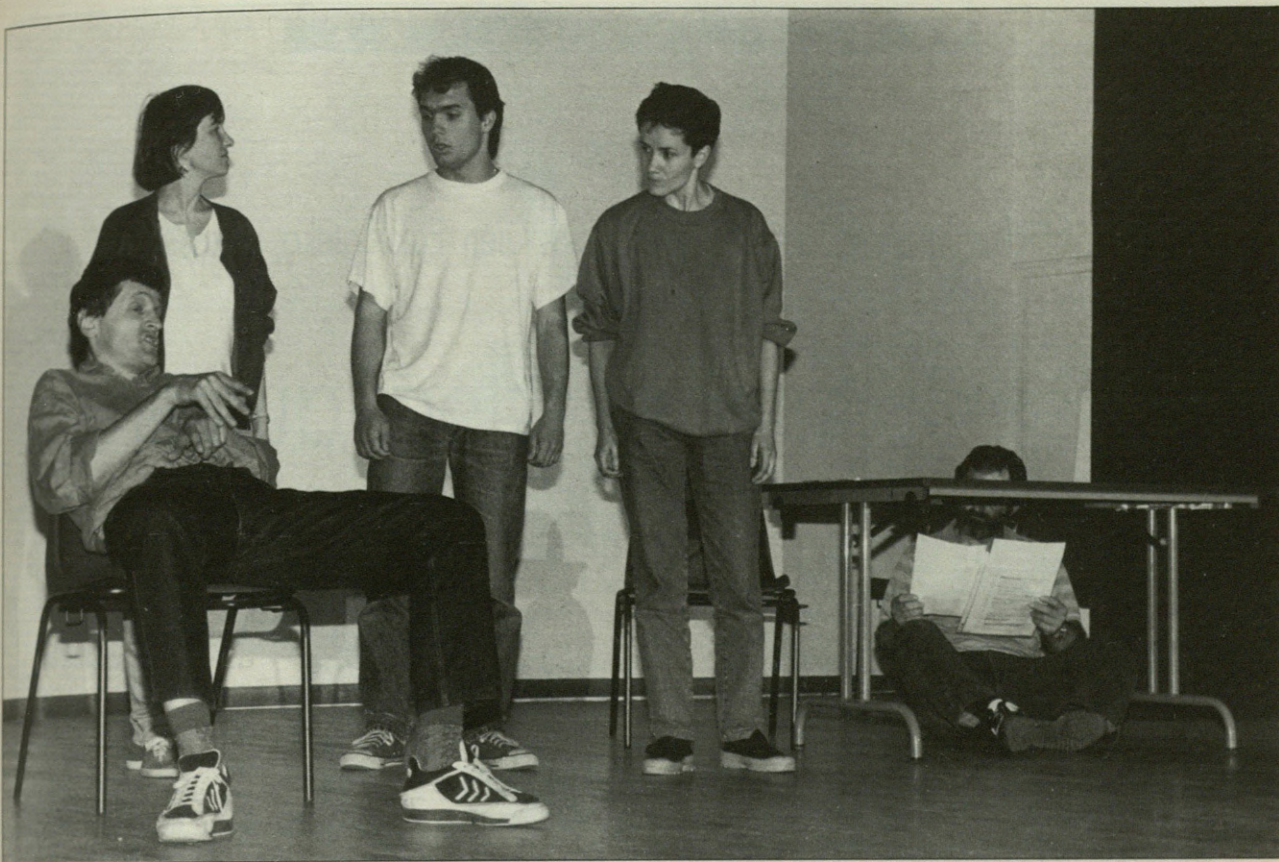
Euskal Antzerki Taldeen Biltzarrak (EATB) bultzada bat eman nahi izan dio antzerkiari. Txomin Hegik, Bordaxuri taldekoak eta gaur egun EKEko zuzendaria adierazi digun bezala: «Ikastetxeetan dagoen antzerkiari buruzko gutizia fenomeno berria da, eta gogoeta batzuk egin ondoren, geroari buruz zer egin galderari erantzun nahi izan diogu».

Harremanak zabaldu

Bere ustez: «Harremanak, loturak aurkitu behar genituela obartu gara, baina berri bat; horretarako jende berri bat bilatu dugu». Lanari lotu eta gazteengana joz, ikastetxeetan ikastaldi batean parte hartzeko pro-

«Badin Jauna», Courtelinek idatzitako obraren itzulpena ikusi ahal izango da jaialdian.

■ Galarrotsak ekitaldian aurkeztuko den «Gure etxeko idiak eta orgak» lanean Kakotx tailerreko sei aktorek parte hartuko dute.

posamena zabaldu dute EATBkoek. Zazpi hilabetez aritu dira antzezlanetan, Jean-Marie Broucareten zuzendaritzapean, eta EKERen laguntzarekin.

Azken hau antzerki zuzendaria dugu, Baionako Chimeres taldeko ardura-duna, eta aspalditik euskal antzerkiaren laguntzailer bihurtua, nahiz eta euskaldun ez izan. «Hau ez da bebin ere arazo bat izan, azken batean antzerkia beste bizkuntza baita», dio Frantxoi Cousteau antzerki-lariak. Aitortzen dute, denek, oso zaila dela zuzendaririk aurkitzea Iparraldean, «erdaldunik ere ez baita borrelako lanetan aritzeko», Hegiren iritziz.

Maiatzean, Iparraldeko kostaldean, hiru antzerki jaialdi nagusi iragaten dira, bi Donibane Lohizunen eta hirugarrena Hendaian.

Aurten, horien arteko lan trukatzek frogatu dute egitura desberdinen arteko loturen azkartzea, eta nola ez, euskal antzerkiaren indarra. Izan ere, hauetako bi frantsesez izanik eta partaideak leku askotatik etortzen di-

tetxeetan antzerkia bultzatzeko egiten duten lana azpimarratzekoa dugu. Horrek adibide oso baikor bat ematen baitu aurten. «Ikas-tetxeen partehartzea arras inportantea iduritzen zaigu gerorako, eta uste bage-

obra landu. Horretarako Olatz Beobideren laguntza jaso dute. Hemen ere berrikuntza bat, Olatz Beobide antzerki lanetan ezaguna izanik, lehen aldia baita obra bat zuzentzen duela.

Bukatzeko, berrikitan antzerkian hasitako gazte baten iritzia jaso nahi izan dugu, eta Manex Fuchsekin elkartu gara. Berak zazpi hilabeteko ikastaldia jarraitu du: «Izugarri ontsa izan da, zer ikasi dudan erratea oso zaila zait, esperientzia luzea baita hala ere. Teknikari buruz gauza asko ikasi ditugu, jendeari gauzak erakusten, eta eramaten dugun paperari zuzenki jarraikiz jokatzeko. Hogeitaz antzerki mota bat izan da Iparraldean eta orain gauza berriak sortu behar ditugu».

■ «Harremanak, loturak aurkitu behar genituela ohartu gara, hats berri bat; horretarako jende berri bat bilatu dugu» ●

TXOMIN HEGI

renez, egiten duten eskaintza askoz ere handiagoa gertatzen da. Baina nahiz eta Galarrotsak-ek ahal murriztagoak izan, euskal antzerki jaialdiko obrak aurkeztuko dira beste bien egitarauetan.

Bestalde, Jeanine Urruti eta Kattalin Sallaberrik ikas-

nuen proposamena barnealdetik helduko zitzaigula, okerginen, Donibane Lohizunetik iritsi baitzaigu», adierazi digu Txominnek.

Donibaneko Ravel lizeoan beste tailer bat osatu dute, Antzerkide, eta «Portu Xoko», Piarres Larzabalen

Ixabel Etxeberria

Ramon Zallo, EHuko Informazio eta Zientzia Sozialen Fakultateko irakaslea:

«Euskal kultura ez doa aurrera; gure saltsan egosten ari gara»

Komunikazio ekonomian aditua, «El mercado de la cultura» liburua kaleratu berri du Gakoa argitaletxearen eskutik. Bertan, nazioarteko ikuspegia eskaintzeaz gain, euskal kulturaren diagnostikoa eta aurrera begirako urratsak aztertzen ditu. ETBri buruz ere hainbat lan burutua da. Guzti honetaz luzatu zitzaigun Leioan egindako elkarrizketan.

ARGIA. *Euskal kulturaren azterketa egiten duzu kaleratutako azken liburuan. Zertan da bere osasuna?*

RAMON ZALLO. Gauza bat da euskal kultura eta bestea euskal kulturaren produkzioa. Kulturari dagokionez, gorabehera handiak nabari daitezke. Leku onean ditugu pintura eta eskultura. Okerrago gabilta ikuskizunen alorrean. Ez daukagu idazle askorik. Saiakera indartsu bat falta zaigu...

Industriari begira, bideo-gintzaren alorra haztera doan errealtatea badugu ere, ez dago ekoizpen enpresa indartsurik. Musika-ren atalean, gure merkatua

zaintzen da, zortzi ekoizpen enpresa ditugu eta horietarik zenbait kanpora zabalitzen ari dira. Sormenerako posibilitate handiak ikusten ditut baina hori goratzeko nahiz sustatzeko, azpiegitura egokiak falta zaizkigu. Horretan datza erronka.

Kultura arloko erronka, industria mailakoa ere bada. Izan ere, etorkizunari begirako ardatzei dagokienez, kulturaren industria funtsezkoa gerta daiteke, bati-pat ikusentzutekoena.

A. *Kontsumoa eta menpekotasuna bat al dira?*

R.Z. Euskal kulturaren kontsumoetan arakatuz gero, datu deigarriak aurki daitezke: ikusten ditugun

filmeen artean % 0,05 baino ez dira euskal zinemari dagozkionak. Literaturan ere portzentaia oso baxua da. Musikan zerbait hobetzen da, baina eragin gehien duten produktuak ingeles kulturatik eta espainiarretik datoz. Eta ETBn, etxean egindako programen kopurua interesgarria gertatzen den arren, ez dugu sarrerarik fikzioaren alorrean, kasu.

Gurea bezalako kultura minoritario bati, estaturik gabeko nazio bati, arazo handiak dakartzkio etorkizunak —ezin ahaztu bestalde, arazo soziolinguistiko larria dugula tartean—. Eta dependentsia izugarria dugu. Kanpora zabaltzeko moduko ekoizpenak landu behar ditugu, eta gauzak ho-

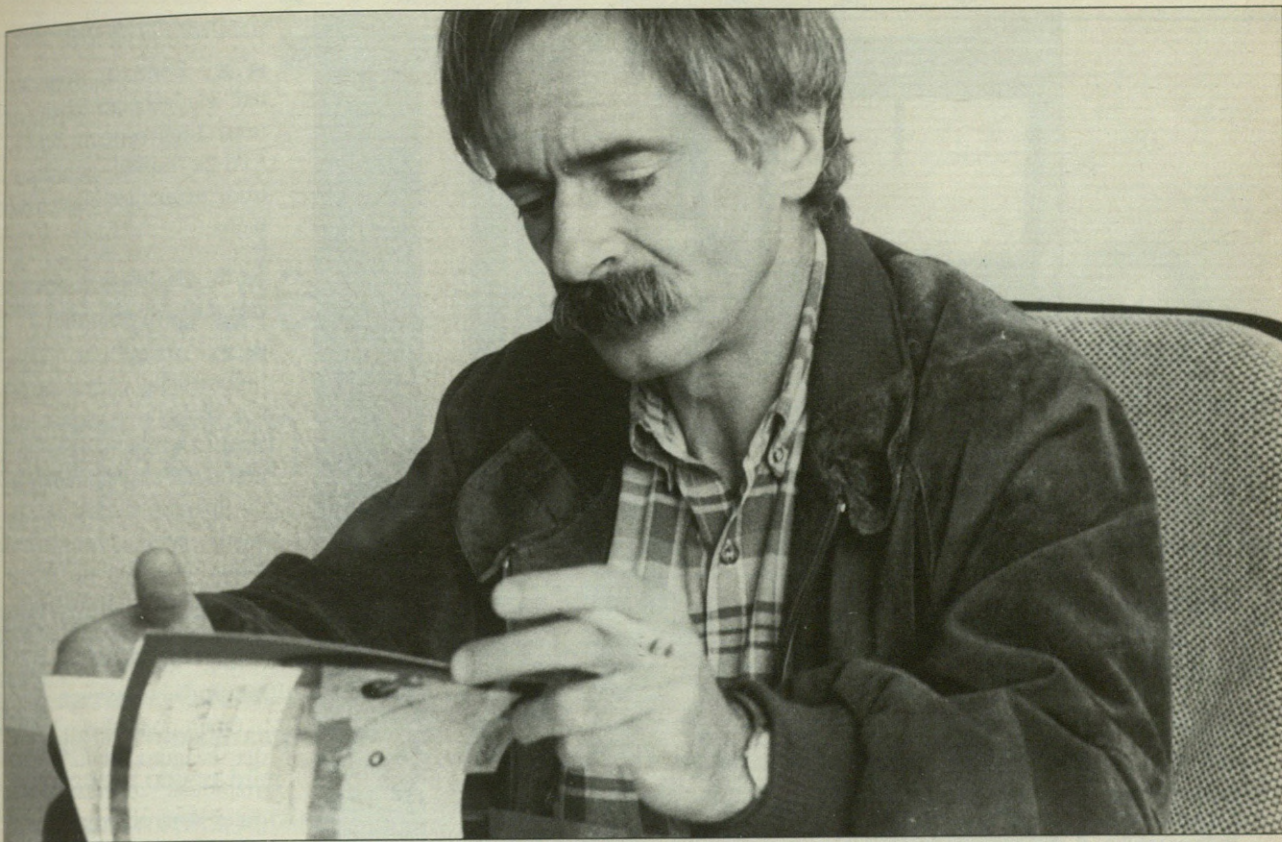
nela, euskal kulturak ez du aurrera egiten. Gure saltsan egosten ari gara. Datozen hamar urteotako beharrak aztertuko dituen politika mailako diseinu kulturala falta da.

A. *Estrategia horrek zertan funtsatu beharko luke?*

R.Z. Lehen fase batean, Eusko Jaurlaritzak, herri mailako ekimenak, talde txikiak eta ekitaldi asko laguntzen zituen. 1990etik aurrera, erabateko bira eman eta azpiegiturara jarri da. Nire irudiz, herri mailako talde txikiak, zentralizatu gabeak, homologatu gabeko instituzioak eta kultura egin nahi duen jende normala bultzatu behar dira, eta horretan jarri lehentasuna, oraindik egituratu gabeko herri honetan. Horrelakorik ez da ikusten. Eliminatzen jotzen da, dirua instituzio homologatuetara eramane eta besteak ahaztuz.

EAEko kultura aurrekontuen bilakaera begiratzen badugu, gero eta diru gutxiago zuzentzen dela konstatatuko gara. Xahutzen

■ «Datozen hamar urteotako beharrak aztertuko dituen politika mailako kultur diseinua falta da» ●

Sormenari begira osasun onez gabiltzala badio ere, azpiegitura faltak kezkatzen du.

dena ez da egokiro xahutzen. Berdin diot diputazio eta udaletxeei buruz; diru asko baliatzen dute, baina «zirko» itxura salduz.

Bigarren ardatza azpiegiturak jorratzea litzateke. Baina nolakoak bultzatu behar ditugu? Erakusleioari begirakoak? Zabalkundera zuzenduak? Hain zuzen ere, egiten direnak ez dira produktiboak; ekoizpen azpiegiturak sortzera jo beharko genuke. Eusko Jaurlaritzak gaizki jokutzen du. Eta berdin diputazioek, nahiz eta gehiago begiratzen dieten ekimen txikiei. Ez dago, ez dakusat, planifikaziorik.

A. Zerk beharko luke lehen-tasuna?

R.Z. Etorkizuneko kultura bilgune nagusi batetaz ari bazara, ikusentzutekoen alorrean ikusiko nuke lehen-tasuna. Mundu honek arlo askotara zabaltzen ditu

besoak, publizitatea dela, diseinua, enpresen mundua, telebista, zinema... egungo kulturen dominatzailea da eta ezin diogu uko egin.

A. Egun bizi dugun gatazka politikoaren eragina azpimarratzen duzu kulturen egoera aztertzeke orduan.

R.M. Eragin handia du.

■ «Euskararen egoerari erreparatuz, komunikabideak errealitate soziolinguistikoaren atzetik joatea hondamena iruditzen zait» ●

Bakoitzak bere etiketa duen herri honetan, egoera politikoak ez du lagundu adierazpen askatasuna, sormena, artisten arteko elkargune zabalak sortzeko orduan. Diskriminaziorik gabeko

kulturaren aldeko bultzadarik ez da eman.

Administrazioetatik diskriminazioa jorratu da, batzuen alde eta besteen aurka egin da. Gizarte mailan ere polarizazioa nabaria da. Hau honela, gatazka politikoak erabat baldintzatzen du sormena eta etorkizuneko kulturaren industriaren garapena.

A. Lurraldeen arteko borroka eta lehia gaindituko lukeen planifikazioa ere faltan botatzen duzu.

R.Z. Bilbo, Guggenheim eta Musika aretoarekin kultura mailako hiriburuak iza-

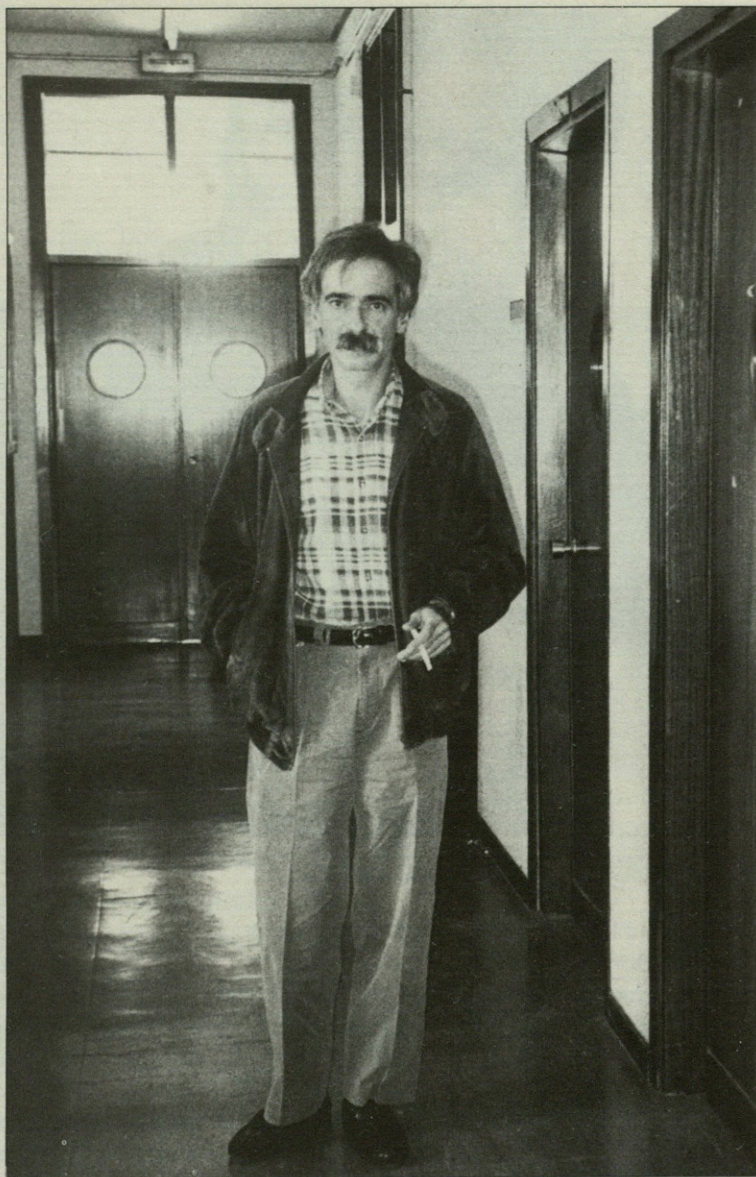
tea bilatzen da. Teorikoki, eta eskema batzuen arabera, Gipuzkoa jotzen zenean horretarako. Akats bera nabari daiteke bietan. Izan ere, kultura hiriburuak hirurek behar lukete izan.

EAEko hiru herrialdeen arteko adostasunez hainbat iniziatiba garatu ditzakegu, ikusentzutekoen alorreko industriari begira. Ordea, egun ez da posible eta ez dago diru publikorik, gainera. Dirua erakusleioari begira xahutzen da. Hor duzu Guggenheimen kasua.

A. Euskararen aldeko apusturik egiten al da?

R.Z. Nik ezetz uste dut. Sinbolikoki jokutzen da. Herri honetan euskaldunak % 25 izanik, proportzio horretako saioa egin beharko litzateke, gutxienez, komunikabideetan, publizitatean, prentsan, zinemagintzan... Komunikabideak errealitate

Kontsumoetan
arakatu ondoren,
atzerritar
kulturarekiko
izugarritzko
menpekotasuna
dugula aitortu
digu; honen
aurrean, euskal
kulturaren ateak
zabalduko badira,
kalitatezko
ekoizpenak burutu
behar direla
aldarrikatu du.

soziolinguistikoaren atzetik joatea hondamena iruditzen zait. Zera, irratian egiten denaren % 10 ere ez dago euskaraz. Berdin telebistan. Eguneroko prentsa ere % 3ren inguruan dabil. Euskarara erabat diskriminatzen da. Aurkako esfortzua egin beharko litzateke, egun egiten ari dena baino askoz ere zabalagoa.

A. EITBri buruzko ikerketarik ere egin duzu. Abo askotan entzuten denaren aurka ez dela txarra aipatzen duzu.

R.Z. Ezta ona ere. Audientziei buruzko jarrera mar-

katuegia dauka, eta honen aurrean kalitateari gehiago erreparatu beharko liokeela uste dut; hasierako helburuak hobeto zaindu eta ez hainbeste merkatuaren kriterioak.

■ **«Bizi dugun gatazka politikoan ez da diskriminaziorik gabeko kulturaren aldeko bultzadarik eman» ●**

Ikusleak bilatzea ondo dago, baina lehenbizi zerbitzu publikoa izatea bilatu behar du. ETBren planteamendua alderantzizkoa da. Ikusle kopuruari lehentasuna eman eta hortik aurrera zerbitzu publikoarena nola-hala eraman.

Politizatua dagoela uste dut. Programaziori dago-kionez, gehiago nabari da hori azaltzen ez diren programetan. Informatiboetan berriz, argi eta garbi ikusten da EAEko gobernuakideen aldeko mezuak mamitzen dituztela, bereziki EAJrenak.

A. Euskal kulturarekin

uziartzen al da ETB?

R.Z. Zenbait programa bai, eta gehiago lehen ka-tean bigarreanean baino. ETB-2k euskal gizartearen irudi zuzenagoa ematen du, baina.

A. Nola dakusazu EHUnen bidea eta etorkizuna?

R.Z. Arazo asko dituen unibertsitate gaztea da gurea. Barberaren garaian hazkunde eza egiten zuten. Ekonomikoki ongi hornitua baina finantza aldetik iskanbilatsua gertatu zen: zertan inbertitu kriteriorik ez zegoen. Gestio presidentzialista batean oinarritua bestalde, Troiako gerratea bihurtu zen hura.

Orain nolabaiteko barealdia eza egiten du. Gestio irizpideak zuzentzera egin dute, kontrol demokratikoa asko hobetu da. Ordea, arazo hainbat sortu dira, irakasleak direla, diru murrizketak... Izan ere, urritasunera eraman gaituzte, iniziatiba berri asko hipotekatu-tuz.

Dugun funtzionario ereduak ez da gure unibertsitatearentzat egokia. Honen aldatzeko kontsentsua beharrezkoa da, inork ez dezake aldatetarik inposatu. Egun bizi dugun irakasle asoziatuen gatazka, eurek planteatzen duten moduan, erratua dago eta oinarrian dagoen arazoa konpontzeko aukerarik ez du ematen. Hasieratik irakasle asoziatuen mugimendu zabal harekiko —sindikatu onarpena jaso zuena— elkartasuna galdu da. Inork gutxi onartzen du oraingo mugimendua unibertsitatean. Ez du funtsean dagoen arazo arrazionaltzeko aukerarik ematen.

J.J. Petrikorena

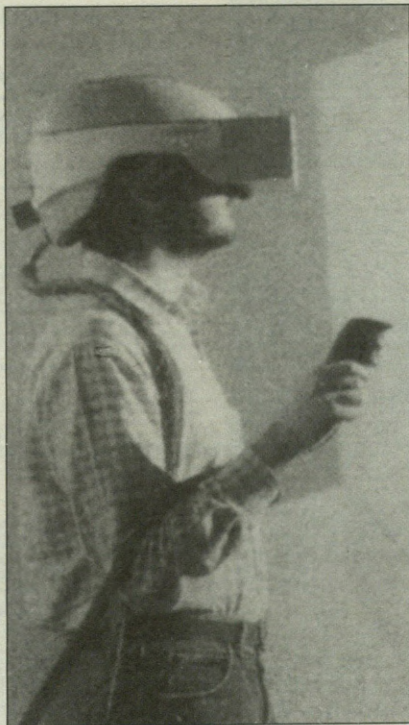
Antigoaleko munduak berpizten

Datorren mendeko museoak nolakoak izan litezkeen agertarazi dute orain egun gutxi Erromako sinposium batean: objektu hilei begiratu ordez, antzinako hiri bizietatik gabiltzalako sentzazioa izango dugu.

ORAIN arte aztarna arkeologikoe-tan harri desordenatuak baino ikusten ez zutenek, aukera izango dute laster inolako gogo ariketarik egin gabe, harri horiek herri bizia ziren momentuan bezalaxe ikusteko. Hiru dimentsio eta koloretan, jakina.

Ez da txantxa, ez, eta lehen urratsak ere eman dira bide horretan, apirilaren bukaeran Italiako hiriburuan izandako «Arkeologia eta teknologia berriak» biltzarrean ikusi ahal izan zenez. Datu arkeologikoak eta informatikak eskaintzen dituen sistema garatuenak erabiliz antzinako munduak inoiz baino fidelitasun handiagoaz «birsortu» egin daitezke; duela mende asko galdutako bizitza berreskura dezakete itxurazko errealtate edo *virtual reality* deitutakoaren bitartez.

Orain arte egindako saioek bide emankorra iradokitzen dute, landu beharreko eremu zabala da, eta Erromako sinposiumean, esaterako, hainbat tokitako berreraikitza tridimentsionalekin batera —Luxor, Karnak, Clunyo abatetxea...—, bidaia egin zuten *domus* erromatarraren barrutik,

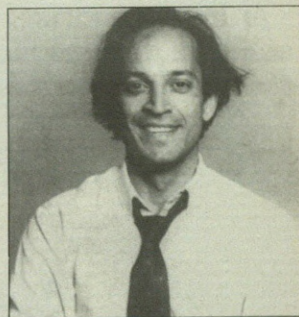
Erroma zaharreko «domus» batetik ibiltzea ez da jada ametsa.

kasko berezia jarrita.

Italian bertan ere, «Mirabilia Urbis» erakusketa prestatzen ari dira datorren urterako. Teknologia berrienak arkeologian, antzinako ingeniartzan eta antigoaleko herrien langintzetan aplikatuz, errealtate irudikatuen museo-rako lehen urrats sendoa eman nahi da. Antolatzaileak behintzat itxaropentsu eta ilusioz beterik agertzen dira.

J.M. Heritz

Z I P R I Z T I N A K

Britainia Handia V. Seth idazle indiarraren miresle

Kalkutan jaio eta New Delhin bizi den Vikram Seth idazleak, «Indiako Tolstoi» ezizena eta salmenta handieneko liburuen zerrendatan sartzea lortu berri du Britainia Handian «A suitable boy» eleberriarekin. Liburuak Indiako historia kontatzen du, independentzia lortu zutenetik gaur egunerainokoa.

Zinema interaktiboa Estatu Batuetan

Esperimentu gisa bada ere, Iparramerikako zortzi zinema aretotan ikus daitezke, jada, ikusleen botoen arabera bilakatzen diren filmeak. Lehenbizikoa saioa Controlled Entropy Entertainment enpresak egin du «I'm your man»ekin. Laburmetraia honetan hamabost alditan aurkezten zaizkie ikusleei irtenbide deserdinak, filmeak nondik jo behar duen beraiek aukera dezaten.

JULIO KAGETA taldeak maiatzaren 14ean aurkeztuko du «Mestizu» bere disko berria Ermuko Udaletxeko mandioan. Arratsaldeko 6.30etan izango den «10 musika urte Euskadin» hitzaldia eta gero, 7.30etan izango da diskoaren aurkezpena. Maiatzaren 21ean, Ermuko enparantzan jardungo du Julio Kagetak eta bertan joko ditu LP honetako kantuak.

MAIATZAK
15

■ DANTZAREN HILAK GASTEIZEN

MAIATZEAN Bilbon eta Donostian arituko diren zenbait talde bilduko dira Gasteizen Dantzaren Hilak jaialdian. Gasteizko Udala eta Arabako Foru Aldundiak kudeatu dituzte jardunaldi hauek, eta emanaldiak Principal Antzokian burutuko dira arratsaldeko 8.30etatik aurrera. Maiatzaren 15ean **Ananda Dansa** taldea izango da, maiatzaren 18an **Carolyn Carlson** konpainia, 20an **La Compañía** balet gaztea, 22an **Argia** dantza taldea eta 27an **Antonio Canales** balet flamenkoak jardungo du.

■ ZINEMA GIDOIGINTZARI BURUZKO IKASTAROA

MAIATZAREN 15 eta 16an emango zaio amaiera Donostiako Intxaurren auzoko Larrotxene kultur etxean aurreko asteburuan hasi zen zinema gidoigintzari buruzko ikastaroari. **Jose Luis Borau** zinema zuzendari espainiarrak emango du Donostiako Udal Kultur Patronatua eta Urrietako Antzezketak Pedagogiak Elkartek antolatu duen ikastaroa, eta bertan gidoiak egiteko teknikak eta zinemaren historiako hainbat filme ezagunen gidoiak aztertuko dira.

■ DANTZALDIA ARBONAKO EUSKAL KULTUR HAMABOSTALDIAN

APIRILAREN 30ean hasi zen Arbonako Euskal Kultur Hamabostaldiko azken egunean dantzaldia izango da enparantzan gaueko 11etan. Bertan, **Akelarre** eta **Txakun** taldeek arituko dira.

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxe: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

MAIATZAK
17

■ MANUEL SAIZ-EN ARTE TAILERRA

DONOSTIAN dagoen Artelekun eskainiko du Manuel Saizek «Markoaren tamaina (passepapier-tik behatua)» izenburuko arte tailerra, bi zatitan banatuta. Lehenengoa maiatzaren 17an hasi eta ekainaren 1ean bukatuko da, eta bigarrena abuztuaren 16tik 31ra bitarte izango da. Astelehenetik ostiralera, goizeko 9etatik arratsaldeko 8etara egongo da zabalik tailerra.

MAIATZAK
19

■ GIZA FAKTOREA IRRATI ETA TELEBISTAN

HURRENGO asteazken, ostegun eta ostiralean Giza Faktorea Irrati eta Telebistan 5. Nazioarteko Jardunaldiak burutuko dira Bilboko Bidebarrieta liburutegian. Aipaturiko komunikabideen inguruko gaiak landuko dira Euskal Herriko nahiz kanpoko adituen eskutik.

Besteak beste, **Iñaki Zarraga**, **Julian Beloki**, **Iñaki Gabilondo**, nahiz **George Heinemann** (Showmakers Inc.eko lehendakaria), **Phillips Davison** (komunikabide alorrean ikertzaile ospetsua), eta **Jay G. Blumler** (Leedseko Unibertsitateko irakaslea) arituko dira.

MAIATZAK
23

■ BANETEUANBA ETA PIZTIAK TALDEAK ONDARROAN

IGANDEAN, arratsaldeko 6etan, Ondarroako hondartzan izango den jaialdian parte hartuko du Baneteuanba boskoteak. Ibilaldia dela eta antolatuko da kantaldi hau, eta bertan *Piztiak* talde musikuarrek ere joko du.

■ MARGO ERAKUSKETA IRUNEN

MAIATZAREN 23a arte egongo da zabalik Irune-ko Kokoschka aretoan Jose Olaso artistak egin duen erakusketa. Jose Olasok margotu dituen azken lanak ikusteko aukera izango da Kokoschka arte galeriak antolatu duen bilduma honen bitartez.

■ ALFONSO BERRIDIREN OBRAK SAN TELMON

DONOSTIAKO San Telmo museoa ikus daitezke egunotan Alfonso Berridi artistaren obrak. Maiatzak 23a izango da erakusketa hau ikusi ahal izateko azken eguna.

B E G I B E L A R R I

A R T E A

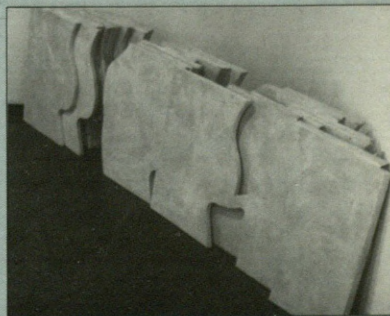
Gaixtakeria artistikoak

EZOHIZKOA dugu berriki Donostia-ko Altxerri Galerian ikusitako erakusketa. Alderdi askotatik gainera, baina batez ere, interpretazio munduan aritzeko eta irakurketa desberdinak birsortzeko. Eta aldi berean, erakargarria, zehatz-mehatz erreparatzeko egina baitago, sorpresa klabe ukaezina bihurtzen duelako. Harritzeko zuzendua gehienetan, helburu estetikitik askoz harago sakontzeko asmoa agerian baitago.

Honela, bada, ikusle soilak zer errepara handirik ez daukala uste duelarik benetan harrapatua ikusiko du bere burua. Bestalde, interpretari ausartak dena argitu duela, ustez egia jabe dela, klabe berriak agertuko zaizkio.

Izan ere, gutxien espero daitezkeen sentazioak bertan biltzen dira. Ezjakintasunez betetako mundu batera bidaia egitea bailitzan. Eta halaber, Pablo Donezar eta Xabier Lakak egindako lan bakoitza mundu berri batera salto egitea bezala da, azken batean halakoxea baita ezjakintasunetik balizkotasunera dagoen tarte: ustegabekoa!

Esate baterako, «Leiho palestinarra» lanak hala dio: «Gizakia bere kaiolaran kanpokaldean hertsirik dagoen animalia da» (ados?). Edota «Bereizten gaituena» lanak dioena: «Deabruaren eta aingueraren arteko diferentzia bakarra harek dagoeneko egina duen eta honek oraindik egin ez duen hausnarketa da». Badakizu, lagun, ez

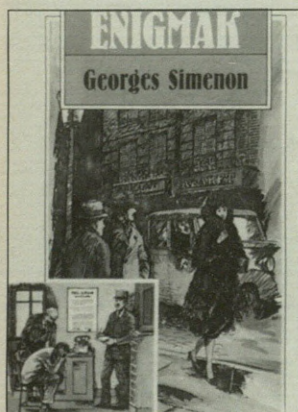

XABIER LAKA ETA PABLO DONEZAR-EN ESKULTURA ERAKUSKETA. ALTXERRI ARTE GALERIA. DONOSTIA.

ezazu gehiegi pentsatu, gaiztotu baino lehen; erakusketa lanak ikusteko dira eta!

PATXI SARRIEGI

L I B U R U A K

«ENIGMAK». GEORGES
SIMENON. ITZULTZAILEA:
IÑAKI MENDIGUREN. ELKAR.
70 or.

JATORRIZKO marrazkiez
hornituriko aletxo honetan

sei detektibe-istorio labur
eskaintzen zaizkio irakur-
leari, Frantziako hainbat es-
kualdetan kokatuak. Era
guztietako efektuak, miste-
rio ereduak eta beldurrezko
klasikoak jorratzen dira ■

«AUTISMOA ETA
HEZKUNTZ PREMIA
BEREZIAK». GIZARTE
INTEGRAZIORAKO
KUADERNOAK. ASKOREN
ARTEAN. EUSKO
JAURLARITZA. 69 or.

ELEBIDUN argitaraturik da-
tor Eusko Jaurlaritzaren Gi-
zarte Gaietarako Lehenda-
kariordetzaren liburu anda-
na hau. Sailaren gai orokorra

haur ororen integrazioa
izanik, lan honetan autis-
moa da aztergaia. Baina
oraingoz saila osatzen duten
beste hiruren tituluak
hauexek dira: «Eragozpen
motorikoak eta hezkuntz
premia bereziak», «Ikusmen
zailtasunak eta hezkuntz
premia bereziak» eta «Ezin-
tasun mental latz eta sako-
nak eta hezkuntz premia be-
reziak» ■

«AIZU!». AEK. 1993.EKO
APRILA. 122 ZENBAKIA. 64 or.

GAI ugari dakar hilabete ho-
netako aldizkariak, mailetan
sailkatuak, ikasleei eskain-
tzeko. Artikulu didaktikoak,
ariketak eta erreportaiaik
nahiz elkarrizketak. Mariano
Ferrer Donostiako Herri
Irratiko kazetari ezagunari
eginiko elkarrizketa; Galea
Faruko Gorka Uriarte zain-
tailearekin solasaldia; «Az-
ken ziegarraino zuzenean»
erreportaia, bertsolariak, tri-
kitilariak eta rockzaleak bil-
duko dituen emanaldiari
buruz... ■

«GAUZI OK HAU».
MARKINAKO ALDIZKARIA. 1.
ZENBAKIA. 20 or.

HERRI aldizkari berria sortu

da Bizkaiko herri honetan.
Beste herrietakoak bezala,
herriko jendea, dokumen-
tazio fotografikoa, berriak
historia eta abar bildu nahi
ditu orriotan: Iratxe Ibarra.
Udalaren euskararekiko ja-
rrera. AEK... ■

RIKARDO
ARREGI
DIAZ DE HEREDIA

Hari hauskorrak

«HARI HAUSKORRAK».
RIKARDO ARREGI DIAZ DE
HEREDIA. EREIN. 101 or.

IDAZLE gasteiztarrek lehen
poesia bilduma argitaratzea
lortu du lan honen bidez.
Bere ustez, poesia irudime-
na eta errealtatea lotzen
duen hari hauskorretik ater-
ratzen da. Iturri ugarietatik
edana da poeta eta hemen
aurki daitezke bere inspira-
zioaren jatorriak: Itakaran-
ko bidaia, Borgesaren poe-
matika, jazzaren malenka-
nia... ■

«XELE». JIM DODGE.
ITZULTZAILEA: JOSEAN
INSAUSTI. ELKAR. 90 or.

AITONA, iloba gaztea eta
Xele basahatea dira istorio
honetako protagonistak.
Umore-saio aparta honakoa,
idazle amerikarrak ederki
asko uztartu ditu hiru per-
sonaiak umeen gustukoak
izateko. Oso aproposa egu-

XIII. LIBURU ZAHAR ETA OKASIOZKOEN AZOKA

G A S T E I Z

**Maiatzaren 15etik 30era
Gasteiz etorbidean**

Ordutegia: goizez 10.00-14.00
arratsalde 17.00-21.00

IRAKURRIZ BIZI

EUSKADIKO LIBURU AZOKEN BATZORDEA

neroko gupiletik ihes egin eta bizimodu naturala aldarrikatzen duen kontakizun honetan murgiltzeko ■

«HAR HITZA!»

HAMABOSTEKARIA.

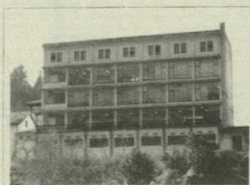
1993KO APIRILAREN 15A. 37.

ZENBAKIA 8 or.

«EUSKAL Herria eraikitzen» tituluak zabaltzen du ale hau, 1963-1993. urteen artean jarraituriko borrokari buruz. Beste artikulua, Ikren hogeitaz borroka (1973-1993), Herri Batasunaren mintzaldia Itsasun, Gazoduktaren lanak aurre-
ra... ■

ihintza

1993ko Martxoaren 27. zenbakia / 11. or.

«IHINTZA». SALLETTARRAK.

1993KO MARTXOA. 27.

ZENBAKIA. 44 or.

ARTIKULU eta idazlan ugari azken ale honetan, gai askoren inguruan: poesiak, irtenaldiak, notiziak, umore ukituak, kultur munduko jendearekin solasaldiak... Edizio umileko aldizkaria, hamar urte bete ditu dagoneko salletarren gorabehera eta kezka guztien berri ematen ■

«GARAI(A) DA EUSKADI».

XABIER MENDIGUREN.

KUTXA. 90 or.

DONOSTIA Hiria literatur

lehiaketan Antzerki saria jaso zuen lan honengatik egile beasaindarrak. Bere proposamena gure herriaren egunerokotasuna azalduko duen antzerki bat egiten jolastea da. Garai izeneko herri bat Euskadi bera balitz bezala hartzen da eta askatua gertatzen da ordu pare batez... ■

«GULLIVER LILIPUTEN».

JONATHAN SWIFT.

ITZULTZAILEA: IÑAKI

MENDIGUREN.

MARRAZKILARIA: LUIS

ASTRAIN. ELKAR. 112 or.

NORK ez ditu ezagutzen Gulliverren abenturak? Itsasoko ekaitz txar batek gizontxoaren irla urrun batera eramango du eta hor hasiko da Gulliver bera horrenbeste harrituko duen abentura ■

«ASMOZ TA JAKITEZ».

EUSKO IKASKUNTZA. 7.

ZENBAKIA. 1993.EKO

MAIATZAK 1.

LAU orrialdeko berripaper

honetako aipamen eta berri nagusiak honakoa dira: sailen egoera, Lekuona Saria 93, Tuñon de Lara, Klasiakoak S.A. elkartearen lana, Gipuzkoa eta Foru Zuzenbide Zibila, Euskal Opera eta Jose M. Ortiz de Orruñoren iritzi artikulua. Bide egokia aukeratu dute elkartekoek orain arte jendearengandik oso urrun gelditzen ziren lana, funtzionamendua, proiektuak eta abar ezagutzeko ■

«HEGOAMERIKAKO IPUINAK». ITZULTZAILEA:

TOMAS SARASOLA.

MARRAZKILARIA: ANGEL

DOMINGUEZ. ELKAR. 167 or.

HAMABI urtetik aurrerako gazteentzat prestatua da lan hau, 27 ipuin eta legendaz osatua: amodio tragikoak, ironia, umorea, mitoak... Oso jatorri ezberdinekoak dira hemen biltzen diren kontakizunak, Latinoamerikako herri ezberdinetakoak hain zuzen ere, Mexikotik Txilera barreiatuak ■

B E G I B E L A R R I

M U S I K A

Eta musika honek zenbat aurpegi ditu ba?

HAMAICA abesti mota ezberdin ditu disko honek, hamaika soinu tresna, hamaika hitz sorta amaigabe, hamaika kritika eta hamaika entzule. Hamaika eta hamaika hogeitabi, abestiak noski. Hasieratik bukaera aurkitu ezinik, lehen abesti gogorarekin hasi eta musika gogor jarioa etengabe. Lasaitasuna seigarren abestian helitzen da «Itxoiten» abestiarekin; emakumearen bizitza laburbilduz, txikitatik itxoiten, hastean itxoiten, beti itxoiten, liberazioari itxoiten... Hamaika sorpresa. Harrigarriak beraien artean kolore anizdun «Kolore bizia» kantua, aspaldian entzun gabeko ska

doinuak, Kortatu garaiak oroitzen, gerora reagego goxo bat dastatzeko, tronpetak soinuak, koruak eta beste hamaika afroeskuakeria gehiago. Hamaika doinu mota hauen artean saltsa da neuri behintzat gehien harritu nauen musika. «Chaquito» mutilaren kantuan, El Salvadoreko gazte honen bizitza eta borroka kantatzean zer hobe saltsa doinu alai eta dantzagarriak baino. Eta Sonora Caribekoek arras ondo egiten dute, lagundu behintzat bai. Hamaika iritzi eta kritika ere hitzei dagokienez, denetarik daukagu dastatzeko; bizitzari, hipokresiarri, amerikarrei, faxis-

«BORREROAK BADITU MILAKA AURPEGI». NEGU GORRIAK. ESAN

OZENKI RECORDS

mo eta xenofobiari, rock & rollaren industriari, honi eta hari. Hitzez hitz hamaika hika mika.

PATXI GAZTELUMENDI

T E I L A K

■ DEBAKO ANTZERKI ASTEA

GOAZ antzerki taldeak eta Debako Udalak kudeaturik, Antzerki Astearen 7. edizioa maiatzaren 22tik 29ra egingo da, Deban. Obra euskaldunak jokatzea eta antzerki amateurraren erakusleihen izatea dituzte helburu. Bertan izango dira: maiatzaren 22an, Antxieta, «Nor-nori-nork» antzezlanaz; maiatzaren 23an, Gasteiz Antzerkiak «Bakartasunean» obra erakutsiko du; maiatzaren 25ean, Oihulari taldearen «Alfonbra magikoa» izango da ikusgai; maiatzaren 26an, Fregoliren «Bremengo musikariak»; maiatzaren 28an, Golokak «Oilo kolokaren rapa» eman go du; eta maiatzaren 29an, Bederen 1en «Argia piztu gabe» lanarekin amaituko dira ekitaldiok.

■ ETB NAFARROARA

NAFARROAN ETB ikusteko aukera ofizialki bermatu dadin, Oinarriak tal-

deak kanpaina aurkeztu berri du. Euskararen zabalkunderako izan dezakeen eragina azpimarratuz txosten bat prestatu dute, zeina Nafarroako Parlamentura eta Gubernura eraman nahi den. Egun, ekimen pribatuari esker, herrialdearen % 75ean ikus daiteke Euskal Telebistaren lehen katea, baina kalitatez kaskar hainbat lekutan.

■ MUSIKA BIDEOAREN LEHIAKETA

GASTEIZKO Musika Bideoaren Lehiaketa zortzigarrenera iritsi da aurtentzen. Ekainaren 30etik uztailaren 3ra bitartean, bi sailetan banaturik (musika bideoen atala eta irudi diseinuaren trataerari loturikoak) egingo den lehiaketan parte hartzeko epea zabalik dago dagoeneko, ekainaren 4era arte. Hainbat sariren artean, euskarazko testu originala oinarritzat duen lan onenari 250.000 pezeta (12.500 libera inguru) emango zaizkio.

E R R A N A K E R R A N

«Joseba Arregik azken aldiko artikuluren batzutan nabarmendu izan du elkarlanerako aurrenik bi aldekoen helburuak eta estrategia argitu behar direla (...) HPINen eta EKBren arteko elkarriketen lehen egunetik eta lehen ordutik, helburuen —estrategiaren— puntuak mahaizatzeari, eztabaidatzeari eta argitzeari ekin genion».

Paulo Agirrebaltzategi, EKBko lehendakaria. Egunkaria, 93-V-6.

«Euskal liburutegiak erabiltzen ez diren liburuez gainezka daude».

Iñigo Sanz de Ormazabal, idazlea. Deia, 93-V-4.

«Sosik gabe geratu da diputazioa, lehengai barik taldeak? Non demontre antzeztuko dira 'La cacatua verde' bezalako lan printzel horiek Gipuzkoan sei areto on besterik ez badago? Norantz mugituko dira antzezlan fin horiek? Norekin? Norengana?...».

Begoña del Teso, zinema kritikaria. Jakin, 1993ko martxoa-apirileko alea.

«Laguntza behar da, bai, baina jendeak ez du laguntzaren zain egon behar, laguntza eza ez dadila aitzakia izan bakoitzak bere kabuz egin behar duen bidea ez egiteko, musika uzteko».

Txomin Artola, kantaria.
Egin, 93-V-2.

«Garai batean euskaraz bakarrik, azken aldi honetan gaztelaniaz ere idazten hasia zaigun idazle-andana horrek ez du jadanik gogoan izan nahi J.P. Sartrek irakatsitako 'engagement' (konprometua) delakoaren predikurik. Zer du, ordea, idazletik bere bizkuntzarekiko guztizko 'engagement' ez duen idazleak?».

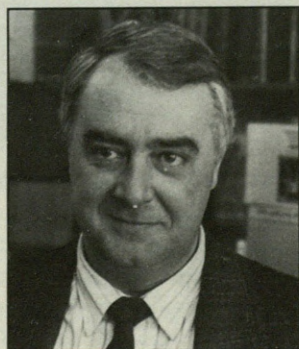
Xabier Gartzia, idazlea.
El Diario Vasco, 93-V-5.

TXUTXU - MUTXUKA

MUGEI BURUZKO SUSALDIZKARIA

SUSALDIZKARIAren 30. alea, Euskal Herriko muga geografiko eta euskararenak gaitzat harturik osatutako monografikoa izango da. Maiatzaren azken aldera kaleratuko den ale honetan berrikuntzarik aurki daiteke, orain arte ez bezala, azala eta azal barruak koloretan baitatoz. Iñigo Aranbarri, Itxaro Borda, Harkaitz Cano, Andolin Eguskitza, Mikel Elorza, Andres Gostin, Gerardo Markuleta, Juanjo Olasagarre, Jose Luis Otamendi eta Andoni Tolosaren testuak, itzulpenak, Asisko Urmenetak marrazturiko hiru mapa, Xalbadorren bertso idatziak eta Xabier Lizardi eta Jean Etcheperaren bi lanekin osatutako separata dakartza aldizkariak. Eta guzti honetaz gain, gerra garaiko euskal pasaporte ofiziala («Igarobidea») aurki daiteke bertan.

NOR - NORI - NOR

M. ETXEBERRIA

HABEko zuzendari orokorraren eta Joseba Arregi EAEko Kultura sailburuaren dimisioak eskatu dituzte bertako irakasleek, duela bi hilabete, lan baldintza egokiak eskatuz, hasitako protestaldiei erantzuteko gai ez direla argudiatuz. Honekin batera, Administrazioak erakundearen etorkizuna suntsitu nahi duela diote ●

B. ESTORNESI

urteen zamak, 85era iritsia baita, ez dio lanerako arreta eragotzen. Estornestarren patriarka euskaltzalea, Auñamendi entziklopediaren lanetan irekitako bideei (egun bere alaba Idoiak daruma zuzendaritza) jarraituz, erronkaria bilduko duen hiztegia prestatzen ari da, Koldo Artolarekin batera ●

J. BERASATEGIK

jarraituko du, egin berri den urteko biltzar orokorrean hala erabakita, Euskal Ekoizle Independenteen Elkarteko lehendakari gisa. Berasategirekin batera, Gaizka Uraga izango da lehendakariordea eta zuzendaritza taldea Juanma Bajo Ulloa, Jose Alberto Telleria eta Rafael Trecuk osatuko dute ●

IHESI

• IHESI • IHESI • IHESI • IHESI • IHESI • IHESI • IHESI • IHESI • IHESI •

TXIRRINGAZ

Otsagi-Auritze bizikletaz Iratiko basoak zeharkatuz

EGUNA luzatu eta eguraldia hobetu ahala errepide bazter zein mendiko pistetan gero eta bizikleta gehiago ikusten dira. Sasoia da jadanik bizikletari gogor heltzeko eta guk horretarako aukera eder bat proposatuko dugu. Oiartzungo Girizia elkarteak antolatu du iteera hilaren 15erako, igandea. Otsagitik atera, Irabiako urtegitik abiatu eta Auritzen amaitu. Kilometro gutxi batzuk kenduta ibilaldi osoa mendiz da; beraz, mendiko bizikleta edo BTT izenekoa ezinbestekoa da iteera burutzeko.

Oiartzundik larunbatean arratsaldeko 3etan aterako dira autobusez. Otsagira heldu eta nahi duenak hu-

rrengo egunerako janaria edo erosteko aukera izango du. Biharamunean, mendian egindako 40 kilometroko ekinaldia zain izango da. Otsagitik Larraineko mendatara autobusez abiatu eta aduana zaharraren parean, Ollokia lepoan, ezkerredera hartu eta Abodi eta Ori mendien arteko pista batetik, Koista pasatuz, Elurretako Andramariren baselizaraino helduko gara. Jadanik Euskal Herriko basoen erresuman sartu gara, Europako pagadi baso handienetakoa: Iratin.

IRATIKO baso barreranean abiatuz gero, oraindik ere leku uki-gabeen sentipena arnas dezakegu zenbait gunetan. Iteera honetan, dena den, txirindulariek aurrera egingo dute. Irabiako urte-gira jaitsi eta berau itzuliguratuz urtegiaren ateetara iritsiko gara inguru ederrak

Garai hauetan Iratiko berdeak osoki atrapatuko gaitu.

dastatuz eta pedalei larregi eman gabe, aldapa behera leun batetik abiatuko gara eta. Urtegitik aurrera iteera

hau bere bigarren fasean sartzen da, Orbaitzako er-muetan alegia. Orbaitzako arma lantegi zaharrera jait-siko gara, handik Nabala Lepora eta ondoren Auritzera. **EUSKAL** Herriko gune ederrenetakoa ezagutzeko aukera eskaintzen du iteera honek, eta edozein sasoi ederra bada ere, orain mendietan urtutako elurren ondorioz ur ugari izango da eta berdearen indarrak gure begiak atrapatuko ditu. 15-ean oiartzuarrekin animatuz gero, Oiartzungo Amazkar eta Sorgin tabernetan, Gaztetxean ala Girizia elkarte-an (943-49 39 36) bertan eman daiteke izena ■

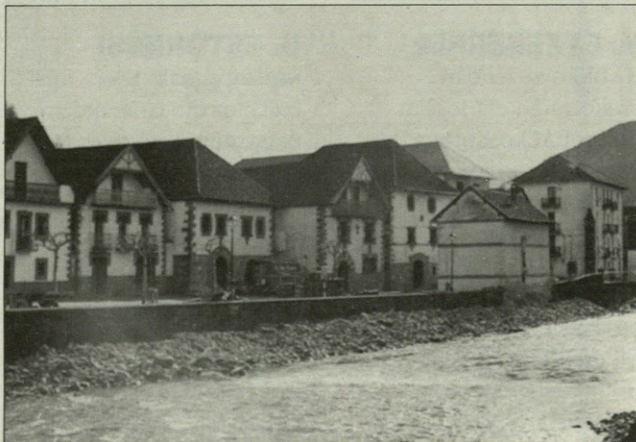
BELAGOA KIROLAK

Easo kalea 9

DONOSTIA

Tel: (943) 42 22 91

Mendi irtenaldi honek naturarekin harreman estuan jarriko gaitu.

MOKO FINA

• MOKO FINA • MOKO FINA • MOKO FINA • MOKO FINA

HURA OTORDUA!
NATXO DE FELIPE

Musikaria

Arroz fantastikoa

Eguerdi partean harra-patu dugu, zer bazkaldu oraindik ez zekiela. Eguneroko presa medio, ohizko txapuzaren bat egin beharko du gaurkoan ere: ez errezeta liburuetan ateratzeko modukoa, dena den. Natxo, hala ere, nahiko iaioa da zartagin eta el-tzeekin, arroza «fantasia» erara primeran egiten baitu, Valentzia aldeko sukaldarien inbidiarik ez edukitzeko moduan. Natxoren ustez, arroza gaizki prestatu ohi da Euskal Herrian, gehiegi eginda. Haragia eta arraina ia gordinik jaten dituen, antxo frijituak, labean egindako lupiak edota bixigu eder baten aurrean pozik asko jarriko da Natxo. Bera ez da, kolesterol edota gerri bueltak direla eta, lo hartu ezinik egoten denetakoa, jatetxe dotore eta normalagoen artean oreka maite duena bai-zik: Bilbo Zaharreko «Iñaki-ren taberna eta Andra Mari-jatetxearen artean kasu.

Juan Mari Lekuona idazle herrikideari menua

OIARTZUAR ezagun honen gustuak asetzen saituko gara oraingoan, jakin bai baitakigu moko fineko pertsona dela.

Sarrera moduan, izokin rollitoa eta moussea eskainiko diogu eta, ondoren, gaur egun oso une onean dagoen

Euskaltzain, idazle, ikerle eta irakasle den oiartzuarraren gustua asetzea espero dugu menu zabal honekin.

platera: sasoiko babak langostinoekin saltea-tuak.

Lehen plateran itsaskabrari ekin beharko dio, ilar txikiekin eta patata berriekin saltsan. Gure nekazari ingurua kontuan izanik, oso egoki irizten diot gure errezetetan barazkiak erabiltzeari, eta ilarak ere, orain garesti dauden arren, oso garaikoak dira.

Jarraitzeko, bigarren plater gisa edo, ahate gibela Oporto saltsan eta sagarrekin hornitua izango da gure haragi proposamena.

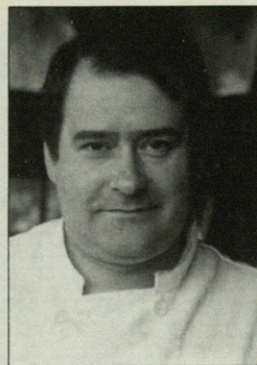
Amaitzeko eta deserta gisa, marrubi tarta jarriko diogu mahai gainean.

Gauza asko badira ere, arinak dira eta liseriketari laguntzeko Remelluri, 1987ko uzta aukeratu dugu, beltza noski, Labastida-ko errioxar ardo onen moduan ■

BOST IZARRETIK GORA

HILARIO

ARBELAITZ

LEKUAN LEKUKOA

Bizikleta zaleentzako proposamena

OTSAGITIK atera eta Auritz-erainoko bizikleta irtenaldia egin nahi duen orontzat, «Ihesi-n eskaini dugun aholkuari jarraiki, udaberri garai honetan Zaraitzu bailarako herri nagusian eta Orreaga bidean dagoen Auritzeko bertako plater egokienak aholkatuko ditugu. Otsagin ospe handia lortu du perretxiko platerak, urtaro honetan oso ugariak baitira inguru hartan. Horretaz gain, eta bigarren plater gisa, bertako amuarrainak urdaiazpikoz hornituak izan daiteke gomendagarria. Era berean, oso estimatua da inguru hartako arkume saiheskia. Jatetxeak: Siron erretegia (89 04 90), Besaro etxea (89 03 50) eta Sario taberna (89 01 87).

Auritzen, Otsagin bezala, udaberriko marrubi txikia da fruiturik ezagunena, oso estimatuak bertako ar-tean. Behikia da arruntagoa eta Auritze ondoan dagoen

Aurizperri herrian oso ondo prestatzen dute, baita perretxikoak eta basurdea ere: Basajaun (76 01 12). Lurra, ehiza eta nekazaritzaren fruituak, beraz ■

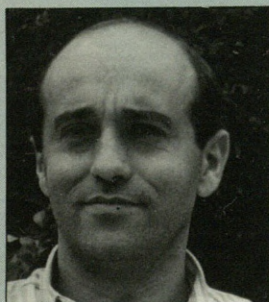
Inguru honetako jatetxeek parada ederra eskaintzen dute bapo bazkaltzeko.

BATA ZURIA ERANTZITA

JOXERRA
AIZPURUA

Elhuyar-eko kidea

Teknologiaren garapen adimentsua

TEKNOLOGIAN eta zientzian, oro har, aurrerape-nak eboluzioan oinarritzen dira. Makina berri bat asmatzen denean, asmakizun horrek jada asmatuta dagoen zerbaiten gainean ditu zutabeak. Automobilak, adibidez, asmakizun ederra izan zen, baina bere oinarritzko elementuak, hots, gurpilak, motorra, bolantea, eta abar, aldeztu aurretik ezagunak ziren.

Illo honetan, aurtengo mendea, garapen teknologikoari dagokionez, oso oparoa izan da, oparogia esango nuke, gehienetan sortzen ari diren gauza guztiak asimilatzeke ez baitugu ez gaitasunik ezta denborarik ere izaten. Dena den, azkeneko urteotan ikusitakoaren arabera, datozen hamarkadetan asmatu edo sortuko diren teknika eta teknologiak ez dira gizakiaren behar primarioak asetzeko izango (hauek jada existitzen dira eta), behar adimentsuagoak asetzeko baizik. Honela, eta auto-

mobilaren adibidearekin jarraituz, egia da automobila, batez ere, garraiatzeko sortu dela, baina, butxaduren, semaforoen eta errepide-lanen eraginez egunero pazientzia puska bat galtzen dugunok, gero eta automobil-gidari gehiago gara. Hortaz, etxetik irten, automobilera sartu eta berari galdetzea «Zein da gaur biderik egokiena Elhuyarrera joateko?» eta segidan erantzuna pantaila batean azaltzea, asmakizuntzat hartuko genuke. Asmakizun horretarako behar diren teknologiak egun garatuta daude, baina beraien arteko lotura egokiak aurkitu behar dira.

Aurreko adibideko automobilak errepideei buruzko datuak etenik gabe bildu beharko ditu eta ondoren erabaki bat ala bestea hartuko du; beraz, automobila nolabaiteko adimena duen makina bihurtuko dugu. Joera hau industrian gero eta nabariagoa denez, makina are eta adimentsuagoak izango ditugu.

Hortaz, industria adimenaren industria bilakatu zaitzakeen nago eta hori irakaskuntzan eta formazioan kontutan hartu beharko da. Guzti honen isla ekonomian eta azken finean gizartean, uste baina lehen nabaritutako dugu.

Aipatu adimen-maila primarioa dela batek baino gehiagok esan dezake, baina haur jaioberri baten adimen-maila ez al da primarioa izaten?

Buruko min handiak badu lasaigarrik

EZ da oraingo kontua pilulazale eta pilulen aurkakoen arteko grina. Batzuek buruko mina lasaitzeko segituan jotzen dute aspirina, Tonopan edo antzekorik erostera botiketara, estres une txiki baten osteko aitzakiapean eta sendagileen aholkurik gabe.

Besteek, euren buruari farmakoak emanez kalterik ez egiteko, nahiago dute

lasaitze ariketak egin, kontzentratu edo burutik ideia guztiak libratu, etxeko txororik gustagarrienean edo zuhaitz baten azpian jarririk, eguzkitik babes.

Bakoitzak du bere sistema, baina automedikazioaren arriskua bada kontuan hartu beharreko puntua arlo honetan. Hala eta guztiz ere, oraingoan botika berria asmatu dute, buruko mina aise-

Ohizkoak baino larriagoak diren buruko minen aurrean automedikazioa da sendabiderik kaltegarriena.

ZOOLOGIA

Behiak bidailagun

BIZIKLETA osasuntsua izateaz gain, aukera ederra ere ematen du ingurunea eza-gutzeko. Eta «Ihesi»-ko irte-naldiari jarraiki, oso inguru ezberdinetatik ibiliko gara. Hori dela eta, gure inguruko ganadu mota ere aldatu egingo da. Otsagitik irten bezain laster betizu izeneko behiak, txahalak eta zezenak aurkituko ditugu. Mendi eta bortuetan lagun izango

ditugu; aske bizi dira eta ez dira baserrikoak bezain lotuak izaten, baina beren haragia, jakia bitarte, askoz ere trinkoagoa eta hobe da.

Lautadara hurbiltzen gara, baina beti ere haragitarako, behi pirenaiakoa topatuko dugu, gorrista, Otsagi aldera bezala. Auritzera iritsita bakarrik ikusiko ditugu behi ale batzuk esnetarakoak direnak ■

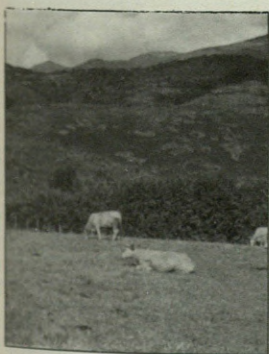
kenduko duena eta ondorio kaltegarriak izango ez duena.

SUMATRIPTAN: Glaxo etxeak asmatu du eta, ohizkoa den bezala, Estatu frantziarrean onartu da bere salmenta beste inon baino lehen (Portugal eta Italia oraingoan eskutik helduta joan dira frantsesekin), ez ordea Estatu espainiarra.

Ez dirudi, ordea, aspirina bezain erraz har litekeenik; izan ere, sendagarria bada, baina zainetan sartu behar berak buruko min bat baino gehiago arinduko ditu jesus batean eta, ahal izanez gero, sendagile baten eskutik; bestalde, ohizkoak diren kasu larrienera mugatzea komeni da, medikazio hau ez baitaiteke astero hartzeko modukoa.

OSAGAI nagusia serotoninak, eta bere abantaila, buzturrean ditugun odol hodiak handituta daudenean beren onera ekartzea da.

Hamar kasutik zazpian erabateko itenbide baikorra izan da, baina goian esan bezala, kasu larrienera bakarrik erabiltzea aholkatzen da ■

Behiak etengabe lagun 45 kilometroko irtenaldi horretan.

Tulipak, hortentsiak, arrosak, klabinak... Guztiak mantentzeko betirako politak, behar bezala lehortuz gero.

Nola lehortu norberak loreak

DENON gustagarri ditugu loreak. Hala ere, egun batzuetan etxeako edozein txoko alaitu duen lore sortak kolorea eta freskotasuna berehala galtzen du. Dena den, loreak kaskartzen ikus-tea ekidin daiteke. Nahikoa da horretarako loreak behar bezala ihartzea.

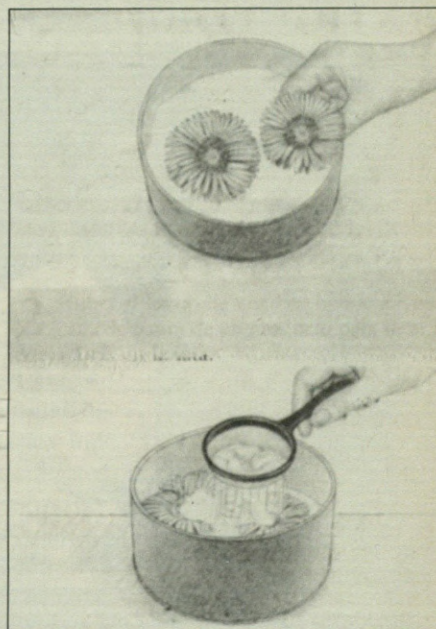
Loreak ihartzeko jarraitu beharreko prozedura oso sinplea da. Lehenik, ihartu nahi diren loreak aukeratzeari, kontuan hartu behar da beti ezin direla erdi zimelduak erabili. Hobe da norberak moztea. Ahal bada egun lehor batean. Ihartzeko lore proposenak hortentsiak, uda hasierako landareak eta betibizi horiak dira.

Leku beroan ihartu behar dira loreak, toki lehor eta aireztatu batean, eguzkiaren izpietatik urrun. Etxean, lekurik proposena horretarako edozein armario izan daiteke.

Lekua aukeratu ondoren, loreen zurtoinen behealdeak hostoz erantzi behar dira. Zurtoin horiek oso ahulak balira, alanbrez in-

dartu. Azkenik, sorta txikitan bildu loreak eta buruz beheara zintzilikatu aukeraturako tokian. Ongi ihartu diren ala ez jakiteko nahikoa da lau egunetik behin begiradaxo bat botatzea loreei.

Bada beste prozedura bat ere, ordea, loreak ihartzeko: borax hautsaz edota alde zurretik prestaturiko harea erabiliz (harea lapikoan hiru aldiz egostea eta eguzkitan lehortzea nahikoa da). Sistema honek loreak guztiz freskoak izango balira bezala mantentzen ditu, eta oso proposak da klabinak, arrosak, mimosak, tulipak eta antzekoak lehortzeko. Lehortu beharreko loreak aukeratuta, zurtoinak kenduko dizkiegu, alanbrezkoak ezartzeko

Burdinazko poto bat, harea, loreak eta pazientzia pixka bat nahikoak dira loreak beren kolore biziak luzerako eskain diezazkiguten.

gero. Burdinazko poto batean hondoa hautsez edo harez estaliko dugu. Gero, loreak jarri eta gainetik beste geruza bat hauts. Potoa ongi itxi, eta bi egunero begiratu ea lehortu diren. Lehortzean, prest daude jada edozein etxeako txoko apaintzeko ■

TELEBISTA-IRRATIA

TELEBISTA-IRRATIA • TELEBISTA-IRRATIA • TELEBISTA-IRRATIA

BOTOIA SAKATU AURRETIK

IKUSI BAIETZ

● Astelehenetik ostiraleko 23.00etara aldatu dute Maddalen Iriartek aurkeztu eta zuzentzen duen «Ados?» saioa. Aldaketaren arrazoiak, ostiraleko programazioa indartzea eta programa leku egokiagoan jartzea lirateke. Umoreari eskainiko zaio berriz, astelehen gaua; izan ere, «**Bi eta bat**», 21.40etan, «**Txoko-latex**», 22.10etan, eta «**Flamingo berria**», 22.35etan, jarri baitituzte jarraian.

● Hauteskundeek bere lekua izango dute astelehenetik ostiralera.

13.30etan hasita, hautagaiak eta programak aurkeztuko dira ordu laurdenez.

● Ostiralean, maiatzaren 21ean, «**Erpe leunak**» dokumental telesailaren bigarren atala, «Haginak zorrotzen», dugu ikusgai, 21.40etan. Bertan, ugaztunek historian zehar izan duten eboluzioa erakutsiko da.

● Marrazki bizidunetan, «**Felix katua**», pertsonaia ezagunaren abentura berriak estreinatuko dira, larunbatean, maiatzaren 22an, 15.55etan.

Maddalen Iriartek zuzendu eta aurkeztzen duen «Ados?» programa astelehenetik ostiral gauera eraman dute.

TXORI BATEK ESAN DIGU

Hasier Etxeberriak «Beti eskamak kentzen» programaren hamabi saio berri grabatuko ditu, ekainaren 29an emititzen hasi asmoz. Gai batzuren aitzakian, euskal jendea hurbildu eta eduki humanoak jorratzeko bideari jarraituko dio Hasier Etxeberriaren taldeak (erredakzio lanetan, Marilu Primo izango du laguntzaile eta errealizadore gisa Koldo Leniz arituko da). Berrikuntzen artean, programa bakoitzean bi bideo aurkeztu dira, hainbat euskal idazlek idatziriko testuetan oinarriturik. Irailaren amaiera bitartean luzatuko da «Beti eskamak kentzen».

Gerra garaiko amodioak

ASTEAZKENAK 19,
21.10etan, ZINE GAUA:
«AZKEN AGURRA».

ZUZENDARIA: PETER HYAMS.

ANTZEZLEAK: HARRISON FORD, CHRISTOPHER PLUMER
ETA LESLEY ANNE DOWN.

BIGARREN Mundu Gerran giroturik, filme honek, soldadu batekin ezkondata dagoen erizainak beste sol-

dadu batekin duen amodiozko istorio garrantzua kontatzen digu. Harrison Ford, egungo zinemagintzak hazi duen abenturazale ospetsuena, maitasunaren sareetan harrapaturik, eta ihes egin ezinean, egongo da oraingoan. Gerra garaiko antzoki ilunean jokatu da obra, azken agurraren atarian beti... ■

Maitasuna eta gerra hari beretik eramango ditu asteazken gaueko «Azken agurra» filmeak.

HERNANI, 4

Telf. 42 06 24

20004 DONOSTIA

Ramon Etxezarreta: «'Berbaguren' en, kultur gaiei buruz hitz egin nahi dugu»

Urrestilar hau ez da gaur goizekoa idazte mundu honetan. Hala ere «Euskararen hiztegi erotikoa», Marino Lejarretaren biografia argitaratzeko ideia, eta hainbat aldizkari eta egunkarietan idatzi izanagatik ezaguna badugu ere, «Berbaguren» saioa medio, asteartero gure etxeetan sartzen da. Hizkuntz teknikaria eta itzultzaile izateaz gain, telebistako erronka berri honi gogotsu eutsi dio. Pogramari buruzko iritziak direla eta, Ramon Etxezarretak, «Egun-karia»n azaltzen direnei buruz zera dio, «Berbagurenek, Ines Intxaustiri muxu handi bat zor dio».

ARGIA. Nola sortu zitzaion Ramon Etxezarretari «Berbaguren» programa egiteko aukera eta zein dira bertako belburuak?

RAMON ETXEZARRETA. Euskal Telebistatik dei bat izan nuen eta kultura munduko programa bat aurrera

eramateko aukera eman zidaten. Baietz erantzun nien eta ondorioz, asteartero aurreratzen gara. Zeuden baliabide teknikoei ez nien inongo baldintzarik jarri. Helburuei dagokionean, kultura alorrean lan bat egitea litzateke. Hau lortu na-

hian, zenbait gai jorratzen ditugu, kultura gai ez hain lehorra egiteko esperantzez. «Berbaguren»en asmoa, ahalik eta emanaldirik atseginena aurrera ateratzea da.

A. Astearteroko emanaldia nola deskribatuko zenuke?

R.E. Elkarrizketaren formula zuzena iruditzen zait eta bi pertsonaia eraman ohi ditugu. Bi gonbidatuek kulturaren inguruko alorren batekin duten lotura baliatuz, gai bati buruz solasean jarduten dugu. Hasieran gonbidatu bakoitza banan-banan elkarrizketatzen dut, saioko partaideen aurkezpen gisara edo.

A. Tarteka, bertsolari bat, biolontxelista baten laguntzaz, gaiaren inguruan bertsotan jarduten da.

R.E. Musika tresnaren inguruan, pentsatzeko denbora gutxi neukan eta segurura jo nuen. Bertsoak hitzarekin duen erlazioa medio, bertsolari bat eramatea erabaki nuen. Bertsoak botatzeaz gain, bertsolariak askatasun osoz, elkarrizketa eteteko eta bere iritzia emateko aukera dauka.

A. Saioaren inguruan zer azpimarratuko zenuke? Ikusle kopuruak kezkatzen abal zaitu?

R.A. Lagundu duten guztiei eskerrak eman nahi dizkiet. Baina, gainontzeko gonbidatuak mespretxatu gabe, Kaki Arkarazo azpimarratu nahi dut, nire «inpertentzia» primeran agoantatu zuelako.

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Puntu eta jarrai

Orainsu aurkeztu digute berriro ere «Bi eta bat» izeneko programa. Aurrekoaren jarraipena denez, aktore berek errepikatzen dute. Normala.

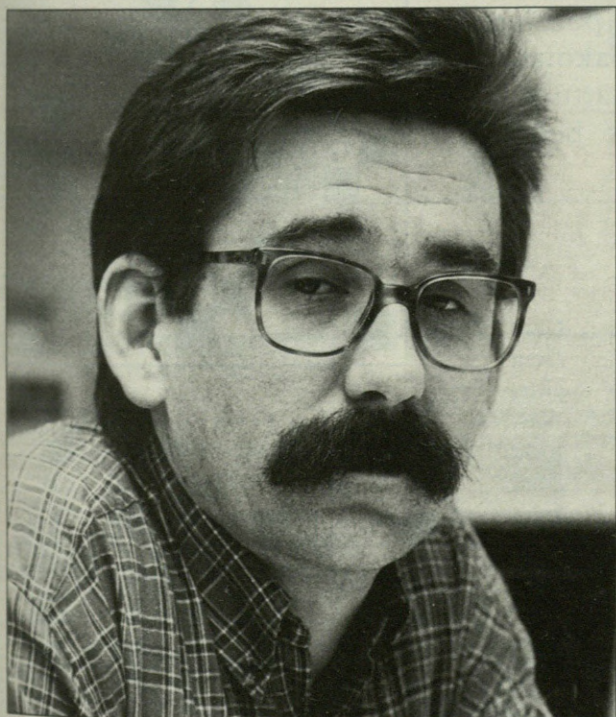
Baina «Bi eta bat», «Lau eta bi» berdin da. Edozein dela eta ETBk egiten duen umorezko programa, beti azaltzen zaizkigu aktore berak.

Honek badauka bere alde ona, lan egiten duten aktoreek paper ezberdinetara ongi egokitze duen gaitasun eta trebetasuna erakusten digute. Aktoreak izan badira eta onak gainera, programak ere ez daude batere gaizki.

Hala ere, gauza gehienak bezala, badu beste alde txarra ere. Ez al dago beste aktorerik Euskal Herrian? Ez al zaie interesatzen ETBrako lan egitea, edota ez al dira umorezko paperak egiteko gai?

Kanpotik ikusita susmagarria iruditzen zait eta aktore banintz zer esanik ez.

BEA NARBAIZA

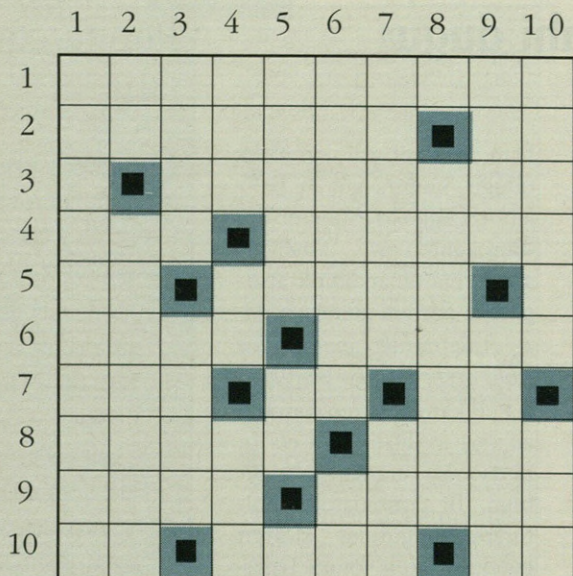

Ramon Etxezarretaren ustez, «Berbaguren», «norberaren ofizio gaitasunean, ilusioz harturiko lan bat izan da»

JON ODRIOSOLA

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Arrantzaz bizi den pertsona. 2.- Izena. Alderantziz, dauka. 3.- Bat. Geltoki. 4.- Begirada. Hotsik atera gabe. 5. Kripton. Egunak. Iodoa. 6.- Sendo. VI. hilabete. 7.- Bizkaieraz, du. kasik. Kontsonante bikoitza. 8.- Ezinezkoa dena. Sail. 9.- Bezainbeste. Gela nagusi. 10.- Errepikatuz, gorotza. Naizen honi. Iridioa.

GOITIK BEHERA: 1.- Lagunak. 2.- Musika nota. Orrazteko tresna. 3.- Letoniako hiriburua. Mendingain. 4.- Sarrera. Musika nota. Nortasun agiri nazionala. 5.- Emakume izena. Interjekzioa. Bokala. 6.- Erabiltzen ez den gauza. Ez eme. 7.- Burruntzaliak. Ihardun. 8.- Lehenengoa. Topaleku. 9.- Bizkaieraz, azeri. Nafarroako oihan ezaguna. 10.- Zerbaitek edo norbaitek daukana. Lortu aditzaren infinitiboa.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Gaztaroa
Katakume
Operetak
Tontorra

7 letra

Aratzak
Elizkoi
Ezarria
Lastoak

4 letra

Aita
Aker
Akta
Aria
Atea
Bera
Bero
Data
Deia
Dema
Ezki
Fika

Garro
Gera
Gura
Ikas
Koko
Laga
Laka
Lelo
Niak
Okin
Sona
Ukoa

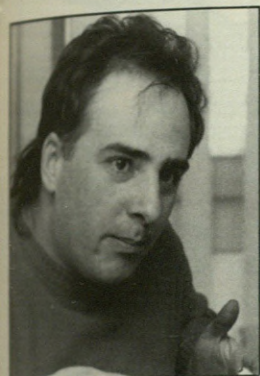
2 letra

DI
It
Ka
Kt
Pr
Po
So
Te

3 letra

AEK
Ari
Iro
Zio

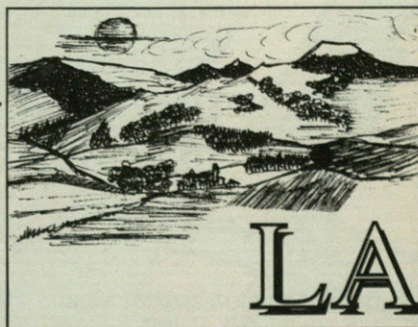
ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza
 gogion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena,
 Iparraldeko rockero baten izena alegia, ageriko zaizu.

1	2	3	4		
5	6	7	8	9	10

[illegible]

—Hieroglifiko a—

Nafarroa Behereko herri bat

Aurreko asteko soluzioak

M	I	K	E	L					
S	A	R	A	L	E	G	I		

Gurutzegrama

				●	B	●	G	●	G	●
				N	A	B	A	L	A	
●	G	●	I	●	G	A	U	E	R	O
G	A	L	T	Z	E	R	D	I	●	S
●	Z	E	Z	E	N	K	E	T	A	K
Z	I	Z	A	R	E	A	●	Z	I	●
●	G	A	L	A	R	T	Z	A	●	A
L	E	K	A	●	A	U	●	R	Z	●
●	Z	E	●	A	M	A	R	R	U	A
P	A	T	A	T	A	●	H	A	R	I
●	K	E	M	E	N	A	●	K	E	●

EZKERESKUIN: 1. Biztanlego, 2. Araudia, It. 3. Zain.

Goiza, 4. Kuraia, Zan. 5. Ale, Ardita, 6. Li, Eire, Ak.

7. O. Osoa. 11. 8. Neska. Ardo. 9. Ditu. Haei. 10. O.

Eako. NAN.

GOITIK BEHERA: 1. Bazkalondo, 2. Irauli, El. 3.

Zaire, Oste. 4. Tuna, Eskua. 5. Ad. laioa, K. 6

Nigarra, Ho. 7. Lao De. Aa. 8. E. Izi. Irin. 9. Gizataldea.

10. Otanak, Qin.

Hieroglifikoa: Eibar

B	I	L	O		G	A	Z	I	
Z	E	R	A		A		Z	A	R
I	R	A	B	A	Z	I		K	A
L	A		A	R	T	Z	A	I	N
A	Z	I	R	I		S	L		I
A	Z	I	N	A		A	T	A	L
A		R	A		E	R	A	K	
M	I	A	K	E	T	A	K		G
A	L	U		G	A	N	I	B	E
K	U	K	U		B		L	E	R
	N	I	R	E		G	O	R	A

Hitz
Kateatuak

KAXKU

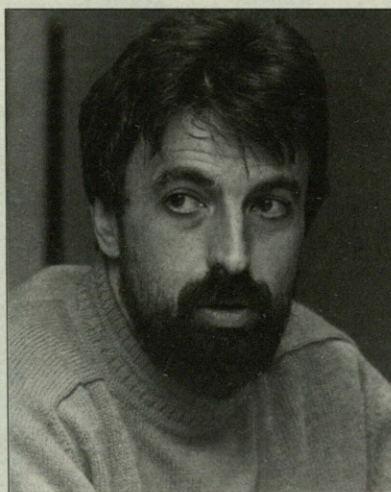

Ikastolen aukera galdua

EKAITZ giroa dago ikastoletan. Iragana lurperatu eta etorkizuna mugatuko omen dituen azken erabakia hartzeko ordua gertuago, eta ekaitz gaiztotzenago. Sare publikoan sartu, ala pribatua bidetik segi, hori omen da egin beharreko aukera. Nik neuk ez dut beste konturik entzun joan deneko sei hilabeteotan. Antiguako ikastolako juntakide naiz, eta informazio iturriak, ustez behintzat, ohi baino eskurago ditut. Halere bi aldeetatik (edo gehiago ote dira?) adarra jotzen ari zaizkigulako errezeloa daukat. Eta errezelo hori oso hedatua ikusten dut ikastolen inguruan borondaterik onenaz lanean ari direnengan.

Zakar esanda, txarra eta txarragoaren artean hautatzera kondenatu gaituztela iruditzen zait. Eta aukera itxurako hori egiteko, gainera, komeni zaizkien datuak bakarrik ematen dizkigutela, nola alde bateko hala besteak ere.

EZKER aldetik (esate bat da, ez hitzez-hitz hartu), sare publikoa eskaintzen zaigu. Normalizatua, bazen ordua. Hala diote. Sare publiko horren diseinua, onena izanik ere, goitik egin da, lehengoaren antz handiegia du. Hor sartuz gero ikastola bakoitza nola geratuko litzatekeen jakiteko, sarbidea eskatu behar da ofizialki. Harrituta omen daude gobernuan (gobernuan, diot, ez hezkuntza saillean). Luis Mari Bandresen esana: «Beti eskola publikoa eskatzen, eta orain eskura jarri, eta sartu nahi ez. Ez dut ulertzen».

JOXERRA GARTZIA

(Ikastolako haur gurasoa)

IKASTOLA gauza bitxia da, behar zenean sortua, bere alde on eta txarrekin. Albo-estaduetan ez da horrelakorik. Beraz, hemen ere ez. Herri ekimenez sortutako eskola mota hori ezabatu egin behar da, normaltasunaren izenean. Pribatu ala publiko. Ederra diskurtsoa, hauteskunde garaian «herria»-ren eskuhartze eskasaz, entusiasmorik ezaz kexu direnek egiteko. Zer entusiasmo izan lezake, bere ekimen guztiak zapuzten dizkion herriak? Tristeena, garai batean demokrazia modu honi «burges» erizten zioten zenbaiten jarrera da. Noiz galdu du demokraziak adjetibo hori?

Ezker belarria estal dezagun, beraz. Ikastola guztiak bat eginda, erresistentzia. Ongi da. Baina noiz arte? Noiz jakingo dugu zehazki zer negoziatzen ari den? Zer konfidantza merezi du, bestalde, kinka honetan

jarri gaituen legea egin zuen alderdiari eskerrak ematen diharduenak? Susmo hutsa baino zerbait sendoago den ustea dut, gainera; besterik gabe pribatuaren aldeko apostua egin dutenak ederki ari direla, gehiengo baten borroka baliatzen.

EUSKAL Eskola Publiko baten alde nago, segurrik, gehiengo... zer euskal, zer eskola, eta zer publiko modu eztabaidatzen hasten ez garen bitartean, behintzat. Diru publiko ordaindutako pribatua esan nahi al da? Irakaslegoak ez al du gaur egungo ikastoletan baino erabakimen handiagorik merezi eskola ideal horretan?

HERRI honetan beste askotan bezala, zuri ala beltz erabaki beharra daukagu. Ikastola bakoitzak hartu beharko du, itxuraz, erabaki hori. Aldez aurretik erabakita egon litekeela ere esan izan da. Zerrenda egin omen dago: hauek inola ere ez, hauek hor konpon. Irtenbiderik izatekotan, ezkerrekoek eta eskuinekoek irabazle itxura egiteko modukoa beharko du. Begira zenbat sartu diren, esango du batek. Begira zenbat geratu diren, besteak.

Tamalez, gerta liteke sartu direnak derrigorrez eta geratu direnak ezinbestean geratu izatea ere. Nik behintzat badakit hartuko dudana erabakiaz harrotzeko motiborik ez dudala izango. Okerraren eta makurraren arteko sasi-aukera hau ere, alferrikaldutako aukeren zerrendan sartu beharko dugu.

1992an

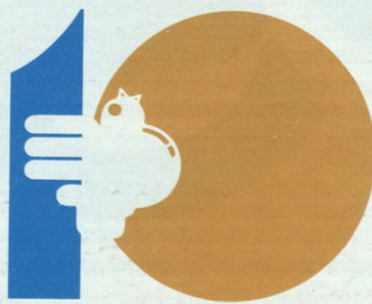

EUSKADIKO LEHEN KOMUNIKABIDEAK HAMAR URTE BETE DITU

Hamar urte pasatu dira eta badirudi atzo bertan izan zela. 1982an Euskal Irrati-Telebista martxan hasi zen. Gaur egun, bi telebista-kate eta lau irrati-emisora dituela Euskadiko lehen

komunikabidea da dudarik gabe: bai entzulego aldeetik eta bai jendearen partaidetzagatik.

Oraindik badago zergatik, proiektu berriak, helburu berriak...

HAMAR URTE